T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

PROBLEMLİ TEKNOLOJİ KULLANIMI İLE BESLENME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN 48-72 AYLIK ÇOCUKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra KARADENİZ
ORCID: 0009-0001-2251-9538

BURSA- 2025

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

PROBLEMLİ TEKNOLOJİ KULLANIMI İLE BESLENME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN 48-72 AYLIK ÇOCUKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra KARADENİZ
ORCID: 0009-0001-2251-9538

Danışman
Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

BURSA-2025

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Büşra KARADENİZ

15/09/2025

TEZ ONAY SAYFASI

"Problemli Teknoloji Kullanımı İle Beslenme Davranışları Arasındaki İlişkinin 48-72 Aylık Çocuklar Bağlamında İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezi Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan	Danışman
Büşra KARADENİZ	Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Nalan KURU

JÜRİ ONAY SAYFASI

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda 802282008 numara ile kayıtlı Büşra KARADENİZ'İn hazırladığı "Problemli Teknoloji Kullanımı İle Beslenme Davranışları Arasındaki İlişkinin 48-72 Aylık Çocuklar Bağlamında İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 15/09/2025 günü 15:00-17:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **başarılı** olduğuna **oy birliği** ile karar verilmiştir.

Sınav Komisyonu Başkanı
Doç.Dr. Meral TANER DERMAN
Uludağ Üniversitesi
WoS ResearcherID: AAI-2172-2021
Scopus Author ID:
ORCID: 0000-0001-8619-3429

Üye (Danışman)
Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN
Uludağ Üniversitesi
WoS ResearcherID: J-8309-2019
Scopus Author ID: 57193756225
ORCID: 0000-0002-0551-7741

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Saadet BARTAN
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
WoS ResearcherID:
Scopus Author ID:
ORCID: 0000-0002-1989-1339

ÖN SÖZ

2016 yılında büyük bir heyecanla başlamış olduğum bu tez çalışması, akademik yolculuğumun önemli bir ürünüdür. Ancak bu yolculuk, başlangıçta planladığım gibi kısa ve kolay bir süreç olmadı. Öğretmenlik hevesiyle çıktığım doğu görevi sebebiyle tez sürecim sekteye uğradı ve motivasyonumu kaybettiğim dönemler oldu. Tüm bu zorluklara rağmen, azimle ve inatla sürdürdüğüm bu yolculuğun sonunda bu çalışmayı tamamlamış olmanın huzurunu ve gururunu yaşamaktayım.

Bu çalışmanın oluşum sürecinde bilgi, deneyim ve tecrübeleriyle bana rehberlik eden, akademik desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, akademik gelişimime büyük katkı sunan, değerli zamanını ve emeğini esirgemeyen, bu süreçte karşılaştığım her zorlukta yapıcı ve sabırlı yaklaşımıyla yolumu aydınlatan, eleştirel bakış açısı kazanmama katkı sağlayan değerli danışmanım Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN 'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırma sürecinde, veri toplama aşamasında desteğini esirgemeyen kurum yöneticilerine, öğretmenlere, velilere ve öğrencilerime verdikleri katkıdan dolayı teşekkür ederim. Ayrıca, bu uzun ve zaman zaman yıpratıcı süreçte manevi desteğini daima hissettiğim, sabrıyla, anlayışıyla ve sevgisiyle yanımda olan başta annem olmak üzere sevgili aileme teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Ailem bu tezin arkasındaki görünmeyen kahramanlardır. Varlıklarıyla bana umut ve cesaret veren aile bireylerime duyduğum minnet, bu çalışmanın tamamlanmasındaki en önemli motivasyon kaynağı olmuştur.

Bu tezin, problemli teknoloji kullanımına ilişkin farkındalığın artırılmasına, çocukların sağlıklı gelişim süreçlerinin desteklenmesine ve ilgili alan yazına katkı sunmasına vesile olması en büyük dileğimdir.

Büşra KARADENİZ

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	Büşra KARADENİZ
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı	Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı
Tezin Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	XIV+100
Mezuniyet Tarihi	15 /09 /2025
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

PROBLEMLİ TEKNOLOJİ KULLANIMI İLE BESLENME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN 48-72 AYLIK ÇOCUKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Bu araştırma, 48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Bursa Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anasınıfı, anaokulu ve uygulama anasınıflarında öğrenim gören 506 çocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır; örneklem grubu ise uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmada nicel yöntem kullanılmış ve ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Veri toplama araçları olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği" ve "Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, 48–72 aylık çocuklarda problemli teknoloji kullanımı (ÇİPTKÖ) ile davranışsal pediatrik beslenme sorunlarının (DPBDÖ) genel olarak orta düzeyde seyrettiğini ve bu iki değişken arasında anlamlı, pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Günlük ekran süresi arttıkça hem ÇİPTKÖ hem de DPBDÖ puanlarının lineer biçimde yükseldiği, özellikle kullanım sürekliliği, yoksunluk-kaçış, yiyecek seçiciliği ve geç dönem yiyecek reddi boyutlarında belirgin artışlar gözlendiği saptanmıştır. Cinsiyete ilişkin tek anlamlı farklılık yoksunluk-kaçış boyutunda erkekler lehine ortaya çıkarken, kardeş sayısının ÇİPTKÖ üzerinde etkili olmadığı, beslenme davranışlarında ise yalnızca erken dönem yiyecek reddi puanlarının tek çocuğu olan grupta daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aile değişkenlerinden anne-baba birliktelik durumu ve ebeveyn çalışma durumu anlamlı fark yaratmazken, anne eğitim durumu ve sosyo-ekonomik düzeyin özellikle beslenme sorunlarını ve bazı teknoloji kullanımı boyutlarını olumsuz etkilediği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Problemli teknoloji kullanımı, beslenme alışkanlığı, erken çocukluk, teknoloji, beslenme.

ABSTRACT

Name and Surname	Büşra KARADENİZ
University	Bursa Uludag University
Institution	Institute of Educational Sciences
Field	Department of Primary Education
Branch	Department of Preschool Education
Degree Awarded	Master
Page Number	XIV+100
Degree Date	15 /09 /2025
Supervisor	Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN PROBLEM TECHNOLOGY USE AND FEEDING BEHAVIORS IN THE CONTEXT OF 48-72-MONTH-OLD CHILDREN

This study aimed to examine the relationship between technology addiction levels and eating habits in children aged 48–72 months. The sample consisted of 506 children and their parents enrolled in preschools, kindergartens, and practice classes affiliated with the Bursa Provincial Directorate of National Education during the 2024–2025 academic year; the study group was determined using a purposive sampling method. A quantitative research approach with a relational screening model was employed. Data were collected using the "Personal Information Form," the "Problematic Technology Use Scale for Children," and the "Behavioral Pediatric Feeding Assessment Scale." The findings indicate that problematic technology use (PTUS) and behavioral pediatric feeding difficulties (BPFAS) were generally at moderate levels and that there was a significant positive correlation between these two variables. As daily screen time increased, PTUS and BPFAS scores rose linearly, with notable increases observed particularly in the sub-dimensions of usage continuity, deprivation-escape, food selectivity, and late-phase food refusal. Regarding gender, the only significant difference was found in the deprivation-escape sub-dimension, favoring boys. Sibling number did not affect PTUS, while early-phase food refusal scores were higher in only-child participants. Among family variables, parental marital status and employment status did not produce significant differences, whereas maternal education and low socio-economic status negatively affected both feeding problems and certain aspects of technology use.

Keywords: Technology addiction, eating habits, early childhood, technology, nutrition.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK ii
TEZ ONAY SAYFASI iii
JÜRİ ONAY SAYFASI iv
ÖN SÖZ v
ÖZET vi
ABSTRACT vii
TABLOLAR LİSTESİ xi
ŞEKİLLER LİSTESİ xiii
KISALTMALAR xiv

1. BÖLÜM
GİRİŞ

1.1. Problem Durumu 1
1.2. Problem Cümlesi 2
1.3. Araştırmanın Önemi 2
1.4. Araştırmanın Amacı 4
1.5. Varsayımlar 4
1.6. Sınırlılıklar 4
1.7. Tanımlar 4

2. BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Teknoloji 6
2.2. Okul Öncesi Dönemde Teknoloji Kullanımı 7
2.2.1. Teknolojinin Yararları 7
2.2.2. Problemli Teknoloji Kullanımı 7
2.3. Teknoloji Bağımlılığı 8
2.3.1. Teknoloji Bağımlılık Türleri 10
2.3.1.1. İnternet Bağımlılığı 10
2.3.1.2. Oyun Bağımlılığı 11
2.3.1.3. Sosyal Medya Bağımlılığı 12
2.3.1.4. Akıllı Telefon Bağımlılığı 13
2.3.2. Teknoloji Bağımlılık Nedenleri 14
2.3.3. Teknoloji Bağımlılık Belirtileri 14
2.3.4. Teknoloji Bağımlılığının Sebep Olduğu Problemler 16

2.4. Beslenme 17
2.4.1. Beslenmenin Önemi 18
2.4.2. Dengeli Beslenme 18
2.4.3. Beslenme Alışkanlıkları. 19
2.4.3.1. Çocukluk Döneminde Beslenme Alışkanlıkları 20
2.4.4. Beslenme Problemleri 20
2.4.4.1. Çocukluk Dönemindeki Beslenme Problemleri 21
2.5. İlgili Araştırmalar 22
2.5.1. Teknoloji Bağımlılığına Yönelik Yapılan Araştırmalar 22
2.5.2. Beslenmeye Yönelik Yapılan Araştırmalar 25

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli 29
3.2. Çalışma Grubu 29
3.3. Veri Toplama Aracı 31
3.3.1. Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği (ÇİPTKÖ): 31
3.3.2. Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği (DPBDÖ): 32
3.4. Veri Toplama Süreci 33
3.5. Verilerin Analizi 34

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Araştırmanın 1. Alt Problemi Olan "48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları düzeyleri ile günlük ekran süresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" Sorusuna İlişkin Bulgular 39

4.2. Araştırmanın 2. Alt Problemi Olan "48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?" Sorusuna İlişkin Bulgular 41

4.3. Araştırmanın 3. Alt Problemi Olan "48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları, çocuğun demografik değişkenlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" Sorusuna İlişkin Bulgular 42

5. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma 72
5.2. Öneriler 78
KAYNAKÇA 81
EKLER 92
Ek-1: Kişisel Bilgi Formu 93

Ek-2: Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği 93
Ek-3: Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği Kullanım İzni 95
Ek- 4: Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği 96
Ek- 5: Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği Kullanım İzni 97
Ek-6: Etik Kurul İzni 98
Ek-7: MEB İzin Formu 99
ÖZ GEÇMİŞ 100

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo *Sayfa*

1 48-72 aylık çocukların sosyodemografik bilgilerinin dağılımları **29**

2 Çalışmada kullanılan çocuklar için problemli teknoloji kullanım ölçeği ve alt boyutlarının güvenirliği **32**

3 çalışmada kullanılan davranışsal pediatrik beslenme değerlendirmesi ölçeği ve alt boyutlarının güvenirliği **33**

4 Çalışmada kullanılan ölçeklerin normalliği **34**

5 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı **37**

6 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıkları düzeyleri **38**

7 48-72 aylık çocukların günlük ekran başında geçirdiği süre ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişki **39**

8 48-72 aylık çocukların günlük ekran başında geçirdiği süre ile problemli teknoloji kullanımı arasındaki ilişki **40**

9 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişki **41**

10 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının cinsiyete göre farklılaşması **42**

11 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının cinsiyete göre farklılaşması **44**

12 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının kardeş sayısına göre farklılaşması **45**

13 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının kardeş sayısına göre farklılaşması **46**

14 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne-baba birliktelik durumuna göre farklılaşması **48**

15 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne-baba birliktelik durumuna göre farklılaşması **49**

16 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne eğitim durumuna göre farklılaşması **50**

17 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne eğitim durumuna göre farklılaşması **51**

18 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne çalışma durumuna göre farklılaşması **53**

19 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne çalışma durumuna göre farklılaşması **54**
20 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının baba eğitim durumuna göre farklılaşması **55**
21 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının baba eğitim durumuna göre farklılaşması **56**
22 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının ailenin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşması **58**
23 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının ailenin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşması **59**
24 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının ekran başında geçirilen süreye göre farklılaşması **61**
25 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının ekran başında geçirilen süreye göre farklılaşması **63**
26 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının yemek seçme durumuna göre farklılaşması **65**
27 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının yemek seçme durumuna göre farklılaşması **66**
28 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının yemek sırasında TV, tablet ya da telefon kullanma durumuna göre farklılaşması **67**
29 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının yemek sırasında TV, tablet ya da telefon kullanma durumuna göre farklılaşması **68**
30 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının reklamlardan izlenilen hazır yiyecekleri talep etme durumuna göre farklılaşması **69**
31 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının reklamlardan izlenilen hazır yiyecekleri talep etme durumuna göre farklılaşması **70**

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil *Sayfa*

1 Beslenme piramidi **19**

KISALTMALAR

ÇİPTKÖ : Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği

PTUS-YC : Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği – Young Children

DPBDÖ : Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği

SYDD-30 : Sosyal Yetkinlik ve Davranış Düzeyleri Ölçeği (30 madde)

DGATS : Dijital Oyun Bağımlılığı Eğilimi Ölçeği

CDSAS : Çocuk Depresif Semptomları Değerlendirme Ölçeği

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

FAO : Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü

WHO/FAO : WHO ile FAO'nun ortak kuruluş/çalışmaları

APA : Amerikan Psikiyatri Birliği

ICD-11 : Uluslararası Hastalık Sınıflandırması, 11. Revizyon

YEDAM : Yeşilay Danışmanlık Merkezi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

PMKÖ-KF : Problemli Medya Kullanım Ölçeği – Kısa Form

ÇYDA : Çocuklarda Yeme Davranışı Anketi

IDEFICS : Çocuk ve Bebeklerde Diyet ve Yaşam Tarzı Kaynaklı Sağlık Etkilerinin Tanımlanması ve Önlenmesi Projesi

BKİ : Beden Kütle İndeksi

BKİ z-skoru : Beden Kütle İndeksi z-skoru

SSB : Şekerle Tatlandırılmış İçecekler

UİG : Ultra İşlenmiş Gıda(lar)

1. BÖLÜM
GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın problem durumuna, cümlesine, alt problemlere, araştırmanın önemine, amacına, varsayım ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Teknoloji kavramı hayatımıza giriş yaptığında sadece çeşitli mesleki alanlarda kullanılmaya başlamıştır. Günümüzde ise hayatımızın bir parçası olmakta ve kapsamı genişleyerek yer almaya devam etmektedir. Günlük yaşantımızda teknoloji birçok insanın düşündüğü gibi televizyon, telefon, bilgisayar, tablet gibi cihazlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla teknoloji kavramı teknoloji ile ilgili bilgilerimizin rutinler ile yaşama dahil edilmesini sağlayan tüm ekonomik ve sosyal durumları içermektedir (Aksoy, 2003).

Erken çocukluk dönemi, bireyin temel gelişimsel becerilerinin, alışkanlıklarının ve kişilik yapısının şekillendiği kritik bir dönemdir (Şahin, 2018). Bu dönemde çocukların aşırı ekran maruziyetine maruz kalmaları, özellikle dil gelişimi, dikkat süresi, sosyal ilişkiler ve duygusal regülasyon gibi alanlarda gerilemelere neden olabilmektedir. Ayrıca dijital içeriklerin pasif tüketimi çocukların yaratıcılıklarını, fiziksel hareketliliklerini ve problem çözme becerilerini sınırlayabilmektedir (Aslan, 2022).

Beslenme, kişinin fiziksel ve zihinsel fonksiyonları itibarıyla en üst seviyeye ulaşması ve devamlılığının sağlanması bakımından etkili olan en önemli faktörlerdendir (Baysal, 2014). Çocukların elektronik cihazları gereğinden fazla kullanması sebebiyle beslenme alışkanlıkları da olumsuz yönde etkilenmektedir. Çocuğun televizyon karşısında yemek yemesi, ne yediğini fark edememesi, çizgi film izlerken ve internette oyun oynarken çıkan reklamlar nedeniyle özenilen besinlerdeki artış yanlış beslenme alışkanlıkları oluşmasına sebebiyet vermektedir (Akıncı ve Orhan, 2016). Ekran önünde fazla geçirilen zaman, çocukların doğru yemek seçimleri yapmalarını engelleyebilmekte, ayrıca ekran başında geçirilen süre boyunca çocukların genellikle düşük besin değerine sahip yiyecekleri tercih ettikleri görülmektedir (Çetin, 2020).

Wenhold ve Harrison'a (2018) göre, sağlık açısından zengin sebze ve meyvelerin tüketimindeki azalma, çocukların ekran başında geçirdikleri sürenin artışıyla yakından ilişkilidir. İki ile beş yaş arasındaki 847 çocukla gerçekleştirilen araştırmada ise, yemek sırasında ekrana maruz kalmanın yalnızca sağlıksız yiyecek tüketimini artırmakla kalmadığı, aynı zamanda çocuklarda duygusal ve davranışsal problemlerin ortaya çıkmasıyla da anlamlı bir ilişki gösterdiği saptanmıştır. Bu bulgu, ekran süresinin artışının beslenme alışkanlıkları ve psikososyal gelişim üzerinde olumsuz etkiler doğurabileceğini açık biçimde ortaya

koymaktadır (Jusiene ve diğerleri, 2019). Bu araştırma kapsamında da çocukların problemli teknoloji kullanımı ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişki incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Bursa ili merkez ilçelerinde (Nilüfer, Osmangazi, Yıldırım) okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanım düzeyleri ile beslenme alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırmanın temel problemidir.

Alt Problemler:

1. 48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve davranışsal pediatrik beslenme düzeyleri, çocuğun günlük ekran başında geçirdiği süre değişkenine bağlı olarak anlamlı ilişki bulunmakta mıdır?
2. 48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve davranışsal pediatrik beslenme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
3. 48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve davranışsal pediatrik beslenme düzeyleri, demografik değişkenlere bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde yetişen çocukların doğduğu andan itibaren yaşamlarının tüm süreçleri teknolojiyle çevrelenmektedir. Bu çevre çocukları gün geçtikçe daha çok tesir altına almaktadır. Teknolojiye çok çabuk uyum sağlayan çocukların teknoloji kullanım süreleri de zamanla artmaktadır (İnci ve Kandir, 2017).

Yaşamımızda vazgeçilmez bir noktaya ulaşan teknolojinin; sağlık, eğitim, sosyalleşme, eğlence gibi oldukça fazla alanda kullanımı artarak devam etmektedir. Bu duruma ilave olarak ebeveynler bazı durumlarda çocuklarını sakinleştirmek amacıyla teknolojik aletlerin yardımına başvurmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarını sakinleştirmek için başvurduğu teknoloji küçük yaşlardan itibaren bağımlılık açısından risk teşkil etmektedir (Karateke, 2020).

Problemli teknoloji kullanımı her yaştan bireyi olumsuz etkilediği gibi çocuklar üzerinde de etkili olduğu gözlemlenmektedir. Çocukların problemli teknoloji kullanımıyla fiziksel gelişimi, sosyal duygusal gelişimi, bilişsel gelişimi gibi çeşitli gelişim alanları olumsuz etkilenmektedir. Bu bağımlılık, gelişimin en hızlı olduğu dönemlerde daha yıkıcı bir etkiye sahip olmaktadır. 48–72 ay aralığı, bireyin bilişsel, fiziksel ve sosyal gelişiminin en hızlı ilerlediği dönemlerden biridir. Bu hızlı gelişim sürecinde çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüyebilmesi için beslenmenin önemi çok daha fazla artmaktadır. Özellikle 2. yaşta anne sütünün kesilmesiyle beraber tamamlayıcı besinlere geçiş yapılması, çocuğun beslenme alışkanlıklarının şekillendiği kritik bir döneme işaret etmektedir. Dolayısıyla bu evrede hem

sağlıklı beslenme hem de ekran kullanımı gibi çevresel faktörler, çocuğun gelişimsel seyrini doğrudan etkilemektedir.. Erken çocukluk döneminde ise tam olarak beslenme alışkanlıklarının temeli atılmaya başlanmaktadır. Eğer bu süreçte çocuk teknoloji ile iç içe ise ya da problemli teknoloji kullanımı varsa beslenme alışkanlığı da olumsuz etkilenmektedir.

Bu araştırma, 48–72 aylık çocuklarda problemli teknoloji kullanımı ile yeme davranışları arasındaki ilişkiyi çok yönlü olarak ele almakta; ekran süresi, medya içeriği, aile yapısı ve sosyoekonomik faktörleri birlikte değerlendirerek literatüre özgün katkı sunmaktadır. Çalışmanın önemi, yalnızca çocukların ekran kullanımı ile beslenme alışkanlıkları arasındaki bağlantıyı ortaya koymasında değil, aynı zamanda aile ve çevresel değişkenleri de dikkate alarak sorunun çok boyutlu bir perspektifle incelenmesinde yatmaktadır. Bu araştırmalar Türkiye'de okul öncesi dönemde yapılan çalışmalar, problemli teknoloji kullanımının çocukların yeme davranışları üzerinde çok boyutlu etkiler oluşturduğunu göstermektedir. Örneğin, Bekar ve Efe (2024) tarafından yapılan bir çalışmada, 3-6 yaş arası çocukların ebeveynleri ile gerçekleştirilen görüşmelerde ekran bağımlılığı düzeyi ile duygusal aşırı yeme ve içme tutkusu alt boyut puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Aynı çalışmada çocukların görsel medya araçlarını günlük kullanım süresi ile ekran bağımlılığı puanı arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğu da belirlenmiştir. Başka bir çalışmada ise Öztürkler ve arkadaşları (2023), Edirne ilinde okul öncesi çağdaki çocukların televizyon izleme süresi ile gıda reklamlarına maruziyet durumlarını beslenme durumu ile ilişkilendirerek analiz etmişlerdir. Bu çalışmada, televizyon izleme süresi arttıkça çocukların paketli ürünlere yönelim eğiliminin yükseldiği saptanmıştır. Ayrıca, erken çocukluk döneminde ekran kullanım alışkanlıklarını ölçen başka çalışmalarda, 4-6 yaş grubundaki çocukların ekran kullanım sürelerinin erişkin önerilerini aştığı, ebeveyn kontrolü ve düzenleme düzeyi ile ekran süresi arasında ilişki olduğu belirlenmiştir (Koyuncuoğlu, 2023).

Yapılan mevcut araştırmalar çoğunlukla ekran süresi, medya içerikleri ya da ebeveyn değişkenlerini ayrı ayrı incelemektedir. Bu çalışma ise, 48–72 aylık çocuklarda problemli teknoloji kullanımı ile yeme davranışlarını ekran süresi, medya içeriği, aile yapısı ve sosyoekonomik faktörleri birlikte değerlendirerek çok boyutlu şekilde ele almakta ve literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Böylece, özellikle yemek sırasında ekran kullanımı, içerik türü, ebeveyn eğitim düzeyi ve aile içi medya politikaları gibi değişkenler, yeme davranışının alt boyutlarıyla karşılaştırmalı biçimde ilişkilendirilmektedir. Bu yönüyle araştırmanın, erken çocukluk döneminde sağlıklı beslenme alışkanlıklarının geliştirilmesi ve aile temelli müdahalelerin planlanması açısından bütüncül bir bakış açısı kazandıracağından önem arz etmektedir.

Çocuklarda problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi araştırmak hem bireysel hem de toplumsal sağlık açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu alanda yapılacak çalışmalar, çocukların sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanmalarına ve dijital teknolojilerin olumsuz etkilerinden korunmalarına yardımcı olacaktır. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgular, ailelerin çocuklarıyla ilgili teknoloji kullanımını daha bilinçli şekilde yönetmelerine yardımcı olacak öneriler sunabileceği gibi, okul temelli sağlıklı yaşam programlarının geliştirilmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın önemi, problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıklarının okul öncesi dönemde eşzamanlı olarak geliştiğini ve her iki davranışın da benzer çevresel ve ailevi koşullar altında şekillendiğini ortaya koymasından kaynaklanmaktadır. Çalışma, yalnızca çocukların ekran kullanım alışkanlıkları ile yeme davranışlarını birlikte ele almakla kalmamakta, aynı zamanda bu iki alanın kesişim noktalarını belirleyerek literatürdeki önemli bir boşluğu da doldurmaktadır. Ayrıca, problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıklarının birlikte ele alınmasının, çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimine dair daha kapsamlı bir bakış açısı kazandıracağı öngörülmektedir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı düzeyleri ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.5. Varsayımlar

- Araştırmada örneklemi oluşturan araştırma grubunun evreni en iyi şekilde yansıttığı varsayılmaktadır.
- Araştırmadaki katılımcıların veri toplama sürecine özgür iradeleriyle katıldıkları ve araştırmayı uygulayan araştırmacının bütün katılımcılara karşı objektif bir şekilde davrandığı varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırma, ölçme aracını gönüllü olarak cevaplayan Bursa ilinin merkez ilçelerinde yaşayan 48-72 aylık çocukların ebeveynleri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Teknoloji: Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi; uygulayım bilimi (Türk Dil Kurumu, 2022).

Problemli teknoloji kullanımı: bilgisayar, tablet, akıllı telefon, internet, çevrim içi oyunlar ya da sosyal medya gibi teknolojik araç ve uygulamaların aşırı, kontrolsüz ve bağımlılık düzeyine varan şekilde kullanılması sonucunda kişinin akademik, mesleki, sosyal, ailevi ya da psikolojik işlevselliğinin olumsuz etkilenmesidir (Beard 2005).

Beslenme: Bireyin büyüme, gelişme, onarım, bedensel faaliyetlerinin devamının sağlanabilmesi ve sağlıklı yaşam sürdürülmesi için bütün besinlerden düzenli olarak gereksinim duyulduğu ölçüde vücuda alınması ve kullanılmasıdır (Baysal, 2014).

2. BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Teknoloji

Teknoloji insanlığın ihtiyaçlarını daha hızlı ve verimli şekilde karşılamasına olanak sağlayan bilgi, araç, yöntem ve sistemlerin bütünü olarak adlandırılır (Arı, 2021). Günümüzde teknolojik araçlar, bireylerin iletişim kurmasından eğlenmesine, öğrenmesinden çalışmasına kadar pek çok alanda yoğun biçimde kullanılmaktadır (Korkmaz ve Yeşil, 2021). Günümüzde her bireyin hayatında odak noktası haline gelmiştir. Yirminci yüzyılın üçüncü çeyreği itibarıyla günümüze kadar dünyada hızla meydana gelen çokça teknolojik gelişme bulunmaktadır (Griffiths, 2000). Yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelen teknoloji; sağlık, eğitim, eğlence vb. birçok alanda kullanımı giderek artmaya devam etmektedir (Karateke, 2020).

Akıllı telefonlar, bilgisayarlar, tabletler ve diğer elektronik cihazlar, insanların hayatlarını kolaylaştırmaktadır. İnsanların hayatındaki bu kolaylaşmayla birlikte teknoloji bir avantaj haline gelmekte, popülaritesi artmakta ve hızla gelişmeye devam etmektedir. Teknolojinin hızla gelişmesi ve yaygınlaşması, insanların günlük yaşamlarında kullandıkları teknolojik cihazların sayısını ve sıklığını artırmıştır (Ceylan, 2022).

Teknoloji, bireylerin günlük yaşamlarının her alanında varlığını sürdürmektedir. Sosyal medyada geçirilen zaman, online alışverişler, dijital içerik tüketimi ve iş ile ilgili dijital araçların kullanımı, her bireyin yaşamını etkilemektedir. İnternet ve akıllı telefonlar sayesinde insanlar birbirleriyle hızlı bir şekilde iletişim kurabilmekte, istedikleri her an bilgiye ulaşabilmekte ve eğlenceli içeriklere erişebilmektedirler (Öztürk, 2017). Eğitimden sağlığa, iletişimden eğlenceye kadar birçok alanda kullanılan dijital teknolojiler, bireylerin yaşam kalitesini artırmakla birlikte, kullanım biçimi ve süresine bağlı olarak çeşitli bireysel ve toplumsal sorunlara da zemin hazırlamaktadır (Yengin, 2020).

Teknolojide yaşanan gelişmeler ve teknolojinin hızlanmasıyla birlikte sadece yetişkinlerin değil çocukların da ilgisini çeken, kolayca erişebilecekleri ve aynı zamanda da eksikliğini hissedecekleri bir ortam oluşmaktadır. Bu durum özellikle çocukları da etkilemiş, onların da teknolojiye erken yaşlarda ve sıkça maruz kalmalarına neden olmuştur. Küçük yaşlardan itibaren sosyal medya ve dijital ortamlara artık çok hızlı bir şekilde erişilmeye başlandığı bu çağda, çocukların kendilerini internet, telefon, tablet, bilgisayar ve sosyal medya ile teknolojinin merkezinde buldukları kaçınılmaz bir gerçektir (Furuncu ve Öztürk, 2020; Sağlam, 2024).

2.2. Okul Öncesi Dönemde Teknoloji Kullanımı

2.2.1. Teknolojinin Yararları: Okul öncesi dönemde teknoloji, çocukların öğrenme süreçlerini canlandırarak, zenginleştirerek ve bireysel gelişimlerini hızlandırarak eğitime önemli katkılar sağlamaktadır. Dijital materyallerin ve teknolojik araçların kullanılması, çocukların dikkatinin yoğunlaşmasına, etkinliklerin daha kalıcı hale gelmesine ve öğrenmeye yönelik motivasyonun artmasına yol açmaktadır. Çoklu duyuya hitap eden dijital ortamlar sayesinde çocuklar, soyut kavramları daha kolay anlamakta ve farklı öğrenme stillerine uygun deneyimler yaşayabilmektedir (Keçi Saylı ve Kardeş, 2024).

Erken çocuklukta dil gelişimi ve okuryazarlık açısından teknoloji destekli uygulamalar, çocukların kelime dağarcığını genişletmekte, dinleme ve anlama becerilerini geliştirmekte ve ifade yeteneklerini güçlendirmektedir. Özellikle dijital hikâye anlatımı ve etkileşimli içerikler, çocukların hem bilişsel hem de sosyal ve duygusal alanlarda gelişimini desteklemektedir. Araştırmalar, teknolojinin yaratıcı düşünmeyi ve empatik dinleme gibi üst düzey becerileri de olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Türe Köse ve Bartan, 2021).

Teknolojiyle zenginleştirilen öğretim ortamları, öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin gelişmesini, planlı ve amaca uygun uygulamalar tasarlamasını kolaylaştırmaktadır. Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) kapsamında yapılan çalışmalar, teknolojinin sistematik ve bilinçli entegrasyonunun öğretim kalitesini artırdığını ve öğretmenlerin dijital araçları daha etkin kullanmasını sağladığını göstermektedir (Demirezen ve Alakurt, 2022).

Okul öncesi dönemde robotik ve kodlama etkinlikleri, problem çözme, algoritmik düşünme ve sıralama gibi bilişsel becerilerin gelişimini desteklemektedir. Basit robotik araçlar ve bilgisayarsız kodlama çalışmalarıyla çocuklar, kendi çözümlerini üretmeyi öğrenmekte ve analitik düşünme yetenekleri güçlenmektedir. Araştırmalar, bu tür etkinliklerin çocuklarda bağımsız öğrenme ve özgüven gelişimine de katkı sağladığını göstermektedir (Zurnacı ve Turan, 2022).

Hem öğretmenler hem de ebeveynler, dijital materyallerin çocukların ilgisini canlı tuttuğunu, hızlı ve anında geri bildirim sunarak öğrenmeyi eğlenceli ve pekiştirici hale getirdiğini ifade etmektedir. Teknolojinin kontrollü ve planlı bir şekilde kullanılması, çocukların bilişsel, dilsel ve sosyal duygusal gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle süre, içerik ve yetişkin rehberliğinin dikkate alınması durumunda teknolojinin faydalarının en üst düzeyde yaşandığı vurgulanmaktadır. Aksi durumda, kontrolsüz ve aşırı teknoloji kullanımının olası riskler barındırdığı da unutulmamalıdır (Aksoy, 2021).

2.2.2. Problemli Teknoloji Kullanımı: Çocukların günlük yaşamına dahil olan teknolojik cihazların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini etkilediği düşüncesi her geçen

gün artarak devam etmektedir (Tüzün, 2002). Bu cihazlar, önemli bir eğlence ve öğrenme kaynağı olmakla birlikte, aşırı kullanımının çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimleri üzerinde olumsuz etkiler oluşturabileceği bilinmektedir. Problemli teknoloji kullanımı, dijital araç ve teknolojilerin bireyde sosyal, duygusal veya akademik işlev bozukluğuna yol açacak şekilde aşırı ve kontrolsüz olarak kullanılması biçiminde tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2021). Araştırmalara göre, bu kullanım şekli çocuklarda dikkat eksikliği, akademik başarıda düşüş, sosyal ilişkilerde zayıflama ve psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir Ayrıca, çocukların beyin fonksiyonlarını etkileyerek motor becerilerde gerileme, yaratıcı düşünme yeteneklerinde azalma ve çevresel uyaranlara karşı duyarsızlaşma gibi durumlarla karşılaşılabilmektedir. Bunun yanı sıra, problemli teknoloji kullanımı, depresyon, anksiyete bozuklukları ve yalnızlık gibi psikolojik sorunlarla ilişkilendirilmektedir (Yeşilay, 2017; Yılmaz, 2021). Çocukların fiziksel gelişimleri açısından uzun süreli ekrana maruz kalmaları; postür bozukluklarına, baş, boyun ve sırt ağrılarına, göz kuruluğuna ve uyku bozukluklarına sebebiyet vermektedir (Öztürk, 2019).

Çocuklarda problemli teknoloji kullanımı, yalnızca ekran başında geçirilen sürenin fazlalığıyla değil, kullanımın amacının ve biçiminin çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına uygun olmamasıyla da ilişkilidir. Bu durum, bağımlılık düzeyine varabilmekte ve çocukların sosyal etkinliklerden, fiziksel aktivitelerden ve yüz yüze iletişimden uzaklaşmasına sebep olabilmektedir (Ayas & Horzum, 2013). Ertem ve Gürbüz (2018)'ün yaptığı bir çalışmada, ekran süresinin artmasıyla birlikte çocukların fiziksel aktivite seviyelerinin düştüğü ve bu durumun obezite, kas-iskelet problemleri ve motor beceri gelişiminde aksamalara yol açabileceği belirtilmektedir. Erken yaşta ekranla tanışan çocukların, açık hava etkinliklerine, akran ilişkilerine ve fiziksel oyunlara daha az zaman ayırdığı; dikkat eksikliği, dil gelişiminde gerilik, uyku düzensizlikleri ve duygusal sorunlar yaşadıkları çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Yılmaz, 2021). Benzer şekilde, Günay (2019) uzun süre ekran başında kalmanın, çocukların fiziksel aktivitelerini sınırlayarak, hareketsiz bir yaşam tarzına yol açabildiği ve bu durumun, çocukların fiziksel sağlığını olumsuz etkilemekte hatta obezite gibi sağlık sorunlarının riskini artırdığını ifade etmektedir. The Times (2024) dergisinde yapılan araştırmaya göre, ekran karşısında yemek yeme alışkanlığının, çocukların tokluk hissini fark etmelerini zorlaştırdığını ve aşırı yeme davranışlarına yol açtığını belirtmektedir.

2.3. Teknoloji Bağımlılığı

Bilgisayar, telefon, televizyon, tablet, internet gibi teknolojik cihazların önce eğlence, boşta kalan zamanını değerlendirme gibi alışkanlık olarak başlayan kullanımlar daha sonraları bağımlılığa dönüşmektedir (Akkaş, 2019). Teknolojinin bilinçsizce ve gereğinden fazla

kullanımının ortaya çıkardığı bir kavram olan teknoloji bağımlılığıdır (Griffiths, 2000). Yaşamımızın her alanında var olmaya başlayan ve kullanımı giderek artan teknoloji, teknoloji bağımlılığı kavramının ortaya atılmasına sebebiyet vermiştir (Young, 2007). Amerikan Pediatri Akademisi (2013) yapmış olduğu açıklamada çocukların, bir gün boyunca dijital araçlarla (telefon, televizyon, tablet ve bilgisayar) yaklaşık sekiz saat zaman geçirdiklerini belirtmiştir. Yıldız ve diğerleri (2022) aracılığıyla yapılan bir çalışmada ise; üç ile altı yaş arasındaki çocukların büyük bir çoğunluğunun ekran karşısında geçirdiği sürenin günde bir saatten fazla olduğu tespit edilmiştir. Ancak Amerikan Pediatri Akademisi (2013) aynı yıl yayınlamış olduğu bildiride çocukların iki yaşına kadar olan süreçte ekranla tanışmamış olmasını uygun görmüştür. Sonraki beş yaşa kadar olan evrede ise gün içerisinde teknolojik aletlerin kullanım süresi en fazla bir saat olarak tavsiye edilmektedir. Bu süreci takip eden erken çocukluk evresinin son evresinde ise, bir gün için kullanım süresinin iki saati aşmaması gerektiği önerilmektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ise çocukların gün içerisinde önerilen süreden çok daha fazla teknolojik aletle vakit geçirdikleri gözlemlenmiştir. Teknolojinin gereğinden fazla kullanımı beraberinde teknoloji bağımlılığını getirmektedir.

Çağdaş teknolojinin (dijital cihazlar ve internet gibi) kontrol edilemeyen ve gereğinden fazla bir biçimde kullanılması sonucunda ortaya çıkan bağımlılık çeşidine teknoloji bağımlılığı adı verilir (Küçükvardar ve Tingöy, 2018). Bireyin teknolojik aletlere, bilgisayar, akıllı telefon, tablet, sosyal medya veya internete olan aşırı zaafı ve bu zaafını kontrol edememesiyle ayırt edilmektedir (Özer ve Eryılmaz, 2021). Teknoloji bağımlılığı, kişinin teknolojiyi yönetmesi gerekirken teknolojinin kişiyi yönetmesi, sık kullanılan teknolojik aletlere duyulan karşı konulmaz istek olarak değerlendirilmektedir (Doğrul, 2020).Gereğinden fazla teknoloji kullanımı, bağımlılığın altı kıstasını göstermesi sebebiyle (ilgi çekme, duygu durum değişimi, tolerans, geri çekilme problemleri, davranışın bırakılmak istendiğinde problemler yaşanması, davranışın kişinin hayatında problemlere sebep olması ve davranışın kontrol edilememesi) bir davranışsal bağımlılık olarak kabul edilmektedir (Griffiths, 1996).

Teknoloji bağımlılığının bireyin üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için teknoloji kullanımı dengelenmeli ve bireylerin teknolojiye olan bağımlılıkları denetlenmelidir (Ertemel ve Pektaş, 2018). Teknoloji bağımlılığı yaşayan bireyler; sistemli bir şekilde molalar vermeli, sağlıklı etkinliklere yönelmeli, sosyalleşmeli ve teknoloji kullanımına kota koymalıdırlar. Bireylerin bağımlılıkla başa çıkmalarında destek grupları, terapi ve psikolojik danışmanlık hizmetleri de yardımcı olabilmektedir (Özer ve Eryılmaz, 2021).

2.3.1. Teknoloji Bağımlılık Türleri: Teknoloji bağımlılığının alt başlıklarına bakıldığında; sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı, oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlığı olarak göze çarpmaktadır (Küçükvardar ve Tingöy, 2018).

2.3.1.1. İnternet Bağımlılığı: Günümüzde internet, kullandığımız en yaygın teknolojik ürün olup bilgiye ulaşmanın ve dünyayla iletişim kurmanın en hızlı ve en kolay yoludur (Yücelten, 2016). İnternet üzerinden sosyal bağlantıların oldukça basit bir şekilde kurulabiliyor olması, yabancılarla rahat ve herhangi bir risk faktörü olmadan iletişim kurulabilmesi, kişilerin hiçbir baskı yaşamadan serbestçe fikirlerini ve duygularını ifade edebilmesi, kendini abartarak tanıtabilmesi, diğer insanları sessizce gözetleme imkanının bulunması gibi özellikler kişilerin interneti çekici bulmasına sebep olmaktadır (Balcı ve Günnar, 2009).

İnternet bağımlılığı kavramı ilk olarak, Goldberg' in (1996), araştırmaları ile ortaya atılmış, tanı ölçütlerinin geliştirilmesi sağlanmış ve araştırmanın neticesi ise Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayımlanmıştır. Young ve Abreu (2010) internet bağımlılığı kavramını internetin takıntılı olacak kadar aşırı kullanılması ve yoksun kalındığı durumlarda huysuz davranışlar sergilenmesi veya sinir bozucu olan davranış durumu şeklinde tanımlamışlardır (Young ve Abreu, 2010). Bireyin mesleki ve sosyal yaşamında meydana gelebilecek problemlere neden olan ve kontrol mekanizmasını olumsuz etki altına alan klinik bir rahatsızlık olarak tanımlanmıştır (Young, 2007).

İnternet bağımlılığının belirtileri; kişinin gün içinde internet kullanma gereksiniminin önüne geçememesi, internette geçirmediği vaktini boşa harcanmış bir vakit olarak düşünmesi, kendisi ve etrafındaki iş, sosyal ve aile hayatında yaşadığı olumsuz durumların artması şeklinde sıralanabilir (Chou ve diğerleri, 2005; Young, 2007).

Alyanak (2016) internet bağımlılığının neden olduğu sorunları; depresif hissetme, sosyal fobi yaşama, dikkatini toplayamama, hiperaktif olma, obsesif kompulsif bozukluk yaşama ve otizm spektrumu olarak sıralamaktadır (Alyanak, 2016).

Kaya (2021) internet bağımlılığının nedenleri;

- Kişinin benlik saygısının ve özgüvenin düşük olması,
- Aile ilgisinden ve sevgisinden mahrum kalması,
- Yeteri kadar sosyal çevreye sahip olamaması ve sosyal aktivitelere katılamaması,
- Gelecekle ilgili kaygı duyması,

İnternet bağımlılığının bir sosyalleşme ihtiyacı olarak görmesi şeklinde sıralamıştır (Kaya, 2021).

İnternetin hayatımızda meydana getirdiği kolaylıklar sayesinde internet kullanımı giderek artmaktadır. Ancak internet bir yandan yaşamımızı kolaylaştırırken bir yandan da birçok olumsuz etkiyi de beraberinde getirmektedir.

2.3.1.2. Oyun Bağımlılığı: Oyun, bireyin doğumdan itibaren yaşamı boyunca süregelen, kimi zaman belirli bir amaç doğrultusunda kimi zaman ise sadece keyif alma amacıyla gerçekleştirdiği bir faaliyettir (Öncü ve Özbay, 2005).

Çocuk gelişiminde çok önemli bir payı bulunan oyun, sadece bir etkinlik olmanın dışında çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlayan bir dışavurum yöntemidir. Ayrıca çocukların diğer bireylerle olan ilişkilerini de gözlemleme imkanı tanımaktadır. Oyunlar çocukların birlikte hareket etme becerisini sağlamakta ve öğrendikleri oyunlar sayesinde bulundukları ortamı eğlenceli hale getirmektedir (Aydın 2010). Oyun çocukların öğrenmiş oldukları davranışları tekrar ederek deneyimleme imkanı elde ederek kendi öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır (Gözüm ve Kandır, 2020).

Teknolojik gelişmelerin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla oyun çeşitlerine dijital oyun adı verilen adlandırılan yeni bir tür eklenmiştir. (Biricik ve Atik, 2021). Yeni ortaya çıkan oyun türü, kuralları ve yapısı itibarıyla geleneksel oyundan farklıdır (Pınarbaşı ve Astam, 2021). Geçmişte çocuklar, oyunlarını genellikle açık alanlarda (örneğin bahçelerde, parklarda ve sokaklarda) akranlarıyla yüz yüze etkileşim kurarak oynarken; günümüzde dijital oyunların yaygınlaşmasıyla birlikte bu tür fiziksel oyun alanlarından uzaklaşmakta ve sanal ortamda, dijital platformlar aracılığıyla kurulan arkadaşlıklarla oyun oynamayı tercih etmektedirler (Irmak ve Erdoğan, 2016).

Türkiye Dijital Oyunlar Federasyonu verilerine bakıldığında dünya genelinde dijital oyun oynayan oyuncuların yaklaşık olarak 4-5 yaşlarında dijital oyun oynamaya başladıkları görülmektedir (Ektiricioğlu ve diğerleri, 2020). TÜİK (2024) çocuklarda teknoloji kullanım araştırmasına göre dijital oyun oynadığını belirten çocukların oranı 2024 yılında %74,0 olmuştur. Dijital oyun oynama oranı cinsiyete ve yaş grubuna göre incelendiğinde; erkek çocukların dijital oyun oynama oranı %82,8 iken kız çocukların oranı %64,8'tür. Dijital oyun oynayan çocukların %90,8'i düzenli dijital oyun oynadığını beyan etmiş, düzenli dijital oyun oynayan çocukların %25,6'sının hafta içi, %41,8'inin ise hafta sonu günde yaklaşık iki saat ve daha fazla süre dijital oyun oynadığı gözlenmiştir (TÜİK, 2024).

Teknoloji bağımlılık türlerinden biri olan dijital oyun bağımlılığı, çevrimiçi olarak oynanan oyunların bağımlılık düzeyinde oynanılması halidir. Dijital oyun bağımlılığı; telefon, tablet, televizyon, bilgisayar ve oyun konsolu gibi farklı teknolojik aletlerin gereğinden fazla ve kontrolsüz kullanımından dolayı oluşan bir bağımlılık çeşididir. Oyun bağımlılığının

çocuklar için bireysel açıdan ve sosyal açıdan tehlikeli neticelerinin bulunduğu bilinmektedir (Kwon ve diğerleri, 2011; Yeşilay, 2020).

Dijital oyun bağımlısı olan bireyler pek fazla sorunla yüz yüze gelmektedirler. Gereğinden fazla bilgisayarda zaman harcadıklarından; yakın çevreleriyle vakit geçirmekte isteksiz davranmakta, akademik yaşamlarında başarısız olmakta ve oynadıkları oyunu kaybettiklerinde ise kendilerini mutsuz hissetmektedirler (Rahman ve diğerleri, 2021). Bu sebepten dolayı dijital oyun bağımlılığı problemini dikkate alan Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Hastalık Sınıflandırmasının (ICD-11) on birinci revizyonuna oyun oynama bozukluğunu da eklemiştir. (Lee ve diğerleri, 2020).

Situmorang'ın (2021) yaptığı çalışmada, dijital oyun bağımlılarının zamanla gerçek hayattan uzaklaştıkları ve kendilerini yalnız hissettikleri belirtilmiştir. Araştırmaya göre, bireyler dijital oyunlar aracılığıyla kazandıkları arkadaşlıklar ve elde ettikleri galibiyetlerden aldıkları doyumun, gerçek dünyada ulaşabilecekleri başarıların yerini tutabileceğine inanmaktadırlar. Bu bağlamda, çevrimiçi oyun bağımlılığına müdahalede kullanılabilecek alternatif etkinliklerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Süreçte aile bireylerinin, özellikle ebeveynlerin destekleyici rolleri kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Literatürde müzik, dans, görsel sanatlar, yazı ve edebiyat çalışmaları, drama, oyun ve mizah etkinlikleri ile evcil hayvan sahiplenme ve bahçecilik faaliyetlerinin, çevrimiçi oyun bağımlılığı yaşayan bireylerin psikososyal iyilik hâllerine olumlu katkı sağlayabileceği ifade edilmektedir.

2.3.1.3. Sosyal Medya Bağımlılığı: Sosyal medya, bireylerin kendilerine ait profiller oluşturarak yeni arkadaşlıklar kurmalarına ve bu kişilerle çeşitli iletişim kanalları aracılığıyla etkileşimde bulunmalarına imkân tanımaktadır. Kullanıcılar, oluşturdukları profillerde kişisel bilgilerini paylaşmakta ve diğer kullanıcıların profillerini inceleyerek, kendi ilgi alanları ve kişilik özellikleriyle uyumlu bireylerle iletişim kurma, takip etme ve karşılıklı etkileşimde bulunma fırsatı elde etmektedirler (Boyd ve Ellison 2007).

Sosyal medyanın aşırı kullanımı, bireylerde bağımlılık gelişimine neden olarak çeşitli psikolojik, fiziksel ve sosyal sorunlara yol açabilmektedir. Bağımlılık, kullanım süresinin artması ve bu sürenin zamanla kontrol edilemez bir biçimde devam etmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu sürecin devam etmesi durumunda bireyler, günlük yaşam aktivitelerinden uzaklaşmakta ve işlevselliklerinde belirgin düşüşler yaşayabilmektedir. Ayrıca, sosyal medya bağımlılığı çeşitli sağlık problemlerinin yanı sıra akademik başarısızlık gibi olumsuz sonuçları da beraberinde getirebilmektedir (Kuss ve Griffiths, 2017; Otu 2015).

Uzun süreli sosyal medya kullanımı, bireylerin günlük yaşam aktivitelerinden uzaklaşmalarına, işlevselliklerinde azalmaya ve sosyal izolasyon gibi olumsuz durumlarla

karşılaşmalarına neden olabilmektedir (Andreassen, 2015). Ayrıca, sosyal medya bağımlılığı, uyku bozuklukları, kaygı düzeylerinde artış, depresyon belirtileri ve akademik başarıda düşüş gibi çeşitli sağlık ve performans problemlerini de beraberinde getirebilmektedir (Eroğlu ve Yıldırım 2017; Twengeve diğerleri, 2018). Bu bağlamda, sosyal medya kullanımının sınırlandırılması ve bilinçli kullanım alışkanlıklarının kazandırılması, bireylerin hem psikolojik hem de sosyal işlevselliklerini koruyabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

TÜİK (2024) çocuklarda teknoloji kullanım araştırmasına göre; sosyal medya kullanan çocukların oranı 2024 yılında %66,1'die. Erkek çocukların %68,1'inin, kız çocuklarının ise %64,0'ının sosyal medya kullandığı görülmüştür. Sosyal medya kullanan çocukların %97,9'u düzenli olarak sosyal medyayı kullanmıştır. Düzenli sosyal medya kullanan çocuklardan sosyal medya platformlarında yaklaşık iki saat ve daha fazla süre geçirenlerin oranı; hafta içi %37,1, hafta sonu %49,5 olarak gözlenmiştir (TÜİK, 2024).

2.3.1.4. Akıllı Telefon Bağımlılığı: Dokunmatik ekran kullanımı, sosyal medya platformlarına erişim ve bilgisayar işlevlerini gerçekleştirme gibi çok yönlü özelliklere sahip cep telefonları, günümüzde "akıllı telefon" olarak tanımlanmaktadır (Muharremoğlu, 2020).

Akıllı telefonlar, bireylerin iletişim, bilgiye erişim ve eğlence ihtiyaçlarını karşılayan önemli teknolojik araçlar hâline gelmiştir. Ancak bu cihazların aşırı ve kontrolsüz kullanımı, bağımlılık düzeyinde problemlere yol açabilmektedir. Akıllı telefon bağımlılığı, bireylerin cihazlarını kullanma süresini kontrol edememesi, kullanım süresinin sürekli artması ve bu durumun akademik, sosyal ve mesleki yaşamı olumsuz etkilemesiyle karakterize edilmektedir (Billieux, 2012; Keser, 2017).

Samaha ve Hawi (2016) tarafından yapılan bir araştırma, akıllı telefon bağımlılığı ile artan stres seviyeleri, uyku problemleri ve akademik performansta düşüş arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, bu bağımlılık sosyal ilişkilerde bozulmalara ve yaşam memnuniyetinde azalmaya neden olabilmektedir. Yapılan araştırmalar, akıllı telefon bağımlılığının bireylerin sosyal ilişkilerinde zayıflamaya, akademik performanslarında düşüşe ve çeşitli psikolojik sorunlara (örneğin, kaygı, depresyon, stres) yol açabileceğini göstermektedir (Demirci ve diğerleri, 2015).

Bian ve Leung (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma, akıllı telefon bağımlılığı ile yalnızlık, utangaçlık ve duygusal dengesizlik gibi psikolojik durumlar arasında güçlü bağlantılar olduğunu göstermektedir. Bu araştırmalar, akıllı telefonların aşırı ve kontrolsüz kullanımının bireylerin psikolojik sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini ve sosyal ilişkilerde bozulmalara neden olabileceğini göstermektedir. Bu nedenle, akıllı telefon

kullanımının bilinçli ve dengeli bir şekilde yönetilmesi, bireylerin genel yaşam kalitesini korumaları açısından önemlidir.

2.3.2. Teknoloji Bağımlılık Nedenleri: Teknoloji bağımlılığı, bireyin dijital araçlara yönelik kullanımını denetleyememesi, kullanım süresini giderek artırması ve bu araçlara ulaşamadığında yoksunluk hissetmesiyle karakterize edilen davranışsal bir bağımlılık türüdür (Young, 1998). Bu bağımlılık türü, bireyin teknoloji kullanım süresi üzerinde kontrolünü kaybetmesi, teknolojik ortamlara erişemediğinde yoğun yoksunluk yaşaması ve günlük yaşam aktivitelerinde aksamaların görülmesi ile ayırıcı niteliğini ortaya koymaktadır (Şahin ve Yağcı, 2017).

Teknoloji bağımlılığının oluşmasında birçok psikolojik, sosyal ve çevresel faktör etkili olmaktadır. Özellikle duygusal yoksunluk**,** yalnızlık**,** benlik saygısı düşüklüğü**,** günlük yaşamda başarısızlık hissi gibi bireysel özelliklerin teknolojiye yönelimi artırdığı belirtilmektedir (Kuss ve Griffiths, 2015). Teknolojik araçlar, bireylere geçici bir kaçış alanı sunmakta; özellikle sosyal medya, çevrim içi oyunlar ve dijital platformlar, bireyin anlık haz duymasına neden olarak bağımlılık davranışlarını pekiştirmektedir (Andreassen, 2015). Kolay erişim ve dijital içeriğin cazibesi de bağımlılığın yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle internet, sosyal medya ve çevrim içi oyunlar gibi platformlar hem kolay erişilebilir hem de hızlı tüketilebilir yapılarıyla bireylerin sürekli çevrim içi kalmalarını teşvik etmektedir (Karakuş ve diğerleri, 2022). Ayrıca, bireyin içinde bulunduğu sosyoekonomik çevre, aile yapısı, ebeveyn denetimi düzeyi, akran ilişkileri ve akademik başarı düzeyi de teknoloji bağımlılığının gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Arslan ve Bardakçı, 2021; Çam ve Nur, 2019).

Teknoloji bağımlılığı bireyin gündelik yaşamda karşılaştığı stres, kaygı, yalnızlık veya duygusal zorluklardan kaçış yolu olarak da işlev görebilmektedir. Birey, sanal ortamlarda daha güvenli, kontrol edilebilir ve tatmin edici bir alan deneyimleyerek gerçek yaşamın sorunlarından uzaklaşma eğilimi gösterebilir (Caplan, 2002; Kuss ve Griffiths, 2015). Bu bağlamda teknoloji, bir tür duygusal baş etme stratejisi olarak kullanılmakta; ancak zamanla bireyin sosyal ilişkilerden ve sorumluluklardan uzaklaşmasına yol açmaktadır.

2.3.3. Teknoloji Bağımlılık Belirtileri: Teknoloji bağımlılığının belirtileri; ruhsal değişiklik, sosyal yaşantıyı etkileme ve depresyon belirtileri olup birey, bağımlı olduğu herhangi bir teknolojik ürünü aşırı derecede kullanmakta, ulaşamadığında onun yoksunluğunu yaşamakta ve bu durumun olumsuz etkileri ile mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Karayel, 2019). Teknoloji bağımlılığı olan birey, bağımlısı olduğu teknolojiyi kullanamadığı durumlarda huzursuz olma, sinirlerine hakim olamama, depresif duygu durumunda olma ve kaygılı olma gibi çeşitli duygular yaşamaktadır.

Teknoloji bağımlılığı yaşayan bireyler, dijital araç ve ortamlara erişemediklerinde yoksunluk belirtileri gösterebilmekte; bu durum bireyin hem kendisine hem de çevresine yönelik olumsuz tutum ve davranışlar sergilemesine neden olabilmektedir. Arslan ve Bardakçı'nın (2021) belirttiği üzere, bazı bireylerin haftalık teknoloji kullanım süresi 40–50 saate kadar çıkmakta ve bu aşırı kullanım, özellikle uyku bozuklukları başta olmak üzere birçok fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunu beraberinde getirmektedir. Bu durum, teknoloji bağımlılığının yalnızca bir alışkanlık değil, bireyin genel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen çok boyutlu bir problem olduğunu ortaya koymaktadır.

Teknoloji bağımlılığının belirtilerini Yeşilay Danışmalık Merkezi YEDAM (Yeşilay, 2024) sekiz madde olacak şekilde sıralamaktadır:

1. Sadece birkaç dakika diyerek ekran başında saatlerini geçirmek,
2. Ekran karşısında geçirilen zamanla ilgili olarak etrafındaki insanlara yalan söylemek,
3. Uzun süre bilgisayar kullanmaktan kaynaklanan fiziksel problemler yaşamak,
4. İnsanlarla internet üzerinden haberleşmeyi yüz yüze iletişim kurmaya tercih etmek ve belirsiz bir kimliğe bürünmek,
5. İnternette vakit geçirebilmek için yemek yemekten, buluşmalardan veya ders çalışmaktan ödün vermek,
6. Bilgisayar başında gereğinden fazla geçirilen vakitten dolayı suçluluk hissederken bir yandan da büyük bir zevk almak ve bu duygular arasında ikilem yaşamak,
7. Gecenin geç saatlerine kadar ekran başında zaman geçirmek,
8. Bilgisayara yakın olunmayan durumlar da gergin ve eksik hissetmek (Yeşilay, 2024).

Yengin (2019) ise teknolojik bağımlılığı bulunan kişilerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır;

- İnternetin haricinde sosyal yaşamı bulunmayan ya da az bulunan,
- Teknolojik cihazlardan uzak kaldığında kendini yalnız kalmış, değişmiş ve asosyal hisseden,
- İnternet üzerinde geliştirilmiş olan her çeşit uygulamayı yakından takip eden ve yapılan bütün yeniliklerden haberdar olmak isteyen,
- Sosyal medyada kendisine yeni ve farklı bir kimlik belirleyen,
- Arkadaşlarıyla yapacağı yüz yüze görüşmek yerine sosyal medyadan görüşmeyi tercih eden kişilerdir (Yengin, 2019).

Yukarıda sıralanmış olan belirtiler, teknoloji bağımlılığı olan kişilerde farklı aşamalarda görülebilir. Bağımlılığın şiddeti ve tesiri, kişinin yaşam koşullarına ve teknoloji kullanım

alışkanlıklarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu belirtilerden en az birkaç tanesinin sürekli biçimde varlığını devam ettirmesi durumunda, teknoloji bağımlılığından şüphelenilmeli ve yardım almak için uzmana başvurulmalıdır (Gökçearslan ve Durakoğlu, 2014).

2.3.4. Teknoloji Bağımlılığının Sebep Olduğu Problemler: Teknoloji bağımlılığı, dijital teknolojilerin aşırı ve kontrolsüz kullanımı sonucu ortaya çıkan, bireyin günlük yaşamını ve işlevselliğini olumsuz etkileyen önemli bir problemdir (Demir ve Deryakulu, 2017).

Fiziksel etkiler arasında uzun süreli ekran kullanımı nedeniyle oluşan görme problemleri, baş-boyun ağrıları ve kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları bulunmaktadır (Karadağ ve Şahin, 2019). Ayrıca, teknoloji bağımlılığı ile hareketsiz yaşam tarzı arasında güçlü bir ilişki vardır; bu durum obezite, metabolik sendrom ve kalp-damar hastalıkları riskini artırmaktadır (Yılmaz ve Güler, 2020). Ekran karşısında geçirilen zamanın fazla olması, uyku düzenini bozar; uyku süresi kısalır, uyku kalitesi azalır ve çocuklarda öğrenme ve davranış problemleri ortaya çıkabilir (Karaaslan ve Demir, 2018).

Psikolojik açıdan, teknoloji bağımlılığı olan bireylerde kaygı, depresyon, dikkat dağınıklığı ve düşük benlik saygısı gibi sorunlar sıkça gözlenmektedir (Öztürk ve Topkaya, 2016). Bu bireyler sosyal ortamdan uzaklaşma eğiliminde olup, yüz yüze ilişkiler yerine sanal ilişkileri tercih ederek sosyal izolasyona sürüklenebilirler (Çelik ve Karataş, 2017). Ayrıca, teknoloji bağımlılığı akademik başarısızlıkla ilişkilendirilmiş ve konsantrasyon bozukluklarına neden olduğu belirtilmiştir (Uçar ve Demirtaş, 2019).

Sosyal açıdan, aile ve arkadaş çevresi ile iletişimde azalma, sosyal beceri eksiklikleri ve toplumsal uyum problemleri teknoloji bağımlılığının neden olduğu diğer önemli sorunlardandır (Taş ve Yıldırım, 2018). Teknoloji kullanımı nedeniyle aile içi etkileşim azalmakta, bireyler arasında duygusal bağlar zayıflamakta ve aile içi çatışmalar artabilmektedir (Demirtaş, 2019). Bunun yanı sıra, teknoloji bağımlılığı iş ve okul yaşamında performans düşüklüğüne, sorumlulukların ihmaline ve genel yaşam kalitesinde azalmaya neden olmaktadır (Özdemir ve Şahin, 2018).

Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimsel açıdan hassas bir evrede olmaları, teknoloji kullanımına bağlı olumsuzlukları daha da önemli hâle getirmektedir (Dilci, 2019). Çocuğun teknolojik cihazların başında geçirdiği süre fazlalaştıkça sağlıksız yiyecek ve atıştırmalıkların tüketilmesine, beslenme dengesinin bozulmasına ve metabolik hızın düşmesi sebep olurken gıda reklamlarına maruz kalma ise bilinçsiz beslenmeye sebep olmaktadır. Rosen ve diğerleri (2014), yaptıkları çalışmada medya ve teknoloji kullanımının çocuklarda sağlıksız beslenme alışkanlıklarını ve obezite riskini arttırdığını belirtmişlerdir. Çocukların yemek sırasında ekran kullanımı, çocukların tokluk hissini fark etmelerini zorlaştırarak aşırı yeme

davranışlarını tetiklemektedir (Sanlier ve diğerleri, 2024). Dijital platformlarda yer alan yoğun reklam içerikleri de çocukların beslenme tercihlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Özellikle yüksek kalorili, şekerli ve sağlıksız gıdaların tanıtımı, çocukların bu ürünleri tercih etme olasılığını artırmakta ve zamanla beslenme dengesizliklerine neden olabilmektedir (Gültekin, 2016). Ayrıca, çocukların dijital medya tarafından sağlıksız yiyecek reklamlarına maruz kalmaları, çocukların beslenme tercihlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Reklamlar kısa, hareketli ve dikkat çekici yapılarıyla, çocukların zihinlerinde tüketim isteği uyandırmaktadır. Bu tür içeriklerin de etkisiyle çocukların yüksek kalorili ve besin değeri düşük gıdaları tercih etmelerine neden olabilmektedir. İzlediği reklamın etkisinde kalan çocuk, öğrendiği beslenme kurallarını ihmal edebilmekte ve ekranda gördüğü ürünlere yönelme eğiliminde olabilmektedirler (Kapferer, 1991). Ekran karşısında yemek yeme davranışı ise çocuklarda fizyolojik tokluk sinyallerinin doğru algılanamamasına ve aşırı yeme eğilimine neden olmaktadır (Yılmaz, 2021).

2.4. Beslenme

Erken çocukluk dönemi beslenme alışkanlığının kazanılmasında en kritik dönemlerdendir (Birch ve Ventura, 2009). Bu dönemde edinilen sağlıklı beslenme alışkanlıkları ve düzenli egzersiz alışkanlıkları, ileriki yaşlarda obezite riskini azaltabilir. Sağlığın zemini çocukluk yıllarında oluştuğu için çocukluk yıllarında meydana gelebilecek sağlıkla ilgili problemler eğer zamanında önlem alınmazsa, ileriki yıllarda ortaya çıkabilecek birçok sağlık sorununun temelini oluşturur (Şanlıer, 2000).

Sağlıksız beslenme alışkanlıklarının bazı tipik özellikleri bulunmaktadır. Bunlar; sıkça evin dışında yemek yemeyi tercih etme, düzensiz ve vakitsiz öğünler, öğünler arasında yapılan sağlıksız atıştırmalar ve hızlı yiyeceklerdir. Bu alışkanlıklar aile, akran gibi faktörlerden etkilenebildiği gibi medyadan da oldukça etkilenmektedir (Wang ve Begho, 2024). Bu faktörlerin başında gelen teknoloji bağımlılığının çocukların beslenme tutum ve davranışları üzerindeki etkisinin azaltılması için gereken önem verilmelidir. Çocuğun ileriki yaşlarında da sağlıklı bir birey olarak hayatını devam ettirebilmesi için sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılması gerekmektedir. Bu nedenle, çocukların sağlıklı beslenme ve düzenli egzersiz alışkanlıklarını erken yaşlarda kazanmaları ve bu alışkanlıkları sürdürmeleri önemlidir.

Okul öncesi dönemi, çocukların beslenme alışkanlıklarının değiştiği ve geliştiği, ev dışında çeşitli sosyal ortamlarda arkadaşlarıyla yemek yemeye başladıkları, fiziksel, bilişsel, sosyal büyüme ve gelişmenin hızlandığı, sorumlulukların arttığı, yetişkin dönemde sağlıklı yaşamanın temellerinin atıldığı önemli bir dönemdir (Şanlıer ve Köksal, 2015). Yaşamın bu döneminde kazanılan alışkanlıkların hayatımız boyunca sağlığımızı etkilemesinden dolayı

büyüme ve gelişmenin en hızlı gerçekleştiği çocukluk ve ergenlik döneminde kazanılacak yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıklarının önemi oldukça fazladır (Sağlık Bakanlığı, 2013).

Ailelerin bu dönemde yerleşen ve değişen beslenme alışkanlıklarının sonraki dönemlerde de süreceğinin bilincinde olması önemlidir. Bu nedenle bu dönemde ailelerin çocuklarının beslenmeleriyle ilgili olarak dikkat etmeleri gereken noktalar bulunmaktadır. Bunlar, aileler çocuklarının yediği besin miktarlarını başka çocuklarla karşılaştırmamalı ve oyun oynarken ya da televizyon izlerken beslenmenin doğru olmadığının farkında olmalarıdır. Bu dönem, çocuğun öğün yaptığı saatlerde sofraya oturarak oyun ya da ekranla ilgilenmeden yemek yemesi gerektiğini öğrenmesi gereken bir dönemdir (Köksal ve Özel, 2012). Erken çocukluk döneminde bu gibi doğru olmayan alışkanlıklar oluştuğunda sağlıksız beslenme meydana gelir.

2.4.1. Beslenmenin Önemi: Beslenme, yaşamın tüm evrelerinde sağlığın korunması, geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması açısından temel bir biyolojik ve sosyal gereksinimdir. Özellikle erken çocukluk döneminde kazanılan beslenme alışkanlıkları, bireyin fiziksel gelişiminin yanı sıra bilişsel ve duygusal gelişimini de doğrudan etkilemektedir (Köksal ve Atilla, 2015). Büyüme ve gelişmenin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi, metabolik işlevlerin düzenlenmesi, bağışıklık sisteminin desteklenmesi ve yaşamın sürdürülebilmesi için yeterli ve dengeli beslenme vazgeçilmez bir unsurdur (Türk, 2018).

Yeterli ve dengeli beslenme sayesinde vücudun enerji ihtiyacı karşılanmakta, bağışıklık sistemi güçlenmekte ve hastalıklara karşı direnç artmaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde kazanılan beslenme alışkanlıkları, bireyin hem fiziksel sağlığını hem de zihinsel gelişimini etkilemektedir (Yabancı, 2014).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2020), sağlıklı beslenmenin yalnızca fiziksel sağlık için değil, aynı zamanda zihinsel ve sosyal iyilik hâlinin korunması için de vazgeçilmez bir faktör olduğunu vurgulamaktadır.

Beslenmenin sadece fiziksel değil, bilişsel ve akademik performans üzerinde de etkili olduğu vurgulanmaktadır. Yetersiz beslenme sonucu çocuklarda dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü ve davranışsal sorunlar görülebilmektedir (Ersoy ve Güçlü, 2014)

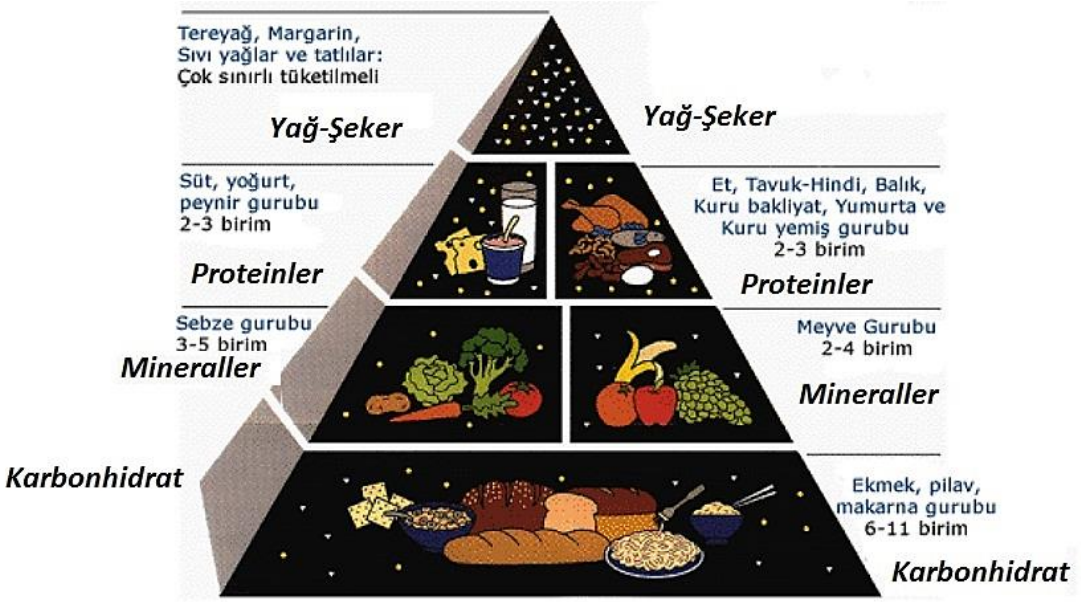
2.4.2. Dengeli Beslenme: Sağlıklı bir yaşam sürdürülebilmesi, organizmanın gereksinim duyduğu enerji ve besin ögelerinin dengeli biçimde karşılanmasını zorunlu kılmaktadır. Dengeli beslenme, büyüme-gelişme süreçlerini desteklemekte, metabolik işlevlerin optimum düzeyde çalışmasını sağlamaktadır ve kronik hastalık riskini azaltmaktadır. Bu amaçla geliştirilen gıda piramitleri, karmaşık beslenme ilkelerini sadeleştirerek farklı yaş, kültür ve yaşam tarzlarına sahip bireyleri yönlendirmektedir.

Beslenme piramidi, bireylere sağlıklı beslenme konusunda en güncel ve güvenilir rehberi sunmayı hedeflemektedir. Söz konusu model, geniş kitleler tarafından benimsenmesi sayesinde zaman içerisinde bölgesel ve kültürel özelliklere uyarlanarak çeşitlenmektedir. Gençlere yönelik versiyonlarda eğitimsel mesajlar sadeleştirilmekte; çocukların besin gereksinimleri ile gıda tercihleri ön plana çıkarılmaktadır. Artan etnik ve tercih temelli yaklaşımlar doğrultusunda Asya piramidi ve vejetaryen piramidi gibi özgül modeller geliştirilmektedir. Bu kapsamda Akdeniz beslenme piramidi dikkat çekmektedir. Akdeniz ülkelerinde kronik hastalıkların düşük seyretmesi ve yaşam süresinin dünya ortalamasının üzerinde bulunması, hem sağlık profesyonellerini hem de tüketicileri bu yaklaşıma yönlendirmektedir.

Harvard T.H. Chan School of Public Health ile Dünya Sağlık Örgütü/Gıda ve Tarım Örgütü'nün (WHO/FAO) iş birliğinde geliştirilen söz konusu piramit, değişen ihtiyaçlara yanıt verebilmek amacıyla düzenli olarak güncellenmekte ve yerelleştirilmektedir. Yenilenen model, kilo kontrolünün önemine vurgu yapmakta, günlük fiziksel aktiviteyi teşvik etmekte ve gereksiz kalori alımından kaçınmayı önermektedir. Bu nedenle egzersiz ve kilo yönetimi, piramidin temel basamağına yerleştirilmektedir. Böylelikle enerji dengesi korunmakta, sürdürülebilir sağlıklı beslenme davranışları desteklenmektedir.

Şekil 1

Beslenme piramidi

2.4.3. Beslenme Alışkanlıkları: Beslenme alışkanlıkları, bireyin yaşam süresince sürdüreceği besin seçimlerini, yeme sıklığını, porsiyon büyüklüklerini ve yeme davranışlarını

belirleyen kültürel, sosyal ve bireysel faktörlerin birleşiminden oluşan bir yapıdır (Köksal ve Atilla, 2015).

Bireyin besin seçimleri yalnızca fizyolojik ihtiyaçlara değil, aynı zamanda sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik faktörlere bağlı olarak da değişkenlik göstermektedir (Pekcan, 2008).

Bireylerin kazandığı beslenme alışkanlıkları, sağlıklı yaşam biçiminin sürdürülmesinde de büyük rol oynamaktadır. Bu alışkanlıklar, genellikle çocukluk döneminde kazanılmakta ve ileri yaşlara kadar devam etmektedir (Yabancı, 2014).

2.4.3.1. Çocukluk Döneminde Beslenme Alışkanlıkları: Okul öncesi dönemde kazanılan beslenme alışkanlıkları, bireyin ileri yaşlardaki sağlık düzeyini belirleyen kritik bir değişkendir (Aktaç ve diğerleri, 2018). Çocukluk döneminde yanlış beslenme alışkanlıkları edinilmesi, ileri yaşlarda obezite, tip 2 diyabet, kardiyovasküler hastalıklar gibi kronik hastalıklara zemin hazırlayabilmektedir (Güneş ve Uçku, 2006; Tümerdem, 2010).

Gelişen teknoloji ve değişen yaşam tarzı ile birlikte çocukların beslenme alışkanlıklarında hazır gıdalara, şekerli içeceklere ve düşük besin değerine sahip yiyeceklere yönelme arttıkça, fiziksel hareketsizlikle birlikte obezite riski de artmaktadır (Akar ve Akar, 2021; Lobstein ve diğerleri, 2004).

Türkiye'de yapılan çalışmalar, çocukların büyük bir kısmının sabah kahvaltısı yapmadığını, sebze ve meyve tüketiminin yetersiz olduğunu, hazır ve paketli gıdaların tüketiminin ise yüksek olduğunu göstermektedir. Çocuklarda sıkça görülen sağlıksız beslenme örüntülerinin özellikle fast food tüketimi, hazır gıdalara yönelme, sebze-meyve tüketiminde yetersizlik gibi büyük ölçüde aile alışkanlıkları ve medya etkileri ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Akar ve Akar, 2021; Tümerdem, 2010). Bu durumun, hem kısa vadede dikkat dağınıklığı ve yorgunluk gibi sorunlara, hem de uzun vadede obezite ve diyabet gibi kronik hastalıklara neden olabileceği belirtilmektedir (Baysal, 2014).

Bu nedenle, erken yaşta kazanılan sağlıklı beslenme alışkanlıkları, yalnızca hastalıkların önlenmesinde değil, aynı zamanda bireyin yaşam kalitesinin artırılmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Bu alışkanlıkların gelişmesi için okul öncesi eğitim kurumlarında beslenme eğitimi verilmesi, ailelerin bilinçlendirilmesi ve sağlıklı yiyeceklere erişimin kolaylaştırılması gereklidir (Yıldız, 2018; Bayhan ve Yücel, 2019).

2.4.4. Beslenme Problemleri: Beslenme, bireyin büyüme, gelişme, sağlıklı yaşamını sürdürme ve hastalıklardan korunması için gerekli olan temel bir fizyolojik ihtiyaçtır. Ancak bireylerin bu ihtiyacı yeterli ve dengeli biçimde karşılayamaması, çeşitli beslenme problemlerine yol açabilmektedir (Baysal, 2014). Beslenme problemleri; yetersiz beslenme,

aşırı beslenme, seçici yeme, iştahsızlık, duygusal yeme gibi hem fiziksel hem psikolojik temelli sorunları kapsamaktadır (Güngör ve Ercan, 2017).

Aşırı ve sağlıksız beslenme alışkanlıkları da günümüzde ciddi bir problem hâline gelmiştir. Hazır gıda tüketiminin artması, fast food tarzı beslenmenin yaygınlaşması, şekerli ve yağlı gıdaların fazla tüketimi obezite riskini artırmaktadır (Akar ve Akar, 2021). Dünya Sağlık Örgütü (WHO), obezitenin 21. yüzyılın en ciddi halk sağlığı sorunlarından biri olduğunu ve özellikle erken yaşlarda ortaya çıkan obezitenin ilerleyen yaşlarda diyabet, kalp-damar hastalıkları ve psikososyal sorunlara neden olabileceğini vurgulamaktadır (WHO, 2021).

2.4.4.1. Çocukluk Dönemindeki Beslenme Problemleri: Yetersiz ve dengesiz beslenme; bireyin enerji ve temel besin ögelerini vücudun gereksinimi kadar alamaması durumudur. Türkiye'de okul öncesi dönemde yapılan araştırmalar, birçok çocuğun demir, çinko, kalsiyum, D vitamini ve protein yönünden yetersiz beslendiğini göstermektedir (Kılınç ve Çelik, 2022; Tosun, 2011). Özellikle demir, çinko, kalsiyum ve D vitamini eksiklikleri büyüme geriliği, anemi, kemik gelişiminde bozukluklar gibi ciddi sağlık problemlerine neden olabilmektedir (Baş, 2017; Yabancı, 2014).

Okul öncesi çağda sıkça karşılaşılan beslenme problemi, seçici yeme ve iştahsızlık problemidir. Bu problemler genellikle çocuğun bazı yiyeceklere karşı direnç göstermesi, yeni besinleri denemek istememesi ya da sınırlı sayıda yiyeceği tercih etmesiyle karakterizedir (Günindi, 2020). Bu durum aile içinde kaygı oluşturmakta, çocuğun yetersiz beslenmesine ve büyüme geriliğine yol açabilmektedir. Ayrıca, duygusal yeme gibi davranışlar da çocukların stres, kaygı ve duygusal boşluklarını bastırmak amacıyla gıda tüketmelerine neden olmakta ve bu da uzun vadede obezite riskini artırmaktadır (Demir ve Şanlıer, 2004).

Beslenme problemleri sadece fiziksel sağlık üzerinde değil; aynı zamanda bilişsel, sosyal ve akademik gelişim üzerinde de olumsuz etkilere sahiptir. Araştırmalar, yetersiz beslenen çocukların okul başarısının düşük olduğunu, dikkat sürelerinin kısaldığını ve davranış problemleri yaşama risklerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Ersoy ve Güçlü, 2014; Tarım, 2021).

Modern yaşamın vazgeçilmez unsurlarından biri hâline gelen dijital medya, çocukların beslenme alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Televizyon ve dijital platformlar aracılığıyla maruz kalınan yüksek kalorili, düşük besin değerli ürün reklamları; çocukların bu ürünlere yönelmesini teşvik etmektedir (Gültekin, 2016). Ayrıca ekran karşısında yemek yeme alışkanlığı, farkındalıkla yemeyi engellemekte ve aşırı gıda tüketimine neden olmaktadır (Bekar ve Efe, 2024). Okul öncesi dönemde artan ekran süresi, beslenme davranışlarını doğrudan ve dolaylı mekanizmalarla etkilemektedir. Reklam ve içerik maruziyeti sağlıksız atıştırmalıklara

yönelimi artırmakta, ekran eşliğinde yeme açlık-tokluk farkındalığını zayıflatmakta ve hızlı tüketimi pekiştirmektedir. Akşam saatlerinde ekran kullanımına bağlı uyku süresi ve kalitesindeki bozulmalar, iştah düzenleyici süreçleri olumsuz etkileyerek aşırı yeme riskini yükseltmektedir. Ekran temelli hareketsizlik enerji dengesini bozmakta, aile ile birlikte ve dikkatli yeme zamanlarını azaltmaktadır. Bu bütüncül etki, okul öncesi çocuklarda obezite, mikro besin eksiklikleri ve davranışsal sorunlar açısından risk profilini yükseltmektedir. Bu nedenle ebeveyn arabuluculuğu, ekran süresinin sınırlandırılması, aile içi ortak yemek zamanlarının desteklenmesi ve farkındalıklı yeme pratiklerinin geliştirilmesi, sağlıklı beslenme alışkanlıklarının güçlendirilmesi açısından kritik görünmektedir.

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Teknoloji Bağımlılığına Yönelik Yapılan Araştırmalar: Kocabıyık (2024) yapmış olduğu çalışmada, okul öncesi eğitime devam eden 48–72 aylık çocukların dinleme becerilerini, öz-düzenleme düzeyleri ve problemli teknoloji kullanımı açısından incelemiştir. Bu araştırma, Denizli ilinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 304 çocuk ile gerçekleştirilmiş ve nicel yöntemlere dayalı tarama modeli kullanılmıştır. Veriler, dinleme becerilerini değerlendirme ölçeği, öz-düzenleme becerileri ölçeği ve problemli teknoloji kullanımı ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma bulguları, çocukların cinsiyeti, yaşı, akıcı konuşma becerisi, ilgi alanı, uyku öncesi rutinleri, sağlıklı beslenme alışkanlıkları ve ebeveynlerin öğrenim düzeyleri gibi çeşitli sosyodemografik değişkenlerle hem öz-düzenleme hem de dinleme becerileri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, dinleme becerileri ile problemli teknoloji kullanımı arasında zayıf düzeyde fakat anlamlı negatif ilişkiler belirlenmiştir. Özellikle dikkat ve engelleyici kontrol gibi öz-düzenleme alt boyutlarının, kontrole karşı direnç ve yoksunluk-kaçış gibi teknoloji kullanımı alt boyutlarının yanı sıra çeşitli demografik değişkenlerin, çocukların dinleme becerilerini anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, erken çocukluk döneminde dijital medya kullanımına yönelik düzenlemelerin ve öz-düzenleme destekli eğitim yaklaşımlarının dinleme becerilerini güçlendirmede önemli rol oynayabileceğini göstermektedir.

Tepetaş (2024) yapmış olduğu çalışmada, okul öncesi eğitim almakta olan 48-72 aylık çocuklarda problemli teknoloji kullanımı düzeyini belirlemeyi, bu durumla ilişkili olabilecek değişkenleri incelemeyi ve sosyal yetkinlik ile davranış düzeyleriyle olan ilişkisini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Eskişehir ve Bolu illerinde yürütülen bu karma yöntem araştırmasında, 883 ebeveyn ve 66 öğretmenden elde edilen nicel ve nitel veriler kullanılmıştır. Araştırmada, çocukların problemli teknoloji kullanımları Çocuklar İçin Problemli Teknoloji

Kullanımı Ölçeği (ÇİPTKÖ) ile, sosyal yetkinlik ve davranış düzeyleri ise SYDD-30 Ölçeği aracılığıyla değerlendirilmiştir. Bulgular, çocukların problemli teknoloji kullanımının genel olarak orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Ayrıca ikamet edilen şehir, ebeveynin yaşı ve medeni durumu, evde geçirilen ekran süresi, ebeveyn denetimi, okula uyum düzeyi ve teknolojik araç sahipliği gibi değişkenlerin teknoloji kullanımını anlamlı biçimde etkilediği belirlenmiştir. Problemli teknoloji kullanımı ile sosyal yetkinlik ve davranış düzeyleri arasında ise negatif yönde zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Nitel veriler de bu bulguları desteklemiş ve özellikle ebeveyn kontrolü ile çocukların sosyal davranışları arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiştir. Çalışma sonucunda, çocukların sosyal gelişimlerinin desteklenmesi ve teknoloji kullanımına yönelik olumsuz etkilerin azaltılması adına, ebeveynlere ve çocuklara yönelik eğitim programlarının geliştirilmesinin önemine vurgu yapılmıştır.

Emiroğlu İlvan (2022) yapmış olduğu çalışmada, 48–72 aylık okul öncesi çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile anne-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkiyi incelemiştir 450 çocuk ve annesinin yer aldığı bu araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Bilgi Formu, Budak (2020) tarafından oluşturulan Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği ile Akgün ve Yeşilırmak (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan Çocuk-Anne-Baba İlişkisi Ölçeği kullanılmıştır. Veriler betimsel istatistikler, bağımsız örneklemler için t-testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon analizleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, çocukların dijital oyun oynama süresinin, annelerin dijital araç kullanım süresinin, aile yapısının ve gelir düzeyinin çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimleri üzerinde anlamlı farklar yarattığını göstermiştir. Öte yandan, anne-çocuk ilişkisinde çocukla geçirilen zamanın uzunluğu, ailenin gelir düzeyi ve aile içi sıcaklık düzeyi gibi faktörlerin belirleyici olduğu, buna karşılık çocuğun cinsiyeti, annenin çalışma durumu ve okul türü gibi değişkenlerin anlamlı fark yaratmadığı belirlenmiştir. En dikkat çekici bulgu ise dijital oyun bağımlılığı eğilimi ile anne-çocuk ilişkisi arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunmasıdır. Bu durum, anne-çocuk ilişkisi zayıfladıkça çocuklarda dijital oyunlara yönelik aşırı yönelim riskinin arttığını ortaya koymakta ve erken çocukluk döneminde aile içi etkileşimin dijital medya alışkanlıkları üzerinde doğrudan etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Güzel Durna (2023) yapmış olduğu çalışmada, 60–72 aylık çocukların medya araçları kullanım düzeyleri ile yaratıcılıkları ve sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bursa ilinde yer alan bağımsız anaokulları ve anasınıflarına devam eden 376 çocuğun yer aldığı bu araştırma, ilişkisel tarama modeli kapsamında yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde "Problemli Medya Kullanım Ölçeği", "Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeği", "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan Aile Bilgi Formu

kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra bağımsız gruplar için t-testi, ANOVA, Kruskal-Wallis H testi, Mann-Whitney U testi ve Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Bulgular, çocukların medya araçlarını kullanma süresi ile problemli medya kullanımı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca, problemli medya kullanımı düzeyinin arttıkça çocukların hem yaratıcılık düzeylerinin hem de sosyal becerilerinin anlamlı şekilde azaldığı belirlenmiştir. Demografik değişkenler açısından ise cinsiyet, ebeveyn yaşı ve öğrenim düzeyi gibi değişkenlerle medya kullanımı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu çalışma, erken çocukluk döneminde medya araçlarının bilinçsiz kullanımının çocukların yaratıcı düşünme kapasiteleri ve sosyal etkileşim becerileri üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini ortaya koyarak, medya okuryazarlığı ve kontrollü teknoloji kullanımına yönelik aile temelli müdahalelerin gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Bekar ve Efe (2024) yapmış oldukları çalışmada, çocukların ekran bağımlılığı ile yeme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte olan bu araştırma, iki devlet anaokulunda öğrenim gören çocukların ebeveynleri ile yürütülmüştür. Veriler, yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmış, araştırmada "Kişisel Bilgi Formu", "Problemli Medya Kullanım Ölçeği - Kısa Form (PMKÖ-KF)" ve "Çocuklarda Yeme Davranışı Anketi (ÇYDA)" kullanılmıştır. Bulgulara göre, çocukların ekran bağımlılığı düzeyi arttıkça "duygusal aşırı yeme" ve "içme tutkusu" gibi olumsuz yeme davranışlarında da anlamlı artış gözlenmiştir. Ayrıca çocukların görsel medya araçlarını günlük kullanım süresi ile ekran bağımlılığı puanları arasında da pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar, erken yaşlardaki yoğun ekran maruziyetinin yalnızca dijital bağımlılık riskini artırmakla kalmayıp, çocukların yeme davranışları üzerinde de olumsuz etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Çalışma, özellikle okul öncesi dönemde sağlıklı beslenme alışkanlıklarının gelişimi açısından medya kullanımının dikkatle yönetilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Kara (2023) yapmış olduğu çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile akran oyun davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Mersin il merkezindeki 4–5 yaş aralığındaki 301 çocukla yürütülen bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Veriler, "Penn Etkileşimli Akran Oyun Ölçeği", "Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" aracılığıyla toplanmış, analizler SPSS 28.0 programında Kruskal-Wallis H testi, Mann-Whitney U testi ve Spearman korelasyon analizi ile yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, çocukların dijital oyun bağımlılığı düzeylerinin genel olarak düşük olduğu belirlenmiştir. Dijital oyun bağımlılığı ile çocukların yaşı, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durumları arasında anlamlı ilişkiler saptanırken, cinsiyet, baba eğitim

düzeyi ve ebeveynlerin çalışma süresi ile anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Akran oyun davranışları açısından ise çocukların olumlu sosyal etkileşim davranışlarının yüksek, olumsuz davranışlarının ise düşük düzeyde olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, olumlu oyun davranışları ile dijital oyun bağımlılığı arasında negatif, olumsuz oyun davranışları ile ise pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgular, erken çocukluk döneminde dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin sosyal etkileşim kalitesini olumsuz yönde etkileyebileceğini ortaya koymakta ve akran ilişkilerinin dijital medya kullanımı ile yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Kesitsel desenle gerçekleştirilen araştırmada, Surabaya-Endonezya'daki iki anaokulundan basit rastgele örnekleme yoluyla seçilen 126 çocuğun verileri analiz edilmiştir. Gadget kullanım yoğunluğu ebeveynlere uygulanan yapılandırılmış anketle ölçülmüş, çocukların sosyal-duygusal yeterlikleri ise "Strengths and Difficulties" temelli profesyonel gözlem formu aracılığıyla değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizler, yüksek düzeyde gadget maruziyetinin çocukları "uzman yönlendirmesi gerektiren" sosyal-duygusal risk kategorisine geçirme olasılığını anlamlı biçimde artırdığını göstermiştir ($p < .05$). Başka bir deyişle, ekran süresi arttıkça sosyal-duygusal işlevlerde bozulma riski yükselmektedir. Bulgular, erken çocukluk döneminde yoğun dijital aygıt kullanımının sosyal-duygusal gelişimi olumsuz yönde etkilediğine ilişkin kuramsal beklentileri desteklemekte, ebeveyn gözetimi ve süre kısıtlaması gibi düzenleyici stratejilerin önemini vurgulamaktadır. Ancak kesitsel tasarım ve diğer gelişim alanlarının (bilişsel, motor vb.) dâhil edilmemesi neden-sonuç çıkarımlarını sınırlamakta ve sonraki araştırmalara çok değişkenli boyutlu longitudinal çalışmalar yürütme gereksinimini işaret etmektedir.

Yavaş Çelik'in (2024) Çocuklar dergisinde yayımlanan çalışması, 36–72 ay aralığındaki çocuklarda dijital oyun bağımlılığı eğilimi ile depresif semptomlar arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Sanal ortamda yürütülen kesitsel araştırma kapsamında, 747 çocuğun annelerinden çevrimiçi anket yoluyla veri toplanmış, bağımsız değişken olarak Dijital Oyun Bağımlılığı Eğilimi Ölçeği (DGATS), bağımlı değişken olarak ise Çocuk Depresif Semptomları Değerlendirme Ölçeği (CDSAS) kullanılmıştır. Basit regresyon analizleri, DGATS toplam puanıyla CDSAS toplam puanı arasında güçlü pozitif bir korelasyon bulunduğunu ortaya koymuştur. Dijital oyun bağımlılığı eğilimi, çocuklardaki depresif semptom varyansının %27'sini açıklamaktadır. Ayrıca erken çocukluk döneminde ekran temelli oyun maruziyetinin ruhsal sağlık üzerinde potansiyel riski olduğu belirlenmiştir.

2.5.2. Beslenmeye Yönelik Yapılan Araştırmalar: Dereli (2019) yapmış olduğu çalışmada, 48-72 aylık çocuğa sahip annelerin ebeveynlik yetkinliği ile çocuklarını besleme

tarzı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma, Aydın ilinde resmi ve özel okul öncesi kurumlara devam eden 270 çocuğun annesiyle yürütülmüş ve ilişkisel tarama modeli temelinde desenlenmiştir. Veri toplama aracı olarak Anneler için Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği ve Anne-Baba Besleme Tarzı Anketi kullanılmıştır. Bulgular, annelerin eğitim düzeylerine göre besleme tarzlarında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuş, özellikle cesaretlendirici ve toleranslı kontrollü beslenme puanlarının, ortaokul ve lise mezunu annelerde diğer gruplara kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışmayan annelerin boş zaman yönetimi, okul desteği, sağlık ve genel ebeveynlik yetkinliği puanlarının anlamlı biçimde daha yüksek olduğu görülmüştür. Besleme tarzı açısından çalışmayan annelerin sıkı kontrollü beslenmeye daha yatkın oldukları saptanırken, erkek çocuk sahibi annelerin yardımcı beslenme yaklaşımını daha sık tercih ettikleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, ebeveynlik yetkinliği ile besleme tarzı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koyarak, ebeveynin kendini yetkin hissetme düzeyinin beslenme davranışlarını etkileyebileceğini göstermiştir.

Oğuz ve Derin (2013) yapmış oldukları çalışmada, 60–72 aylık çocukların boy uzunluğu, vücut ağırlığı ve beden kütle indeksi (BKI) gibi fiziksel ölçütleri ile bazı beslenme alışkanlıklarını incelemişlerdir. Konya il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 415 çocuğun yer aldığı bu araştırma, tarama modeli doğrultusunda yürütülmüş ve veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırmada çocukların boy ve kilo ölçümleri doğrudan araştırmacılar tarafından alınmış, bu verilerden BKI değerleri hesaplanmıştır. Analizler SPSS programı ile gerçekleştirilmiş, parametrik olmayan ilişkiler için ki-kare testi kullanılmıştır. Bulgulara göre, çocukların büyük bir bölümünün (%58.8) BKI değerleri 15–85. persentil aralığında yer almakta olup, bu değerler normal gelişim sınırları içinde değerlendirilmektedir. Ayrıca, erkek çocukların %91.5'inin ve kız çocukların %86.0'ının gün içerisinde üç öğün yemek yediği belirlenmiştir. Ancak her üç öğünü de sevdiğini belirten çocuk oranı %32.5'te kalmıştır. Bunun yanında, kız çocuklarının %63.1'i ve erkek çocuklarının %57.7'si yemek seçme davranışı göstermektedir. Bu çalışma, okul öncesi dönemde çocukların temel beslenme alışkanlıklarının şekillenmeye başladığını ve bu alışkanlıkların cinsiyet gibi bireysel özelliklere göre farklılık gösterebildiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, sağlıklı büyüme ve gelişme için bu dönemde kazanılan beslenme davranışlarının önemine dikkat çekmektedir.

Gomes ve diğerleri'nin (2024) Brezilya'da yürüttükleri kesitsel çalışma, 4 yaşındaki çocuklarda günlük ekran maruziyetinin (telefon, televizyon, bilgisayar, tablet) çocuk gelişimi puanları, ekran karşısında yeme davranışı ve ultra-işlenmiş gıda (UİG) tüketimiyle olan ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır, araştırma, 362 bakım veren-çocuk çiftinden

sosyodemografik özellikler, günlük alışkanlıklar, gelişim taramaları ve beslenme örüntülerini içeren yapılandırılmış anket verilerine dayanmış, ekran süresi dakika cinsinden ölçülerek ≥ 60 dk/gün "önerileri aşan" maruziyet olarak sınıflandırılmış ve veriler ikili karşılaştırmalar ile genelleştirilmiş doğrusal modellerle analiz edilmiştir. Çalışma, erken çocuklukta aşırı ekran maruziyetinin yalnızca gelişimsel geriliğe değil, beslenme kalitesinin bozulmasına da eşlik ettiğini ortaya koyarak ekran süresi sınırlamalarının hem bilişsel-sosyal gelişim hem de sağlıklı beslenme davranışları açısından koruyucu bir strateji olduğunu vurgulamaktadır.

Huo ve diğerleri'nin (2022) Çin'in Hunan Eyaleti, Changsha şehrinde gerçekleştirdiği bu kesitsel çalışma, okul öncesi dönemdeki çocuklarda günlük ekran süresi ile sebze-meyve tüketimi ve atıştırmalıklar ile şekerli tatlandırılmış içecekler (SSB) tüketimi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında, altı farklı anaokulundan seçilen 1.567 çocuk bakım vereni ile çalışılmış, bakım verenler, çocuklarının ekran süresi ve beslenme alışkanlıklarını değerlendiren Yiyecek Sıklığı Anketi (FFQ) ile ekran süresi sorularını içeren yapılandırılmış anketleri doldurmuştur. Veriler, çocukların ortalama günlük ekran süresinin 1,36 ± 1,26 saat olduğunu ve örneklemin %54,3'ünün günlük 1 saatten fazla ekran maruziyeti yaşadığını ortaya koymuştur. Daha uzun ekran süresine sahip çocukların sebze ve meyve tüketim sıklığının daha düşük, buna karşılık atıştırmalık ve şekerli içecek tüketiminin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan çok değişkenli analizlerde sosyodemografik değişkenler, ebeveyn besleme tutumları ve çocukların genel yeme davranışları kontrol altına alındıktan sonra dahi ekran süresi ile özellikle sebze tüketimi (negatif yönde) ve şekerli içecek tüketimi (pozitif yönde) arasındaki ilişkinin anlamlılığını koruduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, ekran maruziyetinin yalnızca pasif bir davranış biçimi olmadığını, aynı zamanda okul öncesi çocukların beslenme kalitesini olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Rocka ve diğerleri'nin (2022) Polonya'da COVID-19 karantinası döneminde gerçekleştirdiği bu geniş ölçekli çalışma, çocuklarda ve ergenlerde dijital ekran süresinin beslenme alışkanlıkları ve fiziksel aktivite düzeyi üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, çevrimiçi olarak yürütülen ve 3.127 ebeveyn tarafından tamamlanan kapsamlı bir anket çalışmasına dayanmaktadır. Katılımcıların çocukları hem okul öncesi hem de okul çağındaki bireylerden oluşmuş, anketlerde çocukların günlük ekran süresi, ekran karşısında yemek yeme alışkanlıkları, ana öğün dışı atıştırmalık tüketimi ve fiziksel aktivite süreleri değerlendirilmiştir. Bulgular, çocukların %89'unun yemek sırasında ekran maruziyeti yaşadığını, %77'sinin ana öğünler arasında sık atıştırma davranışı gösterdiğini ve çoğunluğunun eğlence veya eğitim amacıyla günde 1 ila 4 saat arasında ekran başında zaman

geçirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, ekran süresi ile hem yemek sırasında ekran maruziyeti hem de azalan fiziksel aktivite süresi arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Araştırmacılar, bu bulguların özellikle obezite riski açısından dikkate değer olduğunu vurgulamış, dijital ekran kullanımının kontrol altına alınmasının ve bu kullanımın sağlıklı beslenme alışkanlıklarıyla dengelenmesinin, çocukluk çağı obezitesini önlemeye yönelik stratejilerde önemli bir unsur olduğunu belirtmişlerdir.

Olafsdottir ve diğerleri'nin (2014) sekiz Avrupa ülkesinde yürüttükleri bu uzunlamasına çalışma, küçük çocuklarda televizyon izleme ve genel ekran maruziyetinin, şekerli içecek tüketimi ile antropometrik ölçümler (BKİ, BKİ z-skoru, bel-boy oranı) üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, IDEFICS projesi kapsamında 2–9 yaş aralığındaki 16.225 çocukla başlatılmış ve iki yıl sonra 11.038 çocukla takip ölçümleri gerçekleştirilmiştir. Çocukların ekran kullanım alışkanlıkları ebeveyn raporlarıyla değerlendirilmiş, boy, kilo ve bel çevresi gibi antropometrik veriler ise nesnel olarak ölçülmüştür. Analiz sonuçları, televizyon izleme süresindeki her bir saatlik artışın, çocukların şekerli içecek (SSB) tüketme olasılığını %19 (OR = 1,19), vücut kitle indeksini %22 (OR = 1,22) ve bel-boy oranını %26 (OR = 1,26) artırdığını ortaya koymuştur. Toplam ekran süresi için bu ilişkiler daha zayıf olmakla birlikte istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Çalışmada ayrıca, SSB tüketiminin ekran süresi ile antropometrik değişiklikler arasındaki ilişkide aracılık rolü oynadığı yönündeki ikincil hipotez doğrulanamamıştır. Elde edilen bulgular, özellikle televizyon izleme süresinin, erken çocukluk dönemindeki beslenme alışkanlıkları ve merkezi obezite riskinin artışı üzerinde diğer ekran türlerine göre daha güçlü etkiler yarattığını göstermektedir.

Martín-Calvo ve diğerlerinın (2024) İspanya'da yürüttükleri bu çalışma, çocukluk döneminde yemek sırasında televizyon izleme sıklığı ile ultra işlenmiş gıda (UİG) tüketimi ve serbest şeker alımı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2015–2023 yılları arasında yürütülen SENDO projesi kapsamında toplanan verilere dayanmaktadır. Çalışmaya, ortalama yaşı 5,00 (±0,85) olan 970 çocuk (482'si kız) dâhil edilmiştir. , Çalışmanın sonuçları, yemek sırasında televizyon izlemenin, çocukların hem daha yüksek düzeyde ultra işlenmiş gıda tüketimi hem de aşırı serbest şeker alımı riski ile anlamlı biçimde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

3. BÖLÜM
YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modelleri ise iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2013).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemini, Bursa ilinin merkez ilçeleri olan Osmangazi, Nilüfer ve Yıldırım'da yaşayan, sosyoekonomik durumları farklılık gösteren ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 48–72 aylık çocuklar ile ebeveynleri oluşturmaktadır. Örneklem grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi, araştırmacının sonuca hızlı ve pratik bir şekilde ulaşmak istediği durumlarda tercih edilen; evrene erişimin güç olduğu ya da hedef kitleye ulaşmanın kolay olmadığı koşullarda ekonomik ve uygulanabilir nitelikleriyle öne çıkan bir yöntemdir (Monette ve diğerleri, 1990). Bu kapsamda, söz konusu ilçelerde yaşayan toplam 506 çocukların ebeveynleri araştırmanın örneklemine dâhil edilmiştir.

Tablo 1

48-72 aylık çocukların sosyodemografik bilgilerinin dağılımları

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	266	52,6
	Kız	240	47,4
Yaş	4	132	26,1
	5	291	57,5
	6	83	16,4
Kardeş Sayısı	Tek kardeş	177	35,0
	İki kardeş	265	52,4
	Üç kardeş	54	10,7
	Üçten fazla kardeş	10	2,0
Anne-Baba Birliktelik Durumu	Beraber	484	95,7
	Ayrı	22	4,3
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	4	0,8
	İlkokul	21	4,2
	Ortaokul	55	10,9
	Lise	151	29,8
	Üniversite	275	54,3
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	182	36,0
	Çalışmıyor	324	64,0
	İlkokul	20	4,0

Baba Eğitim Durumu	Ortaokul	48	9,5
	Lise	197	38,9
	Üniversite	241	47,6
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	489	96,6
	Çalışmıyor	17	3,4
Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu	Düşük	27	5,3
	Orta	452	89,3
	Yüksek	27	5,3
Çocuğun Günlük Ekran Başında Geçirdiği Süre	1-2 saat	257	50,8
	2-3 saat	151	29,8
	3-4 saat	69	13,6
	4-5 saat	17	3,4
	5 saatten daha fazla	12	2,4
Çocuğun Yemek Seçme Durumu	Evet	394	77,9
	Hayır	112	22,1
Çocuğun Yemek Sırasında TV, Tablet ya da Telefon Kullanma Durumu	Evet	262	51,8
	Hayır	244	48,2
Çocuğun Reklamlardan İzlediği Hazır Yiyecekleri Talep Etme Durumu	Evet	192	37,9
	Hayır	314	62,1

Çalışmada yer alan 48-72 aylık çocukların cinsiyet dağılımı incelendiğinde, erkek çocukların oranının (%52,6) kız çocuklara (%47,4) göre biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Yaş gruplarına göre dağılıma bakıldığında ise, çocukların büyük bir kısmının 5 yaşında olduğu (%57,5), bunu 4 yaş (%26,1) ve 6 yaş (%16,4) grubundaki çocukların takip ettiği anlaşılmaktadır. Bu bulgular, çalışmanın ağırlıklı olarak 5 yaş grubu çocukları kapsadığını göstermektedir.

Katılımcıların kardeş sayılarına ilişkin veriler değerlendirildiğinde, çocukların çoğunluğunun iki kardeşe sahip olduğu (%52,4) görülmektedir. Tek kardeşi olan çocuklar (%35,0) ikinci sırada yer alırken, üç kardeşe (%10,7) veya daha fazla kardeşe (%2,0) sahip olan çocukların oranı oldukça düşüktür. Anne-baba birliktelik durumu dikkate alındığında ise ailelerin %95,7'sinin birlikte yaşadığı, sadece %4,3'ünün ayrı olduğu belirlenmiştir. Bu durum, çalışmaya katılan ailelerin genellikle sağlam bir birliktelik yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

Annelerin eğitim düzeylerine bakıldığında, büyük bir kısmının üniversite mezunu (%54,3) olduğu, bunu lise mezunlarının (%29,8) takip ettiği görülmektedir. Annelerin %36'sının çalıştığı, %64'ünün ise çalışmadığı tespit edilmiştir. Babaların eğitim düzeyine

bakıldığında, üniversite mezunu olanların oranı %47,6 ile en yüksek düzeyde bulunmuş, lise mezunları ise %38,9 ile bunu takip etmiştir. Babaların büyük bir çoğunluğunun çalıştığı (%96,6), yalnızca küçük bir kısmının (%3,4) çalışmadığı belirlenmiştir.

Ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının çoğunlukla orta seviyede (%89,3) olduğu görülmektedir. Düşük ve yüksek sosyo-ekonomik düzeylere sahip ailelerin oranı eşittir (%5,3). Çocukların günlük ekran başında geçirdikleri süreler incelendiğinde, yarısının (%50,8) 1-2 saat ekran karşısında olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, %29,8'i 2-3 saat, %13,6'sı ise 3-4 saat ekran başında zaman geçirmektedir. Daha uzun süreler (4 saat ve üzeri) ekran başında olan çocukların oranı oldukça düşüktür (%5,8).

Çocukların %77,9'unun yemek seçici olduğu belirlenmiştir. Yemek sırasında TV, tablet ya da telefon gibi teknolojik cihazları kullanan çocukların oranı %51,8 ile oldukça yüksektir. Ayrıca, çocukların %37,9'unun reklamlardan gördükleri hazır yiyecekleri talep ettiği tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Konca, Baltacı ve Akulut (2022) tarafından geliştirilen Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği ve Crist ve diğerleri (2001) tarafından geliştirilen, Önal ve diğerleri (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği-DPBDÖ ve uygulanılmıştır.

3.3.1. Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği (ÇİPTKÖ): Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği (ÇİPTKÖ), Konca ve diğerleri (2022) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde, öncelikle problemli teknoloji kullanımı, oyun bağımlılığı, internet bağımlılığı, sorunlu internet kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı gibi problemli teknoloji kullanımına ilişkin konuları kapsayan kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Amerikan Pediatri Akademisi (2016), Türkiye Yeşilay Cemiyeti (2021) ve National Association for the Education of Young Children (2012) tarafından yayımlanan içerikler incelenerek teknoloji kullanımının gelişimsel aşamalara göre değerlendirilmesi sağlanmış ve okul öncesi çocukların teknoloji kullanımına yönelik risk faktörleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, araştırmacılar tarafından öğe havuzu oluşturulmuştur. Ölçek geliştirme sürecinde yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörler sırasıyla kullanım sürekliliği, kontrole karşı direnç, gelişime etki ve yoksunluk-kaçış olarak adlandırılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, modelin kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin toplam Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,93 olarak hesaplanmış olup, bu çalışma kapsamında elde edilen Cronbach alfa değeri de 0,93 bulunmuştur. ÇİPTKÖ,

48–72 ay aralığındaki çocukların teknoloji kullanımına yönelik davranışlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek ebeveynler tarafından doldurulmakta olup, ebeveynlerin çocuklarının teknolojik araç kullanımıyla ilgili gözlemlerini raporlamaları istenmektedir. Ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme sistemine sahip 26 maddeden oluşmaktadır. Maddeler; 1. Hiç Katılmıyorum, 2. Kısmen Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4. Kısmen Katılıyorum ve 5. Tamamen Katılıyorum şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 2

Çalışmada kullanılan çocuklar için problemli teknoloji kullanım ölçeği ve alt boyutlarının güvenirliği

Ölçek ve Alt Boyutlar	İfade Sayısı	Crobach's Alpha
Kullanım Sürekliliği	8	0,840
Kontrole Karşı Direnç	6	0,714
Gelişime Etki	5	0,745
Yoksunluk-Kaçış	7	0,820
Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği (ÇİPTKÖ)	26	0,909

Çalışmada kullanılan, Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği (ÇİPTKÖ), 26 maddeden oluşmakta olup, ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,909 olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin oldukça yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. Alt boyutlar düzeyinde incelendiğinde, Kullanım Sürekliliği (0,840) ve Yoksunluk-Kaçış (0,820) boyutlarının yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Kontrole Karşı Direnç (0,714) ve Gelişime Etki (0,745) boyutlarının ise kabul edilebilir düzeyde güvenilirlik göstermektedir.

3.3.2. Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği (DPBDÖ): Behavioral Pediatrics Feeding Assessment Scale (Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği-DPBDÖ) Crist ve diğerleri (Crist ve diğerleri, 2001) tarafından geliştirilmiş olup, Önal ve diğerleri tarafından Türkçeye uyarlama çalışması yapılan 35 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Türkçeye uyarlama çalışması da sadece çocuğun beslenme durumuna ilişkin olan 25 madde üzerinden yapılmıştır. Ölçekte yer alan ifadeler 1 ile 5 arasında puanlandırılmaktadır (1=Asla, 2=Nadiren, 3=Bazen, 4=Sıklıkla 5=her zaman). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış 24 madde dört alt boyutlu versiyonu için Cronbach α= .88 olarak bulunmuştur. Ayrıca, ölçeğin test-tekrar test güvenirliği de .88 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek minimum puan 24, maksimum puan ise 120 dir. Ölçekten alınan yüksek puanlar yeme sorununun ve sağlıksız beslenme alışkanlığının arttığını göstermektedir.

Ölçekten alınan puandaki artış yüksek seviyede sorun teşkil eden yeme davranışını ve beslenme alışkanlığını göstermektedir. Ölçeğin çocukların beslenme alışkanlıkları ile ilgili olan 25 maddesinin, 6 tanesi pozitif (1,3,5,6,9, ve 16. maddeler), 19 tanesi negatif anlam taşımaktadır. Pozitif olarak ifade edilen maddeler tam tersi şekilde puanlandırılmaktadır. Düzenlenen ölçekte dört alt boyut yer almaktadır. Yiyecek seçiciliği alt boyutunda 7 madde, erken dönem yiyecek reddi alt boyutunda 5 madde, erken dönem pütürlü yiyecek reddi alt boyutunda 5 madde, geç dönem yiyecek reddi alt boyutunda 7 madde yer almaktadır (Önal ve diğerleri, 2017).

Tablo 3

çalışmada kullanılan davranışsal pediatrik beslenme değerlendirmesi ölçeği ve alt boyutlarının güvenirliği

Ölçek ve Alt Boyutlar	**İfade Sayısı**	**Crobach's Alpha**
Yiyecek Seçiciliği	7	0,688
Erken Dönem Yiyecek Reddi	5	0,705
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	5	0,697
Geç Dönem Yiyecek Reddi	7	0,626
Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği (DPBDÖ)	24	0,851

Çalışmada kullanılan, Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği (DPBDÖ), toplam 24 ifadeden oluşmakta ve Cronbach's Alpha değeri 0,851 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgu, DPBDÖ'nün güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, Yiyecek Seçiciliği (0,688), Erken Dönem Yiyecek Reddi (0,705) ve Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi (0,697) alt boyutlarının güvenilirlik düzeylerinin kabul edilebilir düzeyde ve birbirleri ile tutarlı oldukları görülmektedir. Buna karşın, Geç Dönem Yiyecek Reddi alt boyutunun Cronbach's Alpha değeri 0,626 olarak bulunmuş ve bu durum diğer alt boyut ve ölçek geneli elde edilen değerlere göre bakıldığında, ölçeğin bu alt boyutunda güvenilirlik açısından az da olsa bir zayıflık olduğunu göstermektedir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada toplanan veriler, Bursa'nın merkez ilçeleri olan Osmangazi, Nilüfer ve Yıldırım' da ikamet eden ve 48-72 ay aralığında çocukları olan ailelerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında araştırmanın hedefine uygun olarak belirlenen ölçme araçları olan Kişisel Bilgi Formu, Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği ve Çocuklar için Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği bir araya getirilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi amacıyla Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu 27.09.2024 tarihli ve 2024-09 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Etik kuruldan alınan onayın

ardından Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne çalışmayı yapmak için izin başvurusu yapılmıştır. Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli olan izin alınmasının ardından araştırmacı tarafından ölçek ve anket okul müdürlerine verilmiştir, okul müdürleri anasınıfı öğretmenlerine ulaştırmıştır. Öğretmenler ise anket ve ölçeği çocuklarına uygulamaları için velilerine dağıtmıştır. Gönüllü bir şekilde araştırmaya dahil olmak isteyen ebeveynlerin doldurdukları ebeveyn onam formu ve ölçekler sınıf öğretmenine ve okul müdürlerine ulaştırılmıştır. Araştırmada Bursa'nın üç merkez ilçesinden toplamda 506 ebeveynin eksiksiz halde doldurduğu anket ve ölçekteki bilgiler kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımları ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi incelemek için uygulanan Kişisel Bilgi Formu, Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği ve Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Ölçeğin'den elde edilen veriler dijital ortama aktarılmıştır.

Çalışmada kullanılan ölçeklerin normalliği, çarpıklık, basıklık ve Kolmogorov-Smirnov testleri ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, tüm ölçek ve alt boyutlar için Kolmogorov-Smirnov testi anlamlı bulunmuş ($p = 0,000$), bu da verilerin normal dağılım göstermediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4

Çalışmada kullanılan ölçeklerin normalliği

Ölçek ve Alt Boyutlar	**Çarpıklık**	**Basıklık**	**Kolmogorov Smirnov**
Kullanım Sürekliliği	0,064	-0,950	0,000
Kontrole Karşı Direnç	1,430	2,114	0,000
Gelişime Etki	0,141	-1,092	0,000
Yoksunluk-Kaçış	1,224	0,777	0,000
Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği (ÇİPTKÖ)	0,676	0,243	0,000
Yiyecek Seçiciliği	0,448	0,377	0,000
Erken Dönem Yiyecek Reddi	1,031	1,145	0,000
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	1,929	4,128	0,000
Geç Dönem Yiyecek Reddi	0,428	0,182	0,000
Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği (DPBDÖ)	0,999	1,212	0,000

Çarpıklık ve basıklık değerlerine göre, alt boyutların büyük bir kısmında normal dağılımdan sapmalar gözlemlenmiştir. Örneğin, Kullanım Sürekliliği alt boyutunda çarpıklık değeri 0,064 ile simetrik bir dağılım sergilerken, basıklık değeri -0,950 ile verilerin düz bir dağılım gösterdiğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, Gelişime Etki alt boyutu da 0,141 çarpıklık ve -1,092 basıklık değerleri ile normal dağılıma yakınlık göstermektedir [-2, 2].

Bununla birlikte, Kontrole Karşı Direnç (çarpıklık = 1,430, basıklık = 2,114) alt boyutunda, çarpıklık ve basıklık değerleri yüksek bulunmuş, bu da dağılımın sağa yatık ve sivri bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Beslenme davranışlarına ilişkin ölçeklerde de normal dağılımdan sapmalar mevcuttur. Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi alt boyutunda çarpıklık değeri 1,929 ve basıklık değeri 4,128 ile verilerin oldukça sivri ve sağa yatık bir dağılım sergilediği görülmektedir. Diğer alt boyutlardan Yiyecek Seçiciliği (çarpıklık = 0,448, basıklık = 0,377) ve Geç Dönem Yiyecek Reddi (çarpıklık = 0,428, basıklık = 0,182) normal dağılım varsayımını karşılamaktadır.

Normallik analizleri sonucunda, gerek teknoloji kullanımı gerekse beslenme davranışları ölçeklerinin ve alt boyutlarının normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri bazı alt boyutlarda normal dağılım sergilese de, bazı boyutlarda ciddi sapmalar gözlemlenmiştir. Bu nedenle analizlerde non-parametrik yöntemler tercih edilmiştir.

Gruplar arasındaki farklılıkların değerlendirilmesinde, Mann-Whitney U testi ve Kruskall-Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlılık testi için p-değeri 0,05'ten küçük olan sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Veri analizi sürecinde, SPSS 27.01 paket programı kullanılarak tüm hesaplamalar yapılmış ve elde edilen bulgular akademik standartlara uygun şekilde yorumlanmıştır.

Araştırma kapsamında gruplar arası farkların anlamlılığı incelenirken yalnızca istatistiksel anlamlılık düzeyleriyle yetinilmemiş, aynı zamanda bu farkların büyüklüğünü belirlemek amacıyla etki büyüklüğü analizi de gerçekleştirilmiştir. İkili grup karşılaştırmalarında, farkın pratik önemini değerlendirmek üzere Cohen's d değeri kullanılmıştır. Cohen's d, iki grubun ortalamaları arasındaki farkın, bu grupların standart sapmalarının birleşik (havuzlanmış) haliyle standartlaştırılması sonucu elde edilen bir değerdir. Bu değer, gruplar arasındaki farkın ne düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Cohen (1988) tarafından önerilen sınıflamaya göre:

- $0.20 \leq d < 0.50$: Küçük etki büyüklüğü,
- $0.50 \leq d < 0.80$: Orta düzeyde etki büyüklüğü,
- $d \geq 0.80$: Büyük etki büyüklüğü

olarak kabul edilmektedir. $d < 0.20$ olan değerler ise genellikle ihmal edilebilir düzeyde etki olarak yorumlanmaktadır (Cohen, 1988).

Verilerin güvenilirliği ve geçerliliği, kullanılan istatistiksel testlerin uygunluğu göz önünde bulundurularak sağlanmıştır. Sonuçlar, her bir hipotez için test edilen istatistiksel analizlerle karşılaştırılmış ve elde edilen p-değerleri, anlamlı farkların olup olmadığını

belirlemek için kullanılmıştır. Bununla birlikte, her bir alt boyut için elde edilen ortalama, standart sapma ve test istatistikleri ayrıntılı olarak sunulmuş, anlamlı bulgular üzerinde durulmuştur. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, çocukların teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları arasındaki etkileşimi anlamaya yönelik kapsamlı bir değerlendirme yapmayı mümkün kılmaktadır.

4. BÖLÜM
BULGULAR

48-72 aylık çocuklarının problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırma sürecinin sonunda elde edilen verilerin istatistiksel analizlerine dair bulgular ve bulgulara yönelik yorumlara aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5'te, 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımına ilişkin ölçek ve alt boyutların minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 5

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı

Ölçek ve Alt Boyutlar	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Kullanım Sürekliliği	8	40	21,07	7,90
Kontrole Karşı Direnç	6	30	10,73	4,71
Gelişime Etki	5	25	12,73	5,31
Yoksunluk-Kaçış	7	32	12,12	5,69
ÇİPTKÖ	26	120	56,65	19,23

Kullanım sürekliliği alt boyutunda elde edilen puanların minimum 8 ve maksimum 40 arasında değiştiği, ortalamanın 21,07 (Std. Sapma = 7,90) olduğu görülmektedir. Ortalama puan, bu yaş grubundaki çocukların teknoloji kullanım sürekliliğinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak, standart sapma değerinin görece yüksek olması, çocukların bu alt boyuttaki teknoloji kullanım sürekliliğinde bireysel farklılıkların belirgin olduğunu ortaya koymaktadır.

Kontrole karşı direnç alt boyutunda minimum 6 ve maksimum 30 arasında değişen puanlar elde edilmiştir. Ortalama puan 10,73 (Std. Sapma = 4,71) olarak bulunmuş, bu da çocukların teknoloji kullanımını sınırlandırma girişimlerine karşı düşük-orta düzeyde direnç gösterdiklerini ifade etmektedir.

Gelişime etki alt boyutunda puanlar minimum 5, maksimum 25 arasında değişmekte olup, ortalama puan 12,73 (Std. Sapma = 5,31) olarak hesaplanmıştır. Bu durum, teknolojinin çocukların gelişim süreçlerini etkileme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Yoksunluk-kaçış alt boyutunda minimum 7, maksimum 32 arasında değişen puanlar elde edilmiş, ortalama 12,12 (Std. Sapma = 5,69) olarak tespit edilmiştir. Ortalama değer, çocukların teknoloji kullanımı sırasında yoksunluk ya da kaçış eğilimlerinin düşük-orta seviyede olduğunu göstermektedir.

Genel ölçek puanları minimum 26, maksimum 120 arasında değişmektedir. Ortalama puan 56,65 (Std. Sapma = 19,23) olarak hesaplanmış, bu da bu yaş grubundaki çocukların problemli teknoloji kullanım düzeyinin orta seviyede olduğunu göstermektedir.

Tablo 6'da, 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıkları düzeylerine ilişkin ölçek ve alt boyutların minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri sunulmaktadır.

Tablo 6

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıkları düzeyleri

Ölçek ve Alt Boyutlar	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Yiyecek Seçiciliği	7	33	17,26	4,42
Erken Dönem Yiyecek Reddi	5	23	10,22	3,29
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	5	19	6,80	2,48
Geç Dönem Yiyecek Reddi	8	32	17,77	4,23
DPBDÖ	30	95	52,05	11,35

Yiyecek seçiciliği puanları minimum 7, maksimum 33 arasında değişmekte olup, ortalama puan 17,26 (Std. Sapma = 4,42) olarak hesaplanmıştır. Ortalama değerin orta seviyede olması, çocukların besin tercihlerinde belirli bir seçiciliğe sahip olduğunu göstermektedir. Standart sapma değeri ise bireyler arasında farklılıkların mevcut olduğunu ortaya koymaktadır.

Erken dönem yiyecek reddi alt boyutunda minimum 5, maksimum 23 arasında değişen puanlar elde edilmiştir. Ortalama puanın 10,22 (Std. Sapma = 3,29) olması, erken dönemde yiyecek reddetme davranışının düşük-orta seviyelerde olduğunu göstermektedir. Çocukların beslenme süreçlerinde bazı besinleri reddetme eğiliminde olduğu, ancak bunun yaygın ve şiddetli bir durum olmadığı söylenebilir.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi alt boyutunda puanlar minimum 5, maksimum 19 arasında değişmektedir. Ortalama puan 6,80 (Std. Sapma = 2,48) olarak hesaplanmış olup, erken dönemde pütürlü yiyecekleri reddetme davranışının görece düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak, bazı çocukların bu konuda daha belirgin hassasiyet gösterdiği söylenebilir.

Geç dönemde yiyecek reddetme puanları minimum 8, maksimum 32 arasında değişirken, ortalama puan 17,77 (Std. Sapma = 4,23) olarak hesaplanmıştır. Bu değer, çocukların beslenme sürecinde belirli yiyecekleri reddetme eğiliminin orta seviyede olduğunu göstermektedir. Özellikle standart sapma değerinin görece yüksek olması, çocuklar arasında bu davranışın farklı düzeylerde görüldüğüne işaret etmektedir.

Genel ölçek puanları minimum 30, maksimum 95 arasında değişmektedir. Ortalama puan 52,05 (Std. Sapma = 11,35) olarak bulunmuştur. Ortalama değerin orta seviyede olması,

çocukların beslenme süreçlerinde problemli davranışların belirli bir düzeyde yaygın olduğunu göstermektedir. Yüksek standart sapma değeri ise bireyler arasında bu tür beslenme davranışlarının değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

4.1. Araştırmanın 1. Alt Problemi Olan "48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları düzeyleri ile günlük ekran süresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 7'de 48-72 aylık çocukların günlük ekran başında geçirdiği süre ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkinin Spearman korelasyon katsayıları (r) ve anlamlılık düzeyleri (p) sunulmaktadır.

Tablo 7

48-72 aylık çocukların günlük ekran başında geçirdiği süre ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişki

Spearman's rho	Çocuğun Günlük Ekran Başında Geçirdiği Süre	
	r	p
Yiyecek Seçiciliği	,177**	0,000
Erken Dönem Yiyecek Reddi	,101*	0,023
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	,118**	0,008
Geç Dönem Yiyecek Reddi	,231**	0,000
DPBDÖ	,216**	0,000

*** p<0,01 * p<0,05*

Çocukların günlük ekran başında geçirdiği süre ile yiyecek seçiciliği arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,177$, $p < 0,01$). Bu sonuç, ekran süresi arttıkça çocukların yiyecek seçiminde daha seçici hale geldiğini göstermektedir. Dijital içeriklerin çocukların besin tercihlerine etkisi olabileceği ve seçicilik davranışlarını artırabileceği düşünülebilir.

Erken dönemde yiyecek reddi ile ekran süresi arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = 0,101$, $p < 0,05$). Bu bulgu, ekran süresinin artmasıyla birlikte bazı çocuklarda erken dönemde yiyecek reddetme davranışlarının görülebileceğini göstermektedir. Ancak ilişkinin düşük düzeyde olması, bu değişkenler arasındaki bağlantının daha farklı faktörlerden de etkilenebileceğini düşündürmektedir.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi ile ekran süresi arasında düşük düzeyde, ancak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = 0,118$, $p < 0,01$). Bu durum, ekran süresi arttıkça bazı çocukların özellikle pütürlü ve katı gıdalara karşı daha fazla hassasiyet gösterebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Geç dönemde yiyecek reddi ile ekran süresi arasındaki ilişki diğer alt boyutlara kıyasla daha yüksek düzeyde olup pozitif ve anlamlı bulunmuştur ($r = 0,231$, $p < 0,01$). Bu sonuç, ekran

süresi arttıkça çocukların ilerleyen yaşlarda besinleri reddetme eğiliminin güçlenebileceğini göstermektedir.

Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği (DPBDÖ) ile ekran süresi arasındaki ilişki incelendiğinde, anlamlı ve orta düzeyde bir pozitif ilişki olduğu görülmektedir ($r = 0,216$, $p < 0,01$). Bu bulgu, ekran süresinin artmasının çocukların genel beslenme problemlerini artırabileceğini göstermektedir. Yemek sırasında ekran kullanımı ve medya içeriklerinin beslenme alışkanlıklarını olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülebilir.

Tablo 8'de 48-72 aylık çocukların günlük ekran başında geçirdiği süre ile problemli teknoloji kullanımı arasındaki ilişkinin Spearman korelasyon katsayıları (r) ve anlamlılık düzeyleri (p) sunulmaktadır.

Tablo 8

48-72 aylık çocukların günlük ekran başında geçirdiği süre ile problemli teknoloji kullanımı arasındaki ilişki

Spearman's rho	**Çocuğun Günlük Ekran Başında Geçirdiği Süre**	
	r	**p**
Kullanım Sürekliliği	,580**	0,000
Kontrole Karşı Direnç	,189**	0,000
Gelişime Etki	,156**	0,000
Yoksunluk-Kaçış	,385**	0,000
ÇİPTKÖ	,449**	0,000

** *p<0,01*

Çocukların günlük ekran başında geçirdikleri süre ile problemli teknoloji kullanımı alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Çocuğun günlük ekran süresi ile kullanım sürekliliği arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = ,580$; $p < 0,01$). Bu durum, ekran süresi arttıkça çocukların dijital cihazları daha uzun ve sürekli kullanma eğilimi gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Kontrole karşı direnç alt boyutu ile ekran süresi arasında düşük düzeyde, ancak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = ,189$; $p < 0,01$). Bu bulgu, ekran süresi arttıkça çocukların dijital cihaz kullanımını sınırlamaya yönelik ebeveyn müdahalelerine karşı daha fazla direnç gösterebildiklerini göstermektedir.

Gelişime etki alt boyutuna ilişkin bulgular, ekran süresi ile arasında düşük düzeyde ancak anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır ($r = ,156$; $p < 0,01$). Bu sonuç, ekran maruziyetinin çocukların gelişimsel süreçlerini olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir.

Yoksunluk-kaçış alt boyutu ile ekran süresi arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($r = ,385$; $p < 0,01$). Bu bulgu, ekran süresi arttıkça çocukların dijital cihazları

olumsuz duygulardan kaçmak veya yoksunluk hissini gidermek amacıyla daha fazla kullanmakta olduklarını göstermektedir.

Genel problemli teknoloji kullanımı düzeyini yansıtan ÇİPTKÖ toplam puanı ile ekran süresi arasında orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r = ,449; p < 0,01).

4.2. Araştırmanın 2. Alt Problemi Olan "48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?" Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 9'da, çocukların problemli teknoloji kullanımı ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiler Spearman korelasyon katsayıları ve anlamlılık seviyeleriyle gösterilmektedir.

Tablo 9

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişki

Spearman's rho		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1-Kullanım Sürekliliği	r	1,000									
	p										
2-Kontrole Karşı Direnç	r	,484**	1,000								
	p	0,000									
3-Gelişime Etki	r	,399**	,680**	1,000							
	p	0,000	0,000								
4-Yoksunluk-Kaçış	r	,695**	,536**	,365**	1,000						
	p	0,000	0,000	0,000							
5-Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği	r	,861**	,773**	,721**	,802**	1,000					
	p	0,000	0,000	0,000	0,000						
6-Yiyecek Seçiciliği	r	,287**	,208**	,190**	,255**	,295**	1,000				
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000					
7-Erken Dönem Yiyecek Reddi	r	,310**	,239**	,175**	,310**	,325**	,477**	1,000			
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
8-Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	r	,211**	,204**	,192**	,213**	,252**	,338**	,499**	1,000		
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000			
9-Geç Dönem Yiyecek Reddi	r	,416**	,324**	,279**	,375**	,439**	,353**	,584**	,383**	1,000	
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		
10-Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği	r	,419**	,321**	,275**	,388**	,443**	,755**	,809**	,604**	,787**	1,000
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	

*** p<0,01*

Çocuklar için Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği (ÇİPTKÖ) toplam puanı ile yiyecek seçiciliği arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir (r = 0,295, p < 0,01). Alt boyutlar incelendiğinde, özellikle kullanım sürekliliği (r = 0,287, p < 0,01) ve yoksunluk-kaçış (r = 0,255, p < 0,01) ile yiyecek seçiciliği arasındaki ilişkiler dikkat çekmektedir. Bu bulgular, problemli teknoloji kullanımının artmasının, çocukların besin tercihlerinde daha seçici hale gelmesine katkıda bulunabileceğini göstermektedir.

Erken dönem yiyecek reddi ile problemli teknoloji kullanım düzeyi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,325$, $p < 0,01$). Alt boyutlar incelendiğinde, yoksunluk-kaçış ($r = 0,310$, $p < 0,01$) ve kullanım sürekliliği ($r = 0,310$, $p < 0,01$) alt boyutlarının erken dönem yiyecek reddi ile en yüksek ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, çocukların teknolojiye bağımlı hale gelmesiyle birlikte erken yaşlardan itibaren bazı yiyecekleri reddetme davranışlarının da arttığını göstermektedir.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi ile problemli teknoloji kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = 0,252$, $p < 0,01$). Özellikle kontrole karşı direnç ($r = 0,204$, $p < 0,01$) ve gelişime etki ($r = 0,192$, $p < 0,01$) alt boyutlarının bu ilişkiyi desteklediği belirlenmiştir. Bu bulgular, çocukların problemli teknoloji kullanımı arttıkça, pütürlü ve katı gıdaları reddetme eğilimlerinin de artabileceğini göstermektedir.

Geç dönem yiyecek reddi ile problemli teknoloji kullanımı arasında anlamlı bir pozitif ilişki tespit edilmiştir ($r = 0,439$, $p < 0,01$). Alt boyutlar arasında en yüksek ilişki kullanım sürekliliği ($r = 0,416$, $p < 0,01$) ve yoksunluk-kaçış ($r = 0,375$, $p < 0,01$) boyutlarında görülmektedir. Bu bulgu, teknolojinin aşırı kullanımının çocukların ilerleyen yaşlarda daha fazla besin reddetmesine neden olabileceğini düşündürmektedir.

Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği (DPBDÖ) ile problemli teknoloji kullanımı arasındaki ilişki diğer alt boyutlara göre en yüksek düzeyde olup pozitif ve anlamlı bulunmuştur ($r = 0,443$, $p < 0,01$). Bu ilişki, yiyecek seçiciliği ($r = 0,755$, $p < 0,01$), erken dönem yiyecek reddi ($r = 0,809$, $p < 0,01$) ve geç dönem yiyecek reddi ($r = 0,787$, $p < 0,01$) ile de oldukça güçlüdür. Bulgular, problemli teknoloji kullanım düzeyi yükseldikçe genel beslenme problemlerinin de arttığını göstermektedir.

4.3. Araştırmanın 3. Alt Problemi Olan "48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ve beslenme alışkanlıkları, çocuğun demografik değişkenlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 10'da, 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 10

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının cinsiyete göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p	Cohen's d
Kullanım Sürekliliği	Erkek	266	21,45	7,73	30199,5	-1,048	0,294	-
	Kız	240	20,64	8,07				
Kontrole Karşı Direnç	Erkek	266	11,00	4,84	29531,0	-1,467	0,142	-

	Kız	240	10,41	4,54				
Gelişime Etki	Erkek	266	12,93	5,53	30721,5	-0,731	0,465	-
	Kız	240	12,50	5,05				
Yoksunluk-Kaçış	Erkek	266	12,57	5,85	28673,0	-2,001	**0,045***	0,167
	Kız	240	11,62	5,47				
ÇİPTKÖ	Erkek	266	57,95	19,49	29265,5	-1,617	0,106	-
	Kız	240	55,19	18,86				

** Cohen's d değeri, yalnızca istatistiksel olarak anlamlı fark gösteren 'Yoksunluk-Kaçış' alt boyutu için hesaplanmıştır. Bu değişken için Cohen's d = 0.167 olup, etki büyüklüğü küçük düzeydedir.*

Erkek çocukların (M = 21,45, SD = 7,73) ve kız çocukların (M = 20,64, SD = 8,07) kullanım sürekliliği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (U = 30199,5, z = -1,048, p = 0,294). Bu sonuç, çocukların cinsiyetlerine göre ekran başında kalma sürekliliğinin benzer olduğunu göstermektedir.

Erkek çocukların (M = 11,00, SD = 4,84) ve kız çocukların (M = 10,41, SD = 4,54) kontrole karşı direnç düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (U = 29531,0, z = -1,467, p = 0,142). Bu bulgu, erkek ve kız çocuklarının teknoloji kullanımında ebeveyn kontrolüne karşı gösterdiği direnç seviyelerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Erkek çocukların gelişime etki puanları (M = 12,93, SD = 5,53) ile kız çocukların puanları (M = 12,50, SD = 5,05) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (U = 30721,5, z = -0,731, p = 0,465). Bu sonuç, cinsiyetin teknolojinin gelişim üzerindeki etkisi açısından belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir.

Erkek çocukların yoksunluk-kaçış puanları (M = 12,57, SD = 5,85) ile kız çocukların puanları (M = 11,62, SD = 5,47) arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (U = 28673,0, z = -2,001, p = 0,045). Erkek çocukların bu alt boyuttaki puanlarının daha yüksek olması, onların teknolojiye daha bağımlı hale gelerek ekran süresini bir kaçış mekanizması olarak kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Erkek çocukların problemli teknoloji kullanım ölçeği toplam puanı (M = 57,95, SD = 19,49) ile kız çocukların puanı (M = 55,19, SD = 18,86) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (U = 29265,5, z = -1,617, p = 0,106). Bu sonuç, genel olarak çocukların cinsiyetlerine göre problemli teknoloji kullanımının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 11'de, 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıkları düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Mann-Whitney U testi ile yapılan analiz sonuçlarına göre, erkek ve kız çocuklarının beslenme alışkanlıkları açısından herhangi bir anlamlı farklılık olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Tablo 11

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının cinsiyete göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p
Yiyecek Seçiciliği	Erkek	266	17,54	4,58	29625,5	-1,401	0,161
	Kız	240	16,95	4,23			
Erken Dönem Yiyecek Reddi	Erkek	266	10,29	3,32	31114,5	-0,493	0,622
	Kız	240	10,14	3,25			
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	Erkek	266	7,01	2,73	29304,5	-1,667	0,095
	Kız	240	6,55	2,13			
Geç Dönem Yiyecek Reddi	Erkek	266	17,77	4,24	31770,5	-0,091	0,927
	Kız	240	17,76	4,22			
DPDBDÖ	Erkek	266	52,63	11,78	30296,5	-0,989	0,323
	Kız	240	51,40	10,83			

Erkek çocukların (M = 17,54, SD = 4,58) ve kız çocukların (M = 16,95, SD = 4,23) yiyecek seçiciliği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 29625,5, z = -1,401, p = 0,161). Bu bulgu, cinsiyetin çocukların yiyecek seçiciliği düzeyini etkilemediğini göstermektedir.

Erkek çocukların (M = 10,29, SD = 3,32) ve kız çocukların (M = 10,14, SD = 3,25) erken dönem yiyecek reddi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 31114,5, z = -0,493, p = 0,622). Bu sonuç, cinsiyetin erken dönem yiyecek reddi davranışı üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını ortaya koymaktadır.

Erkek çocukların (M = 7,01, SD = 2,73) ve kız çocukların (M = 6,55, SD = 2,13) erken dönem pütürlü yiyecek reddi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuş, ancak p değeri 0,05 sınırına yakın (U = 29304,5, z = -1,667, p = 0,095) olmuştur. Bu bulgu, cinsiyetin pütürlü yiyecek reddi davranışını biraz etkileyebileceğini ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir.

Erkek çocukların (M = 17,77, SD = 4,24) ve kız çocukların (M = 17,76, SD = 4,22) geç dönem yiyecek reddi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 31770,5, z = -0,091, p = 0,927). Bu sonuç, cinsiyetin geç dönem yiyecek reddi üzerinde hiçbir etkisi olmadığını göstermektedir.

Erkek çocukların (M = 52,63, SD = 11,78) ve kız çocukların (M = 51,40, SD = 10,83) beslenme alışkanlıkları genel değerlendirme puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 30296,5, z = -0,989, p = 0,323). Bu bulgu, cinsiyetin çocukların genel beslenme alışkanlıkları üzerinde etkili olmadığını göstermektedir.

Tablo 12'de, 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının kardeş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Tablo 12

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının kardeş sayısına göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p
Kullanım Sürekliliği	Tek kardeş	177	20,72	8,02	1,587	0,662
	İki kardeş	265	21,30	7,87		
	Üç kardeş	54	21,35	7,40		
	Üçten fazla kardeş	10	19,30	9,62		
Kontrole Karşı Direnç	Tek kardeş	177	10,66	4,73	0,225	0,973
	İki kardeş	265	10,70	4,62		
	Üç kardeş	54	10,70	4,43		
	Üçten fazla kardeş	10	12,50	7,57		
Gelişime Etki	Tek kardeş	177	12,82	5,15	1,899	0,597
	İki kardeş	265	12,50	5,31		
	Üç kardeş	54	13,57	5,59		
	Üçten fazla kardeş	10	12,50	6,68		
Yoksunluk-Kaçış	Tek kardeş	177	11,61	5,30	1,935	0,586
	İki kardeş	265	12,39	5,83		
	Üç kardeş	54	12,46	5,72		
	Üçten fazla kardeş	10	12,20	8,16		
ÇİPTKÖ	Tek kardeş	177	55,83	18,93	1,703	0,635
	İki kardeş	265	56,90	19,28		
	Üç kardeş	54	58,09	18,17		
	Üçten fazla kardeş	10	56,50	29,19		

Kardeş sayısına göre kullanım sürekliliği puanlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 1,587, p = 0,662). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 20,72, SD = 8,02), iki kardeşi olanlar (M = 21,30, SD = 7,87), üç kardeşi olanlar (M = 21,35, SD = 7,40) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 19,30, SD = 9,62) arasında kullanım sürekliliği açısından herhangi bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu sonuç, kardeş sayısının çocukların teknoloji kullanım sürekliliği üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Kardeş sayısına göre kontrole karşı direnç puanlarında da anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 0,225, p = 0,973). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 10,66, SD = 4,73), iki kardeşi olanlar (M = 10,70, SD = 4,62), üç kardeşi olanlar (M = 10,70, SD = 4,43) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 12,50, SD = 7,57) arasında kontrole karşı direnç düzeyinde anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Gelişime etki düzeyleri arasında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (H = 1,899, p = 0,597). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 12,82, SD = 5,15), iki kardeşi olanlar (M = 12,50, SD = 5,31), üç kardeşi olanlar (M = 13,57, SD = 5,59) ve üçten

fazla kardeşi olanlar (M = 12,50, SD = 6,68) arasında gelişime etki puanlarında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Yoksunluk-kaçış puanlarında da kardeş sayısına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 1,935, p = 0,586). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 11,61, SD = 5,30), iki kardeşi olanlar (M = 12,39, SD = 5,83), üç kardeşi olanlar (M = 12,46, SD = 5,72) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 12,20, SD = 8,16) arasında yoksunluk-kaçış düzeyinde belirgin bir fark bulunmamaktadır.

Çocuklar için problemli teknoloji kullanım ölçeği (ÇİPTKÖ) puanları da kardeş sayısına göre anlamlı bir fark göstermemiştir (H = 1,703, p = 0,635). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 55,83, SD = 18,93), iki kardeşi olanlar (M = 56,90, SD = 19,28), üç kardeşi olanlar (M = 58,09, SD = 18,17) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 56,50, SD = 29,19) arasında problemli teknoloji kullanımı açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 13'te, 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının kardeş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Tablo 13

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının kardeş sayısına göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p	Eta-Kare*	U
Yiyecek Seçiciliği	Tek kardeş	177	17,45	4,79	1,356	0,716	-	
	İki kardeş	265	17,14	4,16				
	Üç kardeş	54	17,07	4,60				
	Üçten fazla kardeş	10	18,10	3,63				
Erken Dönem Yiyecek Reddi	Tek kardeş[a]	177	10,56	3,39	9,422	**0,024***	0,017	c>a
	İki kardeş[b]	265	10,24	3,26				
	Üç kardeş[c]	54	9,20	2,94				
	Üçten fazla kardeş[d]	10	9,00	2,74				
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	Tek kardeş	177	6,97	2,70	1,467	0,690	-	
	İki kardeş	265	6,71	2,35				
	Üç kardeş	54	6,59	2,07				
	Üçten fazla kardeş	10	6,90	3,41				
Geç Dönem Yiyecek Reddi	Tek kardeş	177	17,74	4,37	3,402	0,334	-	
	İki kardeş	265	17,93	4,18				
	Üç kardeş	54	16,79	3,69				
	Üçten fazla kardeş	10	19,10	5,30				
DPBDÖ	Tek kardeş	177	52,74	12,46	2,132	0,546	-	
	İki kardeş	265	52,03	10,75				
	Üç kardeş	54	49,66	10,01				
	Üçten fazla kardeş	10	53,10	12,85				

** Etki büyüklüğü yalnızca istatistiksel olarak anlamlı fark gösteren Erken Dönem Yiyecek Reddi alt boyutu için hesaplanmıştır. Bu değişken için eta-kare değeri = 0,017 olup, etki büyüklüğü küçük düzeydedir.*

Yiyecek seçiciliği düzeyleri arasında kardeş sayısına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 1,356, p = 0,716). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 17,45, SD = 4,79), iki kardeşi olanlar (M = 17,14, SD = 4,16), üç kardeşi olanlar (M = 17,07, SD = 4,60) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 18,10, SD = 3,63) arasında yiyecek seçiciliği açısından anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Bu bulgu, kardeş sayısının yiyecek seçiciliği üzerinde önemli bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Erken dönem yiyecek reddi açısından kardeş sayısına göre anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 9,422, p = 0,024). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 10,56, SD = 3,39), iki kardeşi olanlardan (M = 10,24, SD = 3,26) daha yüksek bir yiyecek reddi düzeyine sahipken, üç kardeşi olanlar (M = 9,20, SD = 2,94) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 9,00, SD = 2,74) daha düşük bir yiyecek reddi göstermektedir. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, üç kardeşi olan çocuklar ve üçten fazla kardeşi olan çocuklar, tek kardeşi olan çocuklara kıyasla daha düşük erken dönem yiyecek reddi puanına sahiptir. Bu bulgu, ailedeki kardeş sayısının artmasının, çocuklarda erken dönemde yiyecekleri reddetme davranışını azalttığını göstermektedir.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi açısından kardeş sayısına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 1,467, p = 0,690). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 6,97, SD = 2,70), iki kardeşi olanlar (M = 6,71, SD = 2,35), üç kardeşi olanlar (M = 6,59, SD = 2,07) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 6,90, SD = 3,41) arasında pütürlü yiyecek reddi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Geç dönem yiyecek reddi açısından da kardeş sayısına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 3,402, p = 0,334). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 17,74, SD = 4,37), iki kardeşi olanlar (M = 17,93, SD = 4,18), üç kardeşi olanlar (M = 16,79, SD = 3,69) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 19,10, SD = 5,30) arasında geç dönem yiyecek reddi düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Davranışsal pediatrik beslenme değerlendirmesi ölçeği (DPBDÖ) puanlarında da kardeş sayısına göre anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir (H = 2,132, p = 0,546). Tek kardeşi olan çocuklar (M = 52,74, SD = 12,46), iki kardeşi olanlar (M = 52,03, SD = 10,75), üç kardeşi olanlar (M = 49,66, SD = 10,01) ve üçten fazla kardeşi olanlar (M = 53,10, SD = 12,85) arasında DPBDÖ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 14'te, 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne-baba birliktelik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, anne ve babanın birliktelik durumu ile çocukların problemli teknoloji kullanımı arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 14

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne-baba birliktelik durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Anne-Baba Birliktelik Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p
Kullanım Sürekliliği	Beraber	484	21,03	7,89	5003,0	-0,479	0,632
	Ayrı	22	21,77	8,24			
Kontrole Karşı Direnç	Beraber	484	10,75	4,72	4955,5	-0,554	0,579
	Ayrı	22	10,18	4,42			
Gelişime Etki	Beraber	484	12,77	5,31	4730,0	-0,888	0,375
	Ayrı	22	11,77	5,40			
Yoksunluk-Kaçış	Beraber	484	12,12	5,74	5171,0	-0,231	0,817
	Ayrı	22	12,09	5,29			
ÇİPTKÖ	Beraber	484	56,68	19,25	5307,5	-0,025	0,980
	Ayrı	22	55,81	18,96			

Anne-baba birlikte yaşayan çocukların kullanım sürekliliği ortalaması (M = 21,03, SD = 7,89) ile ayrı yaşayan çocukların kullanım sürekliliği ortalaması (M = 21,77, SD = 8,24) arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir (U = 5003, z = -0,479, p = 0,632). Bu sonuç, anne-baba birliktelik durumunun çocukların teknoloji kullanım sürekliliği üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Kontrole karşı direnç düzeyleri arasında da anne-baba birliktelik durumuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 4955,5, z = -0,554, p = 0,579). Birlikte yaşayan çocuklar (M = 10,75, SD = 4,72) ve ayrı yaşayan çocuklar (M = 10,18, SD = 4,42) arasında kontrole karşı direnç açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Gelişime etki düzeyleri açısından anne-baba birliktelik durumunun etkisi anlamlı bulunmamıştır (U = 4730,0, z = -0,888, p = 0,375). Birlikte yaşayan çocuklar (M = 12,77, SD = 5,31) ve ayrı yaşayan çocuklar (M = 11,77, SD = 5,40) arasında gelişime etki açısından anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Yoksunluk-kaçış düzeyleri açısından da anne-baba birliktelik durumuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 5171,0, z = -0,231, p = 0,817). Birlikte yaşayan çocuklar (M = 12,12, SD = 5,74) ve ayrı yaşayan çocuklar (M = 12,09, SD = 5,29) arasında yoksunluk-kaçış düzeylerinde anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Problemli teknoloji kullanım ölçeği (ÇİPTKÖ) puanları da anne-baba birliktelik durumuna göre anlamlı bir fark göstermemektedir (U = 5307,5, z = -0,025, p = 0,980). Birlikte yaşayan çocuklar (M = 56,68, SD = 19,25) ve ayrı yaşayan çocuklar (M = 55,81, SD = 18,96) arasında ÇİPTKÖ puanlarında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Tablo 15'te, 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne-baba birliktelik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Tablo 15

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne-baba birliktelik durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Anne-Baba Birliktelik Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p
Yiyecek Seçiciliği	Beraber	484	17,23	4,43	4809,0	-0,770	0,441
	Ayrı	22	18	4,28			
Erken Dönem Yiyecek Reddi	Beraber	484	10,22	3,31	5198,5	-0,188	0,851
	Ayrı	22	10,18	2,88			
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	Beraber	484	6,80	2,50	5009,5	-0,491	0,624
	Ayrı	22	6,68	1,83			
Geç Dönem Yiyecek Reddi	Beraber	484	17,78	4,22	5016,5	-0,460	0,646
	Ayrı	22	17,50	4,37			
DPBDÖ	Beraber	484	52,03	11,40	4986,0	-0,504	0,614
	Ayrı	22	52,36	10,40			

Anne-baba birlikte yaşayan çocukların yiyecek seçiciliği ortalaması (M = 17,23, SD = 4,43) ile ayrı yaşayan çocukların yiyecek seçiciliği ortalaması (M = 18,00, SD = 4,28) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 4809, z = -0,770, p = 0,441). Bu, anne-baba birlikteliği durumunun çocukların yiyecek seçiciliği üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Erken dönem yiyecek reddi açısından da anne-baba birliktelik durumu ile anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 5198,5, z = -0,188, p = 0,851). Birlikte yaşayan çocuklar (M = 10,22, SD = 3,31) ve ayrı yaşayan çocuklar (M = 10,18, SD = 2,88) arasında erken dönem yiyecek reddi düzeylerinde anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi düzeyleri açısından da anne-baba birliktelik durumu etkili olmamıştır (U = 5009,5, z = -0,491, p = 0,624). Birlikte yaşayan çocuklar (M = 6,80, SD = 2,50) ve ayrı yaşayan çocuklar (M = 6,68, SD = 1,83) arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Geç dönem yiyecek reddi düzeyleri açısından da anne-baba birliktelik durumunun etkisi anlamlı olmamıştır (U = 5016,5, z = -0,460, p = 0,646). Birlikte yaşayan çocuklar (M = 17,78, SD = 4,22) ve ayrı yaşayan çocuklar (M = 17,50, SD = 4,37) arasında geç dönem yiyecek reddi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Davranışsal pediatrik beslenme değerlendirmesi ölçeği (DPBDÖ) puanları açısından da anne-baba birliktelik durumunun anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır (U = 4986, z = -0,504, p

= 0,614). Birlikte yaşayan çocuklar (M = 52,03, SD = 11,40) ve ayrı yaşayan çocuklar (M = 52,36, SD = 10,40) arasında DPBDÖ puanlarında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 16'da, 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Tablo 16

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne eğitim durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p
Kullanım Sürekliliği	İlkokul	25	275,46	8,39	2,506	0,474
	Ortaokul	55	264,55	8,31		
	Lise	151	262,41	8,21		
	Üniversite	275	244,40	7,59		
Kontrole Karşı Direnç	İlkokul	25	249,82	6,22	4,115	0,249
	Ortaokul	55	272,88	5,34		
	Lise	151	267,65	4,66		
	Üniversite	275	242,19	4,43		
Gelişime Etki	İlkokul	25	256,60	6,22	1,902	0,593
	Ortaokul	55	242,42	5,75		
	Lise	151	266,59	5,53		
	Üniversite	275	248,25	5,02		
Yoksunluk-Kaçış	İlkokul	25	283,20	6,50	4,884	0,180
	Ortaokul	55	286,38	6,82		
	Lise	151	242,81	5,68		
	Üniversite	275	250,09	5,33		
ÇİPTKÖ	İlkokul	25	266,90	23,88	2,287	0,515
	Ortaokul	55	268,99	22,05		
	Lise	151	261,63	19,50		
	Üniversite	275	244,72	17,95		

Anne eğitim durumunun çocukların kullanım sürekliliği üzerindeki etkisi anlamlı olmamıştır (H = 2,506, p = 0,474). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların kullanım sürekliliği ortalaması (M = 275,46, SD = 8,39), ortaokul (M = 264,55, SD = 8,31), lise (M = 262,41, SD = 8,21) ve üniversite (M = 244,40, SD = 7,59) eğitim seviyelerine sahip annelere sahip çocuklarla karşılaştırıldığında anlamlı bir fark göstermemektedir.

Anne eğitim durumu ile çocukların kontrole karşı direnç düzeyleri arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 4,115, p = 0,249). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların ortalama kontrole karşı direnç düzeyi (M = 249,82, SD = 6,22), ortaokul (M = 272,88, SD = 5,34), lise (M = 267,65, SD = 4,66) ve üniversite (M = 242,19, SD = 4,43) mezunu annelere sahip çocukların direnç düzeyleriyle karşılaştırıldığında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Gelişime etki düzeyleri açısından da anne eğitim durumu ile çocukların gelişime etki düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 1,902, p = 0,593). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların gelişime etki düzeyi (M = 256,60, SD = 6,22), ortaokul (M = 242,42, SD = 5,75), lise (M = 266,59, SD = 5,53) ve üniversite (M = 248,25, SD = 5,02) eğitim seviyelerine sahip annelere sahip çocuklarla karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Anne eğitim durumunun çocukların yoksunluk-kaçış düzeyleri üzerindeki etkisi de anlamlı olmamıştır (H = 4,884, p = 0,180). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların yoksunluk-kaçış düzeyi (M = 283,20, SD = 6,50), ortaokul (M = 286,38, SD = 6,82), lise (M = 242,81, SD = 5,68) ve üniversite (M = 250,09, SD = 5,33) mezunu annelere sahip çocukların yoksunluk-kaçış düzeyleri arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anne eğitim durumunun çocukların problemli teknoloji kullanım ölçeği (ÇİPTKÖ) puanı üzerindeki etkisi de anlamlı değildir (H = 2,287, p = 0,515). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların ÇİPTKÖ puanı (M = 266,90, SD = 23,88), ortaokul (M = 268,99, SD = 22,05), lise (M = 261,63, SD = 19,50) ve üniversite (M = 244,72, SD = 17,95) mezunu annelere sahip çocukların puanlarıyla karşılaştırıldığında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 17'de, 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir. Sonuçlar, anne eğitim seviyesinin çocukların beslenme alışkanlıkları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Tablo 17

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne eğitim durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Anne Eğitim Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p	Eta-Kare	U
Yiyecek Seçiciliği	İlkokul[a]	25	326,62	4,42	10,761	0,013	0,021	d> a, b d>a
	Ortaokul[b]	55	285,82	4,85				
	Lise[c]	151	239,52	4,53				
	Üniversite[d]	275	248,07	4,21				
Erken Dönem Yiyecek Reddi	İlkokul[a]	25	329,20	3,67	11,300	0,010	0,021	b>a; b>a, d; d>a
	Ortaokul[b]	55	251,29	3,55				
	Lise[c]	151	229,96	3,27				
	Üniversite[d]	275	259,98	3,17				
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	İlkokul[a]	25	351,92	3,70	13,730	0,003	0,048	b>a; c>a; d>a
	Ortaokul[b]	55	259,99	2,90				
	Lise[c]	151	242,39	2,22				
	Üniversite[d]	275	249,36	2,28				
Geç Dönem Yiyecek Reddi	İlkokul[a]	25	351,02	3,49	12,774	0,005	0,022	b>a; c>a; d>d
	Ortaokul[b]	55	263,64	4,10				

	Lise[c]	151	251,98	4,31				
	Üniversite[d]	275	243,44	4,21				
	İlkokul[a]	25	362,32	11,76				
DPBDÖ	Ortaokul[b]	55	277,88	12,13	18,133	0,000	0,035	b>a; c>a; d>a
	Lise[c]	151	234,78	11,25				
	Üniversite[d]	275	249,01	10,89				

** Etki büyüklüğü yalnızca istatistiksel olarak anlamlı fark gösteren alt boyutlar için hesaplanmıştır. Yiyecek Seçiciliği, Erken Dönem Yiyecek Reddi, Geç Dönem Yiyecek Reddi ve DPBDÖ değişkenleri için eta-kare değerleri sırasıyla 0,021, 0,021, 0,048 ve 0,035 olup, etki büyüklükleri küçük düzeydedir. Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi alt boyutu için eta-kare = 0,048 olup, etki büyüklüğü orta düzeydedir.*

Anne eğitim durumu ile yiyecek seçiciliği arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 10,761, p = 0,013, eta-kare = 0,021). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların yiyecek seçiciliği ortalaması (M = 326,62, SD = 4,42), ortaokul (M = 285,82, SD = 4,85), lise (M = 239,52, SD = 4,53) ve üniversite (M = 248,07, SD = 4,21) eğitim seviyelerine sahip annelere sahip çocuklardan daha yüksektir. Bu fark, anne eğitim seviyesinin yiyecek seçiciliği üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, lise ve üniversite mezunu annelere sahip çocuklarda yiyecek seçiciliği puanı ilkokul ve ortaokul mezunu annelere sahip çocuklardan anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Anne eğitim durumu ile erken dönem yiyecek reddi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 11,300, p = 0,010, eta-kare = 0,021). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların erken dönem yiyecek reddi düzeyi (M = 329,20, SD = 3,67), ortaokul (M = 251,29, SD = 3,55), lise (M = 229,96, SD = 3,27) ve üniversite (M = 259,98, SD = 3,17) eğitim seviyelerine sahip annelere sahip çocuklardan daha yüksektir. Bu fark, anne eğitim seviyesinin erken dönem yiyecek reddi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. İkili karşılaştırma bulgularına göre, ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelere sahip çocuklarda erken dönem yiyecek reddi puanı ilkokul mezunu annelere sahip çocuklardan anlamlı olarak daha düşüktür.

Anne eğitim durumu ile erken dönem pütürlü yiyecek reddi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 13,730, p = 0,003, eta-kare = 0,048). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların erken dönem pütürlü yiyecek reddi düzeyi (M = 351,92, SD = 3,70), ortaokul (M = 259,99, SD = 2,90), lise (M = 242,39, SD = 2,22) ve üniversite (M = 249,36, SD = 2,28) eğitim seviyelerine sahip annelere sahip çocuklardan daha yüksektir. Bu fark, anne eğitim durumunun erken dönem pütürlü yiyecek reddi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelere sahip çocuklarda pütürlü yiyecek reddi puanı ilkokul mezunu annelere göre anlamlı olarak daha düşüktür.

Geç dönem yiyecek reddi ile anne eğitim durumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 12,774, p = 0,005, eta-kare = 0,022). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların geç dönem yiyecek reddi düzeyi (M = 351,02, SD = 3,49), ortaokul (M = 263,64, SD = 4,10), lise (M =

251,98, SD = 4,31) ve üniversite (M = 243,44, SD = 4,21) eğitim seviyelerine sahip annelere sahip çocuklardan daha yüksektir. İkili karşılaştırmalarda, ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelere sahip çocukların puanları ilkokul mezunu annelere kıyasla anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Anne eğitim durumu ile davranışsal pediatrik beslenme değerlendirmesi ölçeği (DPBDÖ) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 18,133, p = 0,000, eta-kare = 0,035). İlkokul mezunu annelere sahip çocukların DPBDÖ puanı (M = 362,32, SD = 11,76), ortaokul (M = 277,88, SD = 12,13), lise (M = 234,78, SD = 11,25) ve üniversite (M = 249,01, SD = 10,89) eğitim seviyelerine sahip annelere sahip çocuklardan daha yüksektir. İkili karşılaştırmalarda, ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelere sahip çocuklarda DPBDÖ puanlarının ilkokul mezunu annelere kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 18, 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir.

Tablo 18

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının anne çalışma durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Anne Çalışma Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p
Kullanım Sürekliliği	Çalışıyor	182	21,37	7,83	28598,5	-0,561	0,575
	Çalışmıyor	324	20,89	7,94			
Kontrole Karşı Direnç	Çalışıyor	182	10,91	4,69	27768,5	-1,096	0,273
	Çalışmıyor	324	10,61	4,72			
Gelişime Etki	Çalışıyor	182	12,74	4,93	29134,5	-0,222	0,824
	Çalışmıyor	324	12,72	5,52			
Yoksunluk-Kaçış	Çalışıyor	182	12,16	5,62	28516,5	-0,620	0,535
	Çalışmıyor	324	12,10	5,73			
ÇİPTKÖ	Çalışıyor	182	57,20	18,93	28580,5	-0,573	0,567
	Çalışmıyor	324	56,33	19,41			

Anne çalışma durumu ile kullanım sürekliliği arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 28598,5, z = -0,561, p = 0,575). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama kullanım sürekliliği (M = 21,37, SD = 7,83) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama kullanım sürekliliği (M = 20,89, SD = 7,94) benzer düzeydedir.

Anne çalışma durumu ile kontrole karşı direnç arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 27768,5, z = -1,096, p = 0,273). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama kontrole karşı direnç puanı (M = 10,91, SD = 4,69) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 10,61, SD = 4,72) benzer düzeydedir.

Anne çalışma durumu ile gelişime etki arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 29134,5, z = -0,222, p = 0,824). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama gelişime etki puanı (M = 12,74, SD = 4,93) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 12,72, SD = 5,52) benzer düzeydedir.

Anne çalışma durumu ile yoksunluk-kaçış arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 28516,5, z = -0,620, p = 0,535). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama yoksunluk-kaçış puanı (M = 12,16, SD = 5,62) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 12,10, SD = 5,73) benzer düzeydedir.

Anne çalışma durumu ile ÇİPTKÖ puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 28580,5, z = -0,573, p = 0,567). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama ÇİPTKÖ puanı (M = 57,20, SD = 18,93) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 56,33, SD = 19,41) arasında önemli bir fark yoktur.

Tablo 19'da, 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir.

Tablo 19

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının anne çalışma durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Anne Çalışma Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p
Yiyecek Seçiciliği	Çalışıyor	182	16,89	4,63	26923,5	-1,627	0,104
	Çalışmıyor	324	17,47	4,29			
Erken Dönem Yiyecek Reddi	Çalışıyor	182	1029,00	3,22	28663,5	-0,523	0,601
	Çalışmıyor	324	10,18	3,33			
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	Çalışıyor	182	6,62	2,14	28384,0	-0,730	0,466
	Çalışmıyor	324	6,89	2,64			
Geç Dönem Yiyecek Reddi	Çalışıyor	182	18,12	4,26	27158,5	-1,477	0,140
	Çalışmıyor	324	17,56	4,20			
DPBDÖ	Çalışıyor	182	51,92	11,24	29435,5	-0,031	0,975
	Çalışmıyor	324	52,12	11,42			

Anne çalışma durumu ile yiyecek seçiciliği arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 26923,5, z = -1,627, p = 0,104). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama yiyecek seçiciliği puanı (M = 16,89, SD = 4,63) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 17,47, SD = 4,29) benzer düzeydedir.

Anne çalışma durumu ile erken dönem yiyecek reddi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 28663,5, z = -0,523, p = 0,601). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama erken dönem yiyecek reddi puanı (M = 10,29, SD = 3,22) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 10,18, SD = 3,33) arasında belirgin bir fark yoktur.

Anne çalışma durumu ile erken dönem pütürlü yiyecek reddi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 28384,0, z = -0,730, p = 0,466). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama erken dönem pütürlü yiyecek reddi puanı (M = 6,62, SD = 2,14) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 6,89, SD = 2,64) benzer düzeydedir.

Anne çalışma durumu ile geç dönem yiyecek reddi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 27158,5, z = -1,477, p = 0,140). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama geç dönem yiyecek reddi puanı (M = 18,12, SD = 4,26) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 17,56, SD = 4,20) arasında önemli bir fark bulunmamaktadır.

Anne çalışma durumu ile DPBDÖ arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 29435,5, z = -0,031, p = 0,975). Çalışan annelere sahip çocukların ortalama DPBDÖ puanı (M = 51,92, SD = 11,24) ile çalışmayan annelere sahip çocukların ortalama puanı (M = 52,12, SD = 11,42) arasında belirgin bir fark yoktur.

Tablo 20'de, 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir. Sonuçlar, baba eğitim durumunun bazı boyutlarda anlamlı farklılıklara yol açtığını göstermektedir.

Tablo 20

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının baba eğitim durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p	Eta-Kare	U
Kullanım Sürekliliği	İlkokul[a]	20	24,40	7,94	7,908	**0,048**	0,018	d>a, c
	Ortaokul[b]	48	20,52	8,04				
	Lise[c]	197	21,92	7,93				
	Üniversite[d]	241	20,19	7,74				
Kontrole Karşı Direnç	İlkokul	20	12,70	6,48	2,898	0,408	-	
	Ortaokul	48	10,83	4,52				
	Lise	197	10,97	5,07				
	Üniversite	241	10,33	4,21				
Gelişime Etki	İlkokul	20	12,80	5,88	0,332	0,954	-	
	Ortaokul	48	12,54	6,17				
	Lise	197	12,86	5,43				
	Üniversite	241	12,65	5,00				
Yoksunluk-Kaçış	İlkokul	20	13,90	5,98	6,843	0,077	-	
	Ortaokul	48	12,04	5,53				
	Lise	197	12,75	6,27				
	Üniversite	241	11,48	5,11				
ÇİPTKÖ	İlkokul	20	63,80	22,17	5,073	0,166	-	
	Ortaokul	48	55,93	20,39				
	Lise	197	58,52	20,21				
	Üniversite	241	54,66	17,68				

** Etki büyüklüğü yalnızca istatistiksel olarak anlamlı fark gösteren Kullanım Sürekliliği alt boyutu için hesaplanmıştır. Bu değişken için eta-kare = 0,018 olup, etki büyüklüğü küçük düzeydedir.*

Baba eğitim durumu ile kullanım sürekliliği arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 7,908, p = 0,048). İlkokul düzeyindeki baba sahip çocukların ortalama kullanım sürekliliği puanı (M = 24,40, SD = 7,94) diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur. Ortaokul (M = 20,52, SD = 8,04), lise (M = 21,92, SD = 7,93) ve üniversite (M = 20,19, SD = 7,74) eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının ortalama puanları ise daha düşüktür. İkili karşılaştırma bulgularına göre, lise ve üniversite mezunu babalara sahip çocukların kullanım sürekliliği puanı, ilkokul mezunu babalara sahip çocuklara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür .

Baba eğitim durumu ile kontrole karşı direnç arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 2,898, p = 0,408). İlkokul düzeyindeki baba sahip çocukların ortalama kontrole karşı direnç puanı (M = 12,70, SD = 6,48) ile diğer grupların ortalama puanları arasında belirgin bir fark gözlemlenmemektedir.

Baba eğitim durumu ile gelişime etki arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 0,332, p = 0,954). Farklı eğitim düzeylerine sahip baba sahip çocukların gelişime etki puanları arasında önemli bir farklılık gözlemlenmemektedir.

Baba eğitim durumu ile yoksunluk-kaçış arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 6,843, p = 0,077). Ancak, ilkokul düzeyindeki baba sahip çocukların ortalama yoksunluk-kaçış puanı (M = 13,90, SD = 5,98) diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur, ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Baba eğitim durumu ile ÇİPTKÖ arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 5,073, p = 0,166). Farklı eğitim düzeylerine sahip baba sahip çocukların ortalama ÇİPTKÖ puanları arasında önemli bir fark gözlemlenmemektedir.

Tablo 21'de, 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektedir. Sonuçlar, baba eğitim durumunun bazı boyutlarda anlamlı farklar yarattığını göstermektedir.

Tablo 21

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının baba eğitim durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p	Eta-Kare	U
Yiyecek Seçiciliği	İlkokul[a]	20	19,60	3,83	6,633	0,085	-	
	Ortaokul[b]	48	17,16	4,60				
	Lise[c]	197	17,13	4,62				
	Üniversite[d]	241	17,19	4,22				

Erken Dönem Yiyecek Reddi	İlkokul[a]	20	11,05	3,37	14,697	**0,002**	0,018	b>a, c, d
	Ortaokul[b]	48	9,10	3,55				
	Lise[c]	197	10,05	3,14				
	Üniversite[d]	241	10,51	3,30				
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	İlkokul[a]	20	8,70	3,98	8,601	**0,035**	0,024	b>a; c>a; d>a
	Ortaokul[b]	48	6,72	2,84				
	Lise[c]	197	6,72	2,17				
	Üniversite[d]	241	6,70	2,42				
Geç Dönem Yiyecek Reddi	İlkokul[a]	20	18,20	5,53	4,038	0,257	-	
	Ortaokul[b]	48	16,89	3,89				
	Lise[c]	197	18,18	4,15				
	Üniversite[d]	241	17,56	4,21				
DPBDÖ	İlkokul[a]	20	57,55	14,04	6,225	0,101	-	
	Ortaokul[b]	48	49,89	12,20				
	Lise[c]	197	52,09	10,99				
	Üniversite[d]	241	51,98	11,14				

** Etki büyüklüğü yalnızca istatistiksel olarak anlamlı fark gösteren Erken Dönem Yiyecek Reddi ve Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi alt boyutları için hesaplanmıştır. Bu değişkenler için eta-kare değerleri sırasıyla 0,018 ve 0,024 olup, her iki değişkenin etki büyüklüğü küçük düzeydedir.*

Baba eğitim durumu ile yiyecek seçiciliği arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 6,633, p = 0,085). Ancak, ilkokul düzeyindeki baba sahip çocukların yiyecek seçiciliği ortalaması (M = 19,60, SD = 3,83) diğer gruplardan biraz daha yüksek olmuştur. Diğer gruplarda ise (Ortaokul: M = 17,16, SD = 4,60; Lise: M = 17,13, SD = 4,62; Üniversite: M = 17,19, SD = 4,22) ortalamalar daha düşüktür, ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Baba eğitim durumu ile erken dönem yiyecek reddi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 14,697, p = 0,002). İlkokul düzeyindeki baba sahip çocukların erken dönem yiyecek reddi puanı (M = 11,05, SD = 3,37) diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur. Ortaokul (M = 9,10, SD = 3,55), lise (M = 10,05, SD = 3,14) ve üniversite (M = 10,51, SD = 3,30) eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının ortalama puanları daha düşük olmuştur ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, ortaokul mezunu babalara sahip çocukların erken dönem yiyecek reddi puanları, ilkokul mezunu babalara sahip çocuklara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür .

Baba eğitim durumu ile erken dönem pütürlü yiyecek reddi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 8,601, p = 0,035). İlkokul düzeyindeki baba sahip çocukların ortalama pütürlü yiyecek reddi puanı (M = 8,70, SD = 3,98) diğer gruplara göre daha yüksek olmuştur. Ortaokul (M = 6,72, SD = 2,84), lise (M = 6,72, SD = 2,17) ve üniversite (M = 6,70, SD = 2,42) eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının ortalama puanları ise daha düşüktür ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, ortaokul, lise ve üniversite

mezunu babalara sahip çocukların erken dönem pütürlü yiyecek reddi puanları, ilkokul mezunu babalara sahip çocuklara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür .

Baba eğitim durumu ile geç dönem yiyecek reddi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 4,038, p = 0,257). Farklı eğitim düzeylerine sahip baba sahip çocukların ortalama geç dönem yiyecek reddi puanları arasında belirgin bir fark gözlemlenmemektedir.

Baba eğitim durumu ile DPBDÖ arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (H = 6,225, p = 0,101). Farklı eğitim düzeylerine sahip baba sahip çocukların ortalama DPBDÖ puanları arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemektedir.

Tablo 22'de, 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının, ailenin sosyoekonomik durumuna göre nasıl farklılaştığını incelemektedir.

Tablo 22

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının ailenin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Ailenin Sosyoekonomik Durumu**	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p	Eta-Kare	U
Kullanım Sürekliliği	Düşük	27	23,96	9,79	4,708	0,095	-	
	Orta	452	21,01	7,75				
	Yüksek	27	19,11	7,71				
Kontrole Karşı Direnç	Düşük	27	11,40	5,37	5,187	0,075	-	
	Orta	452	10,75	4,62				
	Yüksek	27	9,55	5,43				
Gelişime Etki	Düşük	27	13,29	6,06	4,551	0,103	-	
	Orta	452	12,81	5,25				
	Yüksek	27	10,77	5,27				
Yoksunluk-Kaçış	Düşük[a]	27	13,96	7,28	6,716	**0,035**	0,014	c>a, b
	Orta[b]	452	12,15	5,63				
	Yüksek[c]	27	9,84	4,03				
ÇİPTKÖ	Düşük[a]	27	62,62	23,89	6,317	**0,042**	0,013	c>a, b
	Orta[b]	452	56,73	18,83				
	Yüksek[c]	27	49,29	19,11				

** Etki büyüklüğü yalnızca istatistiksel olarak anlamlı fark gösteren Yoksunluk-Kaçış alt boyutu ve ÇİPTKÖ toplam puanı için hesaplanmıştır. Bu değişkenler için eta-kare değerleri sırasıyla 0,014 ve 0,013 olup, her iki değişkenin etki büyüklüğü küçük düzeydedir.*
*** Ölçüt: Ailenin sosyoekonomik durumu, ebeveynlerin beyan ettikleri aylık toplam hane gelirine göre düşük, orta ve yüksek olarak üç kategoriye ayrılmıştır.*

Ailenin sosyoekonomik durumu ile çocukların kullanım sürekliliği arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 4,708, p = 0,095). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 23,96, SD = 9,79) ile orta (M = 21,01, SD = 7,75) ve yüksek (M = 19,11, SD = 7,71) sosyoekonomik düzeydeki çocukların kullanım sürekliliği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kontrole karşı direnç boyutunda, ailenin sosyoekonomik durumu ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 5,187, p = 0,075). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 11,40, SD = 5,37), orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 10,75, SD = 4,62) ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 9,55, SD = 5,43) arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Gelişime etki boyutunda, ailenin sosyoekonomik durumu ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 4,551, p = 0,103). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 13,29, SD = 6,06), orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 12,81, SD = 5,25) ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 10,77, SD = 5,27) arasında anlamlı bir fark yoktur.

Yoksunluk-kaçış boyutunda, ailenin sosyoekonomik durumu ile anlamlı bir fark bulunmaktadır (H = 6,716, p = 0,035). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 13,96, SD = 7,28) yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 9,84, SD = 4,03) arasında anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 12,15, SD = 5,63) ile düşük ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar arasında fark bulunmamıştır. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, yüksek sosyoekonomik düzeye sahip çocukların yoksunluk-kaçış puanları, düşük ve orta sosyoekonomik düzeye sahip çocuklara göre anlamlı olarak daha düşüktür.

Ailenin sosyoekonomik durumu ile problemli teknoloji kullanım puanı (ÇİPTKÖ) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 6,317, p = 0,042). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 62,62, SD = 23,89) ile yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 49,29, SD = 19,11) arasında anlamlı bir fark bulunmuş, ancak orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 56,73, SD = 18,83) ile düşük ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar arasında fark belirgin olmamıştır. İkili karşılaştırma bulgularına göre, yüksek sosyoekonomik düzeye sahip çocukların toplam problemli teknoloji kullanım puanları, düşük ve orta sosyoekonomik düzeye sahip çocuklara göre anlamlı olarak daha düşüktür .

Tablo 23'te, 48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının, ailenin sosyoekonomik durumuna göre nasıl farklılaştığını incelemektedir.

Tablo 23

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının ailenin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Ailenin Sosyoekonomik Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p
Yiyecek Seçiciliği	Düşük	27	19,51	5,48	4,483	0,106
	Orta	452	17,11	4,30		
	Yüksek	27	17,55	4,79		

Erken Dönem Yiyecek Reddi	Düşük	27	11,51	4,27		
	Orta	452	10,12	3,20	2,478	0,290
	Yüksek	27	10,48	3,45		
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	Düşük	27	7,77	3,10		
	Orta	452	6,71	2,38	3,001	0,223
	Yüksek	27	7,22	3,02		
Geç Dönem Yiyecek Reddi	Düşük	27	18,74	4,56		
	Orta	452	17,76	4,23	2,142	0,343
	Yüksek	27	16,92	3,84		
DPBDÖ	Düşük	27	57,55	15,13		
	Orta	452	51,71	10,99	3,164	0,206
	Yüksek	27	52,18	11,97		

Yiyecek seçiciliği boyutunda, ailenin sosyoekonomik durumu ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 4,483, p = 0,106). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 19,51, SD = 5,48) ile orta (M = 17,11, SD = 4,30) ve yüksek (M = 17,55, SD = 4,79) sosyoekonomik düzeydeki çocuklar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Erken dönem yiyecek reddi boyutunda, ailenin sosyoekonomik durumu ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 2,478, p = 0,290). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 11,51, SD = 4,27), orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 10,12, SD = 3,20) ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 10,48, SD = 3,45) arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi boyutunda, ailenin sosyoekonomik durumu ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 3,001, p = 0,223). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 7,77, SD = 3,10) ile orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 6,71, SD = 2,38) ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 7,22, SD = 3,02) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Geç dönem yiyecek reddi boyutunda, ailenin sosyoekonomik durumu ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 2,142, p = 0,343). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 18,74, SD = 4,56), orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 17,76, SD = 4,23) ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 16,92, SD = 3,84) arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

DPBDÖ boyutunda, ailenin sosyoekonomik durumu ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 3,164, p = 0,206). Düşük sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 57,55, SD = 15,13) ile orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 51,71, SD = 10,99) ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklar (M = 52,18, SD = 11,97) arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 24'de, 48-72 aylık çocukların ekran başında geçirdikleri süreye göre problemli teknoloji kullanımının nasıl farklılaştığını incelemektedir. Sonuçlar, ekran başında geçirilen süre arttıkça, problemli teknoloji kullanımının de arttığını göstermektedir.

Tablo 24

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının ekran başında geçirilen süreye göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuğun Günlük Ekran Başında Geçirdiği Süre	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p	Eta-Kare	U
Kullanım Sürekliliği	1-2 saat[a]	257	16,82	6,64	170,726	**0,000**	0,347	a>b, c, d, e; b>c, d, e
	2-3 saat[b]	151	23,66	6,33				
	3-4 saat[c]	69	27,11	5,60				
	4-5 saat[d]	17	29,17	6,48				
	5 saatten daha fazla[e]	12	32,83	6,33				
Kontrole Karşı Direnç	1-2 saat[a]	257	9,83	3,78	19,155	**0,000**	0,068	a>b, c, d, e;
	2-3 saat[b]	151	10,95	4,87				
	3-4 saat[c]	69	11,91	4,74				
	4-5 saat[d]	17	14,05	7,51				
	5 saatten daha fazla[e]	12	15,41	8,42				
Gelişime Etki	1-2 saat[a]	257	12,01	5,34	12,806	**0,012**	0,025	a>c, e
	2-3 saat[b]	151	13,06	5,27				
	3-4 saat[c]	69	13,82	4,53				
	4-5 saat[d]	17	14,29	5,72				
	5 saatten daha fazla[e]	12	15,33	6,74				
Yoksunluk-Kaçış	1-2 saat[a]	257	10,17	4,18	79,160	**0,000**	0,188	a>b, c, d, e; b>d, e; c>e
	2-3 saat[b]	151	12,96	5,51				
	3-4 saat[c]	69	14,50	6,25				
	4-5 saat[d]	17	18,17	8,21				
	5 saatten daha fazla[e]	12	21,16	6,75				
PKTÖ	1-2 saat[a]	257	48,84	15,80	102,633	**0,000**	0,223	a>b, c, d, e; b>c, e
	2-3 saat[b]	151	60,64	17,37				
	3-4 saat[c]	69	67,36	16,34				
	4-5 saat[d]	17	75,70	26,00				
	5 saatten daha fazla[e]	12	84,75	25,00				

** Etki büyüklüğü yalnızca istatistiksel olarak anlamlı fark gösteren alt boyutlar için hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, Kullanım Sürekliliği, Yoksunluk-Kaçış ve ÇİPTKÖ için büyük, Kontrole Karşı Direnç için orta, Gelişime Etki için ise küçük düzeyde etki büyüklüğü olduğu görülmektedir.*

Ekran başında geçirilen süre ile kullanım sürekliliği arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (H = 170,726, p = 0,000). Ekran başında 1-2 saat geçiren çocukların (M = 16,82, SD = 6,64) kullanım sürekliliği daha düşükken, 5 saatten fazla süre geçiren çocukların (M =

32,83, SD = 6,33) kullanım sürekliliği daha yüksektir. Bu fark, ekran başında geçirilen sürenin artmasıyla birlikte problemli kullanım düzeylerinin de arttığını göstermektedir. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların kullanım sürekliliği puanı, diğer tüm gruplardan anlamlı olarak daha düşüktür ; ayrıca 2-3 saatlik grup da 3-4, 4-5 ve 5 saatten fazla süreyle ekrana maruz kalan gruplara göre anlamlı biçimde daha düşük puana sahiptir .

Kontrole karşı direnç boyutunda, ekran başında geçirilen süre ile anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 19,155, p = 0,000). 1-2 saat ekran başında vakit geçiren çocuklar (M = 9,83, SD = 3,78) ile 5 saatten fazla süre geçiren çocuklar (M = 15,41, SD = 8,42) arasında önemli bir fark gözlemlenmektedir. Ekran süresi arttıkça, çocukların kontrole karşı direnç düzeylerinin de yükseldiği söylenebilir. İkili karşılaştırma bulgularına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların kontrole karşı direnç puanı, diğer tüm gruplardan anlamlı düzeyde daha düşüktür .

Ekran başında geçirilen süre ile gelişime etki arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (H = 12,806, p = 0,012). 1-2 saat ekran başında vakit geçiren çocuklar (M = 12,01, SD = 5,34) ile 5 saatten fazla süre geçiren çocuklar (M = 15,33, SD = 6,74) arasında gelişime etki düzeyinde bir artış görülmektedir. Ekran başında geçirilen sürenin artışı, çocukların gelişimsel açıdan daha fazla etkilenmesine neden olabilir. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların gelişime etki puanı, 3-4 saat ve 5 saatten fazla süreyle ekrana maruz kalan gruplara göre anlamlı olarak daha düşüktür.

Yoksunluk-kaçış boyutunda, ekran başında geçirilen süre ile anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 79,160, p = 0,000). 1-2 saat ekran başında vakit geçiren çocuklar (M = 10,17, SD = 4,18) ile 5 saatten fazla süre geçiren çocuklar (M = 21,16, SD = 6,75) arasında yoksunluk-kaçış düzeylerinde belirgin bir artış gözlemlenmiştir. Uzun süreli ekran kullanımı, çocuklarda yoksunluk ve kaçış eğilimlerinin artmasına yol açmaktadır. İkili karşılaştırma bulgularına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların yoksunluk-kaçış puanı diğer tüm gruplardan anlamlı düzeyde daha düşüktür, ayrıca 2-3 saat ekran başında kalanların puanı 4-5 ve 5 saatten fazla ekran süresi olanlara göre anlamlı olarak daha düşüktür (b > d, e); 3-4 saatlik grubun puanı ise 5 saatten fazla ekran süresi olan gruba göre anlamlı olarak daha düşüktür .

Ekran başında geçirilen süre ile ÇİPTKÖ arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (H = 102,633, p = 0,000). 1-2 saat ekran başında vakit geçiren çocuklar (M = 48,84, SD = 15,80) ile 5 saatten fazla süre geçiren çocuklar (M = 84,75, SD = 25,00) arasında belirgin bir artış görülmektedir. Ekran süresi arttıkça, problemli teknoloji kullanımı daha belirgin hale gelmektedir. İkili karşılaştırma bulgularına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların toplam problemli teknoloji kullanım puanı, diğer tüm gruplardan anlamlı olarak daha düşüktür, ayrıca

2-3 saatlik grubun puanı, 3-4 ve 5 saatten fazla ekran süresi olan gruplara göre anlamlı olarak daha düşüktür.

Tablo 25'te, 48-72 aylık çocukların ekran başında geçirdikleri süreye göre beslenme alışkanlıklarındaki farklılaşmayı incelemektedir. Ekran başında geçirilen süre ile beslenme alışkanlıkları arasında anlamlı farklar bulunmuş ve bu farklar, özellikle yiyecek seçiciliği, erken dönem pütürlü yiyecek reddi, geç dönem yiyecek reddi ve DPBDÖ boyutlarında belirginleşmiştir.

Tablo 25

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının ekran başında geçirilen süreye göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuğun Günlük Ekran Başında Geçirdiği Süre	n	Ortalama	Std. Sapma	H	p	Eta-Kare	U
Yiyecek Seçiciliği	1-2 saat[a]	257	16,61	4,27	19,253	**0,000**	0,042	a>c, e; b>c, e
	2-3 saat[b]	151	17,25	4,16				
	3-4 saat[c]	69	18,79	4,18				
	4-5 saat[d]	17	18,94	6,50				
	5 saatten daha fazla[e]	12	20,08	5,33				
Erken Dönem Yiyecek Reddi	1-2 saat	257	9,95	3,27	5,548	0,236	-	
	2-3 saat	151	10,24	3,04				
	3-4 saat	69	10,63	3,33				
	4-5 saat	17	11,29	3,77				
	5 saatten daha fazla	12	11,66	4,99				
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	1-2 saat[a]	257	6,58	2,46	15,851	**0,003**	0,025	a>c, e; b>e; c>e; d>e
	2-3 saat[b]	151	6,82	2,12				
	3-4 saat[c]	69	7,08	2,76				
	4-5 saat[d]	17	7,00	3,12				
	5 saatten daha fazla[e]	12	9,00	3,10				
Geç Dönem Yiyecek Reddi	1-2 saat[a]	257	16,87	4,03	31,163	**0,000**	0,059	a>b, c, d, e; b>e; c>e
	2-3 saat[b]	151	18,43	3,38				
	3-4 saat[c]	69	18,56	4,82				
	4-5 saat[d]	17	19,76	4,05				
	5 saatten daha fazla[e]	12	21,25	4,00				
DPBDÖ	1-2 saat[a]	257	50,03	11,07	25,601	**0,000**	0,052	a>b, c, d, e; b>e;
	2-3 saat[b]	151	52,75	9,99				
	3-4 saat[c]	69	55,08	12,03				
	4-5 saat[d]	17	57,00	14,20				
	5 saatten daha fazla[e]	12	62,00	13,47				

** Eta-kare değeri, yalnızca istatistiksel olarak anlamlı fark gösteren alt boyutlar için hesaplanmıştır. Yiyecek Seçiciliği, Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi, Geç Dönem Yiyecek Reddi ve DPBDÖ toplam puanı için eta-kare değerleri sırasıyla 0,042, 0,025, 0,059 ve 0,052 olup. Yiyecek Seçiciliği, Geç Dönem Yiyecek Reddi ve DPBDÖ için etki büyüklüğü orta düzeyde, Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi için ise küçük düzeydedir.*

Yiyecek seçiciliği boyutunda, ekran başında geçirilen süre arttıkça yiyecek seçiciliği de artmaktadır (H = 19,253, p = 0,000). 1-2 saat ekran başında vakit geçiren çocuklar (M = 16,61, SD = 4,27) ile 5 saatten fazla süre geçiren çocuklar (M = 20,08, SD = 5,33) arasında önemli bir fark gözlemlenmiştir. Bu, uzun süreli ekran kullanımının çocukların yiyecek seçicilik seviyelerini arttırabileceğini göstermektedir. İkili karşılaştırma bulgularına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların yiyecek seçiciliği puanı 3-4 saat ve 5 saatten fazla ekran başında kalan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür, ayrıca 2-3 saat ekran başında kalanların puanı da 3-4 saat ve 5 saatten fazla kalanlara göre anlamlı olarak daha düşüktür.

Erken dönem yiyecek reddi boyutunda, ekran başında geçirilen süre ile anlamlı bir fark bulunmamaktadır (H = 5,548, p = 0,236). Yiyecek reddi oranları, ekran başında geçirilen süreye bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi boyutunda, ekran başında geçirilen süre ile anlamlı bir fark bulunmaktadır (H = 15,851, p = 0,003). Ekran başında 1-2 saat geçiren çocuklar (M = 6,58, SD = 2,46) ile 5 saatten fazla süre geçiren çocuklar (M = 9,00, SD = 3,10) arasında pütürlü yiyecek reddi oranında bir artış gözlemlenmektedir. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların pütürlü yiyecek reddi puanı 3-4 saat ve 5 saatten fazla ekran başında kalanlara göre anlamlı olarak daha düşüktür (a > c, e); 2-3 saatlik grubun puanı da 5 saatten fazla kalanlara göre daha düşüktür (b > e); ayrıca 3-4 saat, 4-5 saat ve 5 saatten fazla ekran süresi olan gruplar arasında da 5 saatten fazla olanların puanı anlamlı olarak yüksektir.

Geç dönem yiyecek reddi boyutunda da ekran başında geçirilen süre ile anlamlı bir fark bulunmuştur (H = 31,163, p = 0,000). Ekran başında 1-2 saat geçiren çocuklar (M = 16,87, SD = 4,03) ile 5 saatten fazla süre geçiren çocuklar (M = 21,25, SD = 4,00) arasında geç dönem yiyecek reddi oranlarında belirgin bir artış gözlemlenmiştir. Ekran süresi arttıkça yiyecek reddi de artmaktadır. İkili karşılaştırma sonuçlarına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların geç dönem yiyecek reddi puanı diğer tüm gruplardan anlamlı düzeyde daha düşüktür, ayrıca 2-3 saat, 3-4 saat ve 4-5 saat ekran başında kalanların puanı da 5 saatten fazla ekran başında kalanlara göre anlamlı olarak daha düşüktür.

Ekran başında geçirilen süre ile DPBDÖ boyutunda anlamlı bir fark bulunmaktadır (H = 25,601, p = 0,000). Ekran başında 1-2 saat geçiren çocuklar (M = 50,03, SD = 11,07) ile 5 saatten fazla süre geçiren çocuklar (M = 62,00, SD = 13,47) arasında davranışsal beslenme değerlendirmesi puanlarında belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Ekran süresi arttıkça,

çocukların beslenme alışkanlıklarıyla ilgili olumsuz davranışlar da artmaktadır. İkili karşılaştırma bulgularına göre, 1-2 saat ekran başında kalan çocukların toplam DPBDÖ puanı diğer tüm gruplardan anlamlı olarak daha düşüktür, ayrıca 2-3 saat ekran başında kalanların puanı da 5 saatten fazla kalanlara göre anlamlı olarak daha düşüktür.

Tablo 26

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının yemek seçme durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuğun Yemek Seçme Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p	Cohen's d
Kullanım Sürekliliği	Evet	394	21,90	7,63	15842,0	-4,560	**0,000***	0,490
	Hayır	112	18,10	8,15				
Kontrole Karşı Direnç	Evet	394	11,01	4,82	18230,0	-2,833	**0,005***	0,280
	Hayır	112	9,70	4,14				
Gelişime Etki	Evet	394	13,08	5,27	18217,5	-2,824	**0,005***	0,305
	Hayır	112	11,47	5,28				
Yoksunluk-Kaçış	Evet	394	12,42	5,76	18629,0	-2,546	**0,011***	0,237
	Hayır	112	11,08	5,31				
ÇİPTKÖ	Evet	394	58,43	18,86	15935,0	-4,489	**0,000***	0,426
	Hayır	112	50,36	19,27				

** Tüm anlamlı alt boyutlarda (p < 0.05) Cohen's d değerleri "Küçük" düzeyde seyretmiştir.*

Yemek seçici olan çocuklar (M = 21,90, SD = 7,63) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 18,10, SD = 8,15) arasında, kullanım sürekliliği boyutunda anlamlı bir fark vardır (U = 15842, z = -4,560, p = 0,000). Yemek seçici çocuklar, ekran kullanım sürekliliği açısından daha yüksek puanlar almıştır.

Yemek seçici çocuklar (M = 11,01, SD = 4,82) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 9,70, SD = 4,14) arasında, kontrole karşı direnç boyutunda da anlamlı fark bulunmaktadır (U = 18230, z = -2,833, p = 0,005).

Gelişime etki boyutunda, yemek seçici çocuklar (M = 13,08, SD = 5,27) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 11,47, SD = 5,28) arasında anlamlı bir fark gözlemlenmiştir (U = 18217,5, z = -2,824, p = 0,005).

Yemek seçici çocuklar (M = 12,42, SD = 5,76) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 11,08, SD = 5,31) arasında yoksunluk-kaçış boyutunda da anlamlı bir fark vardır (U = 18629, z = -2,546, p = 0,011).

Problemli teknoloji kullanımı genel ölçütü olan ÇİPTKÖ boyutunda da anlamlı bir fark bulunmaktadır (U = 15935, z = -4,489, p = 0,000). Yemek seçici olan çocuklar (M = 58,43, SD

= 18,86) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 50,36, SD = 19,27) arasında, problemli teknoloji kullanım düzeyinde belirgin bir fark gözlemlenmektedir.

Tablo 27, 48-72 aylık çocukların yemek seçme durumuna göre beslenme alışkanlıklarının nasıl farklılaştığını incelemektedir.

Tablo 27

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının yemek seçme durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuğun Yemek Seçme Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p	Cohen's d
Yiyecek Seçiciliği	Evet	394	18,41	4,11	6426,0	-11,485	**0,000***	1,340
	Hayır	112	13,23	2,83				
Erken Dönem Yiyecek Reddi	Evet	394	10,64	3,40	14654,0	-5,459	**0,000***	0,601
	Hayır	112	8,72	2,32				
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	Evet	394	6,98	2,59	17476,0	-3,517	**0,000***	0,351
	Hayır	112	6,12	1,87				
Geç Dönem Yiyecek Reddi	Evet	394	18,24	4,38	15445,0	-4,861	**0,000***	0,523
	Hayır	112	16,08	3,08				
DPBDÖ	Evet	394	54,29	11,36	9722,0	-9,044	**0,000***	0,960
	Hayır	112	44,16	6,97				

** Tüm anlamlı alt boyutlarda (p < 0.05) Cohen's d değerleri "Büyük, orta ve küçük" düzeyde seyretmiştir.*

Yemek seçici olan çocuklar (M = 18,41, SD = 4,11) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 13,23, SD = 2,83) arasında yiyecek seçiciliği boyutunda anlamlı bir fark bulunmaktadır (U = 6426, z = -11,485, p = 0,000). Yemek seçici olan çocuklar, daha yüksek yiyecek seçiciliği düzeyine sahiptirler.

Erken dönem yiyecek reddi boyutunda da yemek seçici çocuklar (M = 10,64, SD = 3,40) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 8,72, SD = 2,32) arasında anlamlı fark gözlemlenmiştir (U = 14654, z = -5,459, p = 0,000). Yemek seçici olan çocuklar, yiyecek reddi davranışını daha fazla sergileyebilirler.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi boyutunda da yemek seçici çocuklar (M = 6,98, SD = 2,59) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 6,12, SD = 1,87) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (U = 17476, z = -3,517, p = 0,000). Yemek seçici çocuklar, pütürlü yiyecekleri reddetme konusunda daha yüksek bir eğilim göstermektedirler.

Geç dönem yiyecek reddi boyutunda, yemek seçici çocuklar (M = 18,24, SD = 4,38) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 16,08, SD = 3,08) arasında anlamlı fark bulunmaktadır (U = 15445, z = -4,861, p = 0,000). Yemek seçici çocuklar, geç dönem yiyecek reddi davranışını daha fazla sergileyebilirler.

Davranışsal pediatrik beslenme değerlendirmesi ölçütü olan DPBDÖ boyutunda da anlamlı bir fark bulunmaktadır (U = 9722, z = -9,044, p = 0,000). Yemek seçici çocuklar (M = 54,29, SD = 11,36) ile yemek seçici olmayan çocuklar (M = 44,16, SD = 6,97) arasında, beslenme alışkanlıkları genel olarak daha olumsuz olan yemek seçici çocuklar, daha yüksek DPBDÖ puanlarına sahip olmaktadırlar.

Tablo 28, yemek sırasında TV, tablet ya da telefon kullanım durumu ile çocukların problemli teknoloji kullanımının nasıl farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 28

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının yemek sırasında TV, tablet ya da telefon kullanma durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuğun Yemek Sırasında TV, Tablet ya da Telefon Kullanma Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p	Cohen's d
Kullanım Sürekliliği	Evet	262	24,80	6,99	13893,5	-11,016	**0,000***	1,125
	Hayır	244	17,05	6,78				
Kontrole Karşı Direnç	Evet	262	11,41	5,17	27153,5	-2,963	**0,003***	0,307
	Hayır	244	9,98	4,03				
Gelişime Etki	Evet	262	13,59	5,23	25477,5	-3,956	**0,000***	0,341
	Hayır	244	11,80	5,25				
Yoksunluk-Kaçış	Evet	262	13,36	6,15	23591,0	-5,155	**0,000***	0,463
	Hayır	244	10,79	4,82				
ÇİPTKÖ	Evet	262	63,17	19,16	18581,5	-8,144	**0,000***	0,751
	Hayır	244	49,63	16,68				

** Tüm anlamlı alt boyutlarda (p < 0.05) Cohen's d değerleri Büyük ve küçük düzeyde seyretmiştir.*

Yemek sırasında TV, tablet ya da telefon kullanan çocuklar (M = 24,80, SD = 6,99) ile kullanmayan çocuklar (M = 17,05, SD = 6,78) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (U = 13893,5, z = -11,016, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, kullanım sürekliliği açısından daha yüksek puanlara sahiptirler.

Kontrole karşı direnç boyutunda da yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar (M = 11,41, SD = 5,17) ile kullanmayan çocuklar (M = 9,98, SD = 4,03) arasında anlamlı fark bulunmaktadır (U = 27153,5, z = -2,963, p = 0,003). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, kontrole karşı daha fazla direnç göstermektedirler.

Gelişime etki boyutunda yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar (M = 13,59, SD = 5,23) ile kullanmayan çocuklar (M = 11,80, SD = 5,25) arasında anlamlı fark bulunmuştur (U

= 25477,5, z = -3,956, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, gelişime daha fazla olumsuz etki göstermektedirler.

Yoksunluk-kaçış boyutunda da yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar (M = 13,36, SD = 6,15) ile kullanmayan çocuklar (M = 10,79, SD = 4,82) arasında anlamlı fark vardır (U = 23591,0, z = -5,155, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, yoksunluk ve kaçış davranışını daha fazla sergileyebilirler.

Problemli teknoloji kullanımı ölçeği (ÇİPTKÖ) boyutunda yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar (M = 63,17, SD = 19,16) ile kullanmayan çocuklar (M = 49,63, SD = 16,68) arasında anlamlı fark bulunmaktadır (U = 18581,5, z = -8,144, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, daha yüksek problemli teknoloji kullanımı düzeylerine sahiptirler.

Tablo 29, yemek sırasında TV, tablet ya da telefon kullanma durumunun, çocukların beslenme alışkanlıkları üzerinde nasıl bir farklılık yarattığını göstermektedir.

Tablo 29

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının yemek sırasında TV, tablet ya da telefon kullanma durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuğun Yemek Sırasında TV, Tablet ya da Telefon Kullanma Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p	Cohen's d
Yiyecek Seçiciliği	Evet	262	18,36	4,50	22963,5	-5,492	**0,000***	0,534
	Hayır	244	16,08	4,01				
Erken Dönem Yiyecek Reddi	Evet	262	10,90	3,45	24270,0	-4,709	**0,000***	0,438
	Hayır	244	9,49	2,94				
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	Evet	262	7,29	2,80	24912,0	-4,492	**0,000***	0,425
	Hayır	244	6,26	1,93				
Geç Dönem Yiyecek Reddi	Evet	262	18,78	4,33	23071,0	-5,426	**0,000***	0,512
	Hayır	244	16,68	3,83				
DPBDÖ	Evet	262	55,33	11,92	21072,0	-6,631	**0,000***	0,437
	Hayır	244	48,52	9,53				

** Tüm anlamlı alt boyutlarda (p < 0.05) Cohen's d değerleri "küçük ve orta" düzeyde seyretmiştir.*

Yemek sırasında TV, tablet ya da telefon kullanan çocuklar (M = 18,36, SD = 4,50) ile kullanmayan çocuklar (M = 16,08, SD = 4,01) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (U = 22963,5, z = -5,492, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, yiyecek seçiciliği açısından daha yüksek puanlara sahiptirler.

Erken dönem yiyecek reddi boyutunda yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar (M = 10,90, SD = 3,45) ile kullanmayan çocuklar (M = 9,49, SD = 2,94) arasında anlamlı fark

bulunmaktadır (U = 24270,0, z = -4,709, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, erken dönemde yiyecek reddini daha fazla göstermektedirler.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi boyutunda yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar (M = 7,29, SD = 2,80) ile kullanmayan çocuklar (M = 6,26, SD = 1,93) arasında anlamlı fark vardır (U = 24912,0, z = -4,492, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, pütürlü yiyecekleri reddetme konusunda daha yüksek puanlar almışlardır.

Geç dönem yiyecek reddi boyutunda da yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar (M = 18,78, SD = 4,33) ile kullanmayan çocuklar (M = 16,68, SD = 3,83) arasında anlamlı fark bulunmaktadır (U = 23071,0, z = -5,426, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, geç dönemde yiyecek reddini daha fazla göstermektedirler.

Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği (DPBDÖ) boyutunda yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar (M = 55,33, SD = 11,92) ile kullanmayan çocuklar (M = 48,52, SD = 9,53) arasında anlamlı fark bulunmaktadır (U = 21072,0, z = -6,631, p = 0,000). Yemek sırasında cihaz kullanan çocuklar, beslenme alışkanlıkları açısından daha yüksek puanlar almışlardır.

Tablo 30, çocukların reklamlar aracılığıyla izledikleri hazır yiyecekleri talep etme durumlarının, problemli teknoloji kullanımı ile nasıl bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 30

48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımının reklamlardan izlenilen hazır yiyecekleri talep etme durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuğun Reklamlardan İzlediği Hazır Yiyecekleri Talep Etme Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p	Cohen's d
Kullanım Sürekliliği	Evet	192	24,14	7,36	19268,0	-6,820	**0,000***	0,658
	Hayır	314	19,18	7,63				
Kontrole Karşı Direnç	Evet	192	12,16	5,32	21924,5	-5,195	**0,000***	0,507
	Hayır	314	9,84	4,05				
Gelişime Etki	Evet	192	14,17	5,37	22693,0	-4,679	**0,000***	0,448
	Hayır	314	11,84	5,08				
Yoksunluk-Kaçış	Evet	192	13,91	6,39	21860,5	-5,252	**0,000***	0,521
	Hayır	314	11,03	4,91				
ÇİPTKÖ	Evet	192	64,40	20,05	18857,5	-7,073	**0,000***	0,684
	Hayır	314	51,90	17,07				

** Tüm anlamlı alt boyutlarda (p < 0.05) Cohen's d değerleri "küçük ve orta" düzeyde seyretmiştir.*

Reklamlardan izledikleri hazır yiyecekleri talep etme durumu "Evet" olan çocuklar (M = 24,14, SD = 7,36) ile "Hayır" diyen çocuklar (M = 19,18, SD = 7,63) arasında anlamlı bir

fark bulunmuştur (U = 19268,0, z = -6,820, p = 0,000). Reklamları izleyen ve yiyecek talep eden çocuklar, problemli teknoloji kullanımında daha yüksek puanlar almışlardır.

Reklamlardan izledikleri hazır yiyecekleri talep etme durumu "Evet" olan çocuklar (M = 12,16, SD = 5,32) ile "Hayır" diyen çocuklar (M = 9,84, SD = 4,05) arasında anlamlı fark bulunmaktadır (U = 21924,5, z = -5,195, p = 0,000). Reklamlardan etkilenip yiyecek talep eden çocuklar, kontrole karşı direnç konusunda daha yüksek puanlar göstermektedir.

Gelişime etki boyutunda da benzer şekilde, reklamlardan yiyecek talep eden çocuklar (M = 14,17, SD = 5,37) ile etmeyen çocuklar (M = 11,84, SD = 5,08) arasında anlamlı bir fark vardır (U = 22693,0, z = -4,679, p = 0,000). Reklamların etkisiyle yiyecek talep eden çocuklar, gelişime etki konusunda daha yüksek puanlar almışlardır.

Yoksunluk-kaçış boyutunda, yiyecek talep etme durumu "Evet" olan çocuklar (M = 13,91, SD = 6,39) ile "Hayır" diyenler (M = 11,03, SD = 4,91) arasında anlamlı fark bulunmaktadır (U = 21860,5, z = -5,252, p = 0,000). Reklamları izleyip yiyecek talep eden çocuklar, yoksunluk ve kaçış ile ilgili daha yüksek puanlar göstermektedirler.

Problemli teknoloji kullanım düzeylerinde de belirgin bir fark vardır: reklamlar aracılığıyla yiyecek talep eden çocuklar (M = 64,40, SD = 20,05) ile etmeyen çocuklar (M = 51,90, SD = 17,07) arasında anlamlı fark bulunmuştur (U = 18857,5, z = -7,073, p = 0,000). Reklamlardan etkilenen çocuklar, problemli teknoloji kullanımında daha yüksek puanlar almışlardır.

Tablo 31, çocukların reklamlar aracılığıyla izledikleri hazır yiyecekleri talep etme durumlarına göre beslenme alışkanlıklarının nasıl değiştiğini göstermektedir. Reklamlardan yiyecek talep etme durumu, bazı beslenme alışkanlıkları ve davranışlar açısından anlamlı farklar yaratmaktadır.

Tablo 31

48-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıklarının reklamlardan izlenilen hazır yiyecekleri talep etme durumuna göre farklılaşması

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuğun Reklamlardan İzlediği Hazır Yiyecekleri Talep Etme Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	U	z	p	Cohen's d
Yiyecek Seçiciliği	Evet	192	18,07	4,28	25139,5	-3,145	**0,002***	0,297
	Hayır	314	16,77	4,43				
Erken Dönem Yiyecek Reddi	Evet	192	10,82	3,52	25233,0	-3,095	**0,002***	0,297
	Hayır	314	9,85	3,09				
Erken Dönem Pütürlü Yiyecek Reddi	Evet	192	7,11	2,80	27424,5	-1,784	0,074	-
	Hayır	314	6,60	2,23				

Geç Dönem Yiyecek Reddi	Evet	192	19,18	4,32	20969,5	-5,764	**0,000***	0,558
	Hayır	314	16,90	3,93				
DPBDÖ	Evet	192	55,19	11,74	22263,5	-4,941	**0,000***	0,421
	Hayır	314	50,12	10,67				

** Tüm anlamlı alt boyutlarda (p < 0.05) Cohen's d değerleri "küçük ve orta" düzeyde seyretmiştir.*

Reklamlardan izledikleri hazır yiyecekleri talep etme durumu "Evet" olan çocuklar (M = 18,07, SD = 4,28) ile "Hayır" diyen çocuklar (M = 16,77, SD = 4,43) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (U = 25139,5, z = -3,145, p = 0,002). Reklamları izleyip yiyecek talep eden çocuklar, yiyecek seçiciliği konusunda daha yüksek puanlar almışlardır.

Erken dönem yiyecek reddi konusunda da anlamlı bir fark bulunmuştur. Reklamlardan yiyecek talep eden çocuklar (M = 10,82, SD = 3,52) ile etmeyen çocuklar (M = 9,85, SD = 3,09) arasında anlamlı bir fark vardır (U = 25233,0, z = -3,095, p = 0,002). Reklamlardan etkilenen çocuklar, erken dönem yiyecek reddi konusunda daha yüksek puanlar almışlardır.

Erken dönem pütürlü yiyecek reddi boyutunda ise, reklamları izleyen ve yiyecek talep eden çocuklar (M = 7,11, SD = 2,80) ile etmeyen çocuklar (M = 6,60, SD = 2,23) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir (U = 27424,5, z = -1,784, p = 0,074). Bu, reklam izleme durumunun pütürlü yiyecek reddi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Geç dönem yiyecek reddi konusunda reklamları izleyen çocuklar (M = 19,18, SD = 4,32) ile izlemeyen çocuklar (M = 16,90, SD = 3,93) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (U = 20969,5, z = -5,764, p = 0,000). Reklamlardan etkilenen çocuklar, geç dönem yiyecek reddi konusunda daha yüksek puanlar almışlardır.

Davranışsal pediatrik beslenme değerlendirmesi ölçeğinde de anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Reklamlardan yiyecek talep eden çocuklar (M = 55,19, SD = 11,74) ile etmeyen çocuklar (M = 50,12, SD = 10,67) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (U = 22263,5, z = -4,941, p = 0,000). Reklam izleyen çocuklar, genel beslenme davranışları açısından daha yüksek puanlar göstermektedirler.

5. BÖLÜM
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, 48–72 aylık çocuklarda problemli teknoloji kullanımı ile yeme davranışları arasındaki ilişkiler çok yönlü biçimde incelenmiş; ekran süresi, medya içeriği, aile yapısı ve sosyoekonomik etmenlerin bu ilişkiye etkileri değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, çocukların teknolojiyle kurduğu ilişkinin yalnızca zaman kullanımını değil, aynı zamanda duygusal düzenleme becerilerini, yeme alışkanlıklarını ve günlük yaşam rutinlerini doğrudan etkilediği düşündürmektedir. Bu bölümde, çalışmadan elde edilen nicel bulgular mevcut literatür ışığında yorumlanarak alan yazındaki benzer ve farklı yönler ortaya konulmuştur ve bu çerçevede araştırmanın sonuçlarının kuramsal ve uygulamaya dönük yansımaları değerlendirilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Yapılan bu araştırma sonucunda 48–72 aylık çocukların Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği toplam puanı ile alt boyutlarının orta düzeyde homojen şekilde dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Davranışsal Pediyatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeğinden elde edilen sonuçlar ise seçici yeme davranışının bu yaş diliminde yaygınlaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgular, Furuncu ve Öztürk'ün (2022) okul öncesi döneme yönelik olarak geliştirdikleri Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği'nin uyarlama çalışmasında rapor edilen sonuçlarla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada da, okul öncesi çocuklarda teknoloji kullanımına ilişkin puanların genel olarak orta düzeyde seyrettiği ve ekran maruziyetinin yaygın bir problem hâline geldiği bildirilmiştir. Ayrıca, Furuncu ve Öztürk (2022), teknolojik cihazların günlük yaşamın rutin bir parçası hâline gelmesinin, çocuklarda hem problemli teknoloji kullanımını hem de seçici yeme gibi davranışsal beslenme sorunlarını tetikleyebileceğine dikkat çekmişlerdir. Dolayısıyla, mevcut araştırmada elde edilen bulguların hem problemli teknoloji kullanımı hem de beslenme problemlerinin yaygınlığı açısından literatürdeki mevcut eğilimlerle tutarlı olduğu görülmektedir. Jusiene ve diğerleri (2020), 2–7 yaş grubunda ekran maruziyetinin öğün düzeniyle ilişkisini inceleyerek yiyecek seçiciliği ve reddi puanlarında belirgin artışlar bildirmiştir. Benzer biçimde Birch ile Ventura (2009), ekranın yeme sırasında eşlik etmesinin tat-dokusal hassasiyeti artırarak yüksek kalorili seçeneklere yönelimi kuvvetlendirdiğini; American Academy of Pediatrics (2016) ise günlük ekran süresinin sınırlanmaması hâlinde hem seçici yeme davranışının hem de sonraki dönem problemli teknoloji kullanımı belirtilerinin güçlendiğini vurgulamıştır. Dolayısıyla yapılan bu çalışma, problemli teknoloji kullanımı riskinin ve beslenme sorunlarının okul öncesi evrede

eşzamanlı olarak ortaya çıktığını, her iki davranış kümesinin de ortak ekolojik bağlamda geliştiğini düşündürmektedir.

Yapılan bu çalışma, 48–72 aylık çocuklarda günlük ekran süresi ile beslenme sorunları arasındaki ilişkinin kuvvetli ve sistematik olduğunu ortaya koymuştur. Bu eğilimin, uluslararası ve ulusal literatürle tam bir paralellik sergilediği söylenebilir. Jusiene ve diğerleri (2020), 2–7 yaş aralığındaki çocuklar üzerinde yürüttükleri kapsamlı araştırmada, günlük ekran maruziyeti süresi arttıkça çocuklarda yemek yeme rutinlerinde ciddi bozulmalar meydana geldiğini ve öğün atlama ya da düzensiz öğün tüketiminin yaygınlaştığını ortaya koymuştur. Aynı çalışmada, ekran karşısında geçirilen sürenin artışı ile yiyecek reddi puanları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuş; özellikle uzun süreli ekran kullanımının çocukların sağlıklı besinlere yönelik ilgisini azalttığı, seçici ve isteksiz yeme davranışlarını tetiklediği raporlanmıştır. Jusiene ve arkadaşlarının (2019) bulguları, ekran maruziyetinin sadece miktar olarak değil, yeme davranışlarının niteliği ve sağlıklı beslenme alışkanlıklarının yerleşmesi üzerinde de olumsuz ve sistematik etkiler yarattığını vurgulamaktadır. Bu nedenle, elde edilen bulgular mevcut çalışma ile tam bir paralellik sergilemekte ve ekran süresinin çocuklarda beslenme sorunlarını artırıcı önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Birch ve Ventura (2009) erken çocuklukta ekran eşliğinde yeme pratiğinin tat–dokusal hassasiyeti artırarak yüksek kalorili ve sınırlı çeşitliliğe sahip besinlere yönelimi güçlendirdiğini teyit etmiştir. Wenhold ve Harrison (2018), aile öğünlerinde medya kullanımı bulunan çocuklarda seçici yeme davranışının belirginleştiğini; American Academy of Pediatrics (2016) ise 2–5 yaş grubunda bir saatten fazla günlük ekran süresinin doğrudan beslenme problemleri ve ileriki dönemde yeme bozuklukları riskini artırdığını vurgulamıştır. Türkiye ölçeğinde Çetin (2022) uzun ekran süresinin sağlıksız atıştırmalık tercihlerini ve öğün atlama sıklığını artırdığını rapor ederken, Rosen ve ekibi (2014) de ekran sürelerinin toplam medya tüketimiyle paralel olarak çocukluk çağı obezitesine giden davranışsal yolu güçlendirdiğini göstermiştir. Bu bulgular birlikte ele alındığında, ekran süresinin yalnızca problemli teknoloji kullanımı göstergelerini değil, eşzamanlı olarak temel beslenme davranışlarını da olumsuz yönde yeniden şekillendirdiği şeklinde yorumlanabilir. Dijital medya maruziyetinin azaltılması, seçici yeme ve yiyecek reddi gibi beslenme sorunlarında kayda değer bir iyileşme potansiyeli taşımaktadır. Dolayısıyla, okul öncesi döneme odaklanan aile temelli müdahale programlarının ekran süresi sınırlandırmasını beslenme eğitimiyle bütünleştirmesi, çocukların hem dijital hem de beslenme sağlığı açısından çifte koruyucu etki sağlayacak stratejik bir gereklilik olarak düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışma sonucunda, Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği (ÇİPTKÖ) toplam puanının beslenme ölçeğinin tüm alt boyutlarıyla anlamlı ve pozitif ilişkide olduğu

belirlenmiştir. Yiyecek seçiciliği, erken dönem yiyecek reddi ve geç dönem yiyecek reddi ile Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği (ÇİPTKÖ) toplam puanı arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgular, teknoloji kullanımında yaşanan sorunlar arttıkça çocukların beslenme davranışlarında da belirgin şekilde problem yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Özellikle "yoksunluk-kaçış" alt boyutu ile geç dönem yiyecek reddi arasında saptanan ilişki, çocukların dijital ekranları kaçış aracı olarak kullandıklarında, ilerleyen dönemlerde besin reddi gibi ciddi beslenme sorunlarının daha sık ve daha yoğun biçimde ortaya çıktığını göstermektedir. Mevcut literatürde yer alan bulgular bu doğrultuyu destekler niteliktedir. Rosen ve diğerleri (2014), çocuk ile ergenlerde toplam medya kullanımı arttıkça beslenme düzeninin bozulduğunu ve sağlıksız gıda tüketiminin arttığını göstermiştir. Şanlier ve meslektaşları (2021), internet ile akıllı telefon bağımlılığının yalnızlık hissi ve olumsuz yeme tutumlarıyla doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Wenhold ile Harrison (2018), aile öğünlerinde televizyon kullanımının seçici yeme davranışını belirginleştirdiğini rapor ederken; Ceylan (2022), uzamış akıllı telefon kullanımının sağlıksız atıştırmalık tercihleri ve düzensiz öğün alışkanlıklarıyla birlikte seyrettiğini vurgulamıştır. Buna paralel olarak Wang ve Begho (2024), ekran temelli reklam ve karar kestirme stratejilerinin çocuklarda kalori ve porsiyon algısını sistematik biçimde çarpıtarak enerji dengesini olumsuz yönde etkilediğini kanıtlamıştır. Problemli teknoloji kullanımının yalnızca dijital bağımlılık semptomlarını değil, aynı zamanda beslenme ekolojisinin tamamını yeniden yapılandıran bütüncül bir risk alanı oluşturduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yapılan bu çalışmada, cinsiyete ilişkin veriler genel olarak homojen bir dağılım sergilemiştir. Ancak erkek çocukların yoksunluk-kaçış puanının, kız çocuklara göre anlamlı düzeyde farklılığa yol açtığı belirlenmiştir. Diğer teknoloji alt boyutları ile beslenme ölçeğinin hiçbir boyutunda cinsiyete bağlı anlamlı farklılık saptanmamıştır. Bu bulgu, Billieux (2012)'nün davranışsal bağımlılık modelinde işaret ettiği üzere cinsiyet değişkeninin yalnızca spesifik semptom kümelerinde—özellikle kaçış temelli kullanımlarda—küçük fakat ölçülebilir etkiler üretebileceğini doğrulamaktadır. Üniversite örnekleminde erkeklerin kaçış temelli belirtilerde hafifçe öne çıktığını, genel bağımlılık skorlarında ise cinsiyet farkının sönük kaldığını bildiren Bian ve Leung (2015) de bu eğilimi destekler niteliktedir. Beslenme tarafında Baysal (2014), seçicilik ya da reddin biyolojik cinsiyetten ziyade aile ortamı ve öğrenilmiş tat tercihleriyle şekillendiğini vurgulamıştır. Mevcut bulgular da cinsiyet farkının beslenme davranışlarına yansımadığını göstermektedir.

Kardeş sayısına göre problemli teknoloji kullanımı anlamlı farklılığa yol açmazken, beslenme ölçeğinde yalnız erken dönem yiyecek reddi boyutu tek çocuklar lehine anlamlı

bulunmuştur. Bu durum, kalabalık aile ortamının yiyecek reddini hafifletebileceğine işaret etmektedir. Crist ve Napier-Philips (2001), kardeş sayısı arttıkça ebeveyn dikkatinin bölünmesiyle yiyecek reddi davranışının daha az yoğun gözlendiğini, Köksal ve Özel (2012) ise Türkiye örnekleminde obezite ve reddin tek çocuklarda daha belirgin olduğunu bildirmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçları bu iki çalışmanın sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir.

Anne-baba birlikteliği değişkeni ne Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği puan ortalaması ne de Davranışsal Pediyatrik Beslenme Değerlendirme Ölçeği puan ortalamaları puanlarını etkilemiştir. Andreassen (2015), problemli teknoloji kullanımı ve dijital medya kullanımı üzerine yaptığı kapsamlı derlemesinde, aile yapısının çocuk ve ergenlerdeki problemli teknoloji kullanımı üzerinde doğrudan ve tek başına belirleyici bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Derlemede, çocukların teknoloji kullanım alışkanlıklarında asıl kritik rolü, evdeki ekran cihazlarına erişim kolaylığı, ekran süresinin aile içinde nasıl düzenlendiği ve ebeveynlerin gözetim ve rehberlik düzeyinin oynadığını vurgulamıştır. Andreassen (2015), aile yapısındaki değişikliklerden ziyade, ebeveynlerin çocukların teknoloji kullanımlarını aktif olarak takip etmeleri, sınır koymaları ve medya okuryazarlığını teşvik etmelerinin problemli teknoloji kullanımının önlenmesinde daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu açıdan mevcut bulgular, ailede birlikteliğin varlığının tek başına bir koruyucu unsur olmadığını, esas belirleyicinin ev ortamındaki teknoloji yönetimi ve ebeveyn rolü olduğunu ortaya koyan literatürle örtüşmektedir. Benzer biçimde Birch ve Ventura (2009), aile yapı değişkeninin seçici yeme üzerinde yalnız dolaylı ve zayıf bir etki taşıdığını; duyusal hassasiyet, medya maruziyeti ve ebeveyn beslenme tarzı gibi etmenlerin baskın rol oynadığını göstermiştir.

Anne eğitim düzeyinin çocuklarda teknoloji kullanımı üzerinde belirleyici bir etkisinin bulunmadığı, ancak beslenme davranışları açısından anlamlı farklılıklar oluşturduğu görülmektedir. Özellikle okuryazar olmayan annelerin çocuklarında, yiyecek seçiciliği ve Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği toplam puanları açısından lise mezunu annelerin çocuklarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgu, annelerin besin sunum pratiklerinin çocukların duyusal kabul eşiğini etkilediğine ilişkin Birch ve Ventura (2009) tarafından ortaya konan sonuçlarla uyumluluk göstermektedir. Nitekim Köksal ve Özel (2012) tarafından yapılan araştırmada da, Türkiye örnekleminde annelerin eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte çocuklarda obezite riskinin ve beslenme sorunlarının azaldığı ortaya konmuştur. Baysal'ın (2014) çalışmasında ise, düşük eğitim düzeyine sahip annelerde sınırlı besin çeşitliliği ve ısrarlı seçicilik davranışlarının daha yaygın olduğu bildirilmiştir.

Baba eğitim düzeyi için erken dönem yiyecek reddi dışında anlamlı fark saptanmamıştır. İlkokul mezunu babaların çocuklarının erken dönem yiyecek reddinin üniversite mezunu babaların çocuklarının yiyecek reddine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Teknoloji alanında tek anlamlı bulgu kullanım sürekliliği boyutunda ortaya çıkmış ve eğitim düzeyi düştükçe ekran süresinin arttığını göstermiştir. Doğrul (2020), dijital medya politikalarının babalar tarafından daha esnek uygulandığını, düşük eğitim gruplarında erişim kısıtının zayıf kaldığını vurgulamaktadır; bulgu bu gözlemi doğrular niteliktedir.

Anne ve baba'nın çalışma durumu Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği puan ortalaması veya beslenme skorlarında istatistiksel bir farklılığa yol açmamıştır. Ceylan (2022), ebeveynin iş-gücü katılımından çok ev içi denetim kalitesinin dijital cihaz kullanımını belirlediğini belirtirken, Wenhold & Harrison (2018) aile öğünlerinde medyanın varlığını çalışma durumu yerine ebeveyn dikkat paylaşımıyla açıklamaktadır. Bu durum; iş-gücü katılımının davranış kalıplarını dolaylı kanallar üzerinden etkileyebileceği, ancak tek başına güçlü bir belirleyici olmadığı şeklinde ifade edilebilir.

Düşük sosyoekonomik düzey lehine Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği puan ortalamasında anlamlı farklılaşma belirlenmiştir. Yoksunluk-kaçış alt boyutunda benzer fark gözlenmiştir. Buna karşın beslenme değişkenleri SES'e duyarlı çıkmamıştır. Rosen ve diğerleri (2014), düşük gelirli ailelerde ekran süresiyle kaçış motivasyonunun birleştiğini ve bağımlılık skorlarının yükseldiğini göstermiştir. Yeşilay (2024) raporu da maddi sınırlılıkların teknolojiye sığınma davranışını tetikleyerek dijital bağımlılık riskini artırdığını belirtmektedir.

Elde edilen bulgular, özellikle annelerin eğitim düzeyinin çocukların beslenme davranışları üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu ve babaların eğitim düzeyinin ise sınırlı da olsa ekran süresi üzerinde rol oynadığını kesinleştirmektedir. Araştırma sonucunda çalışma durumunun ise doğrudan etkili olmadığı belirlenmiştir. Son olarak düşük sosyoekonomik koşullar problemli teknoloji kullanımı riskini artırmakta, ancak beslenme sorunlarında benzer düzeyde baskın bir etkide bulunmamaktadır. Bu tablo, erken müdahalelerde annelere yönelik beslenme eğitiminin ve düşük SES gruplarında medya sınırlandırma stratejilerinin önceliklendirilmesi gerektiğini net biçimde ortaya koymaktadır.

Çalışmada ekran maruziyeti arttıkça hem problemli teknoloji kullanımı hem de olumsuz beslenme davranışlarının doğrusal biçimde yükseldiği kesin olarak gösterilmiştir. Ayrıca yoksunluk-kaçış boyutunda, yiyecek seçiciliğinde ve Davranışsal Pediyatrik Beslenme Değerlendirme Ölçeği puan ortalamaları toplamında beslenme sorunlarının da ekran süresine paralel şiddetlendiği saptanmıştır. Ayrıca yemek sırasında TV, tablet veya telefon kullanan çocukların kullanmayanlara göre problemli teknoloji kullanımları daha yüksek bulunmuştur.

Kendini “yemek seçici” olarak tanımlayan çocuklarda Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği puan ortalaması ve Davranışsal Pediyatrik Beslenme Değerlendirme Ölçeği puan ortalamaları, seçici olmayanlara göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bulgular ekran dikkatinin yeme düzenini bozduğunu, seçicilik ile teknoloji sorunları arasında çift yönlü bir döngünün var olabileceğini kesinleştirmektedir. Literatür ekran süresi ile beslenme davranışları arasındaki bu karşılıklı etkilenmeyi tutarlı biçimde desteklemektedir. Jusiene ve diğerleri (2019) 2–7 yaş grubunda ekran maruziyetinin her ek saatlik artışında yiyecek reddi puanının anlamlı yükseldiğini göstermiştir. Wenhold ve Harrison (2018) aile öğünlerinde medya kullanımının yüksek seçicilik ve artmış atıştırmalık tüketimiyle sonuçlandığını bildirmiştir. Twenge ve çalışma grubu (2018) uzun ekran süresiyle birlikte artan düzen bozucu davranışların yeme paternlerini de etkileyerek enerji dengesini olumsuzlaştırdığını vurgulamıştır. Şanlier ve meslektaşları (2024) internet ile akıllı telefon bağımlılığının olumsuz yeme tutumlarıyla doğrudan ilişkili olduğunu belirtmiştir. Medyadaki yüksek kalorili gıda reklamlarının porsiyon algısını çarpıtıp aşırı talep yarattığını ortaya koyan Wang ve Begho (2024), ekranın gıda tercihlerini yönlendiren bilişsel kestirmeleri güçlendirdiğine dikkat çekmiştir. Popüler basın düzeyinde The Times (2024) ise yemek sırasında akıllı telefon kullanan çocuklarda obezite riskinin belirginleştiğini aktarmıştır. Kaynak bulguları ve mevcut veriler birlikte değerlendirildiğinde, ekran süresindeki her fazladan saatin hem problemli teknoloji kullanımını derinleştirdiği hem de seçici yeme, yiyecek reddi ve genel beslenme sorunlarını artırdığı kesinleşmektedir. Yemek sırasında cihaz kullanımının ek bir risk faktörü oluşturması, dikkat bölünmesinin öz-düzenleyici yeme sinyallerini bastırdığını göstermektedir. Buna karşılık seçici yeme davranışı, problemli teknoloji kullanımını pekiştiren bir kaçış stratejisine dönüşerek döngüyü kalıcı hâle getirmektedir.

Yapılan bu çalışmada reklam kökenli gıda taleplerinin dijital ve beslenme davranışları üzerindeki etkisi çarpıcıdır. Hazır yiyecek reklamlarını talep eden çocukların Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği (ÇİPTKÖ) puan ortalaması, talep etmeyen çocuklara göre anlamlı farklılık göstermiştir. Aynı durum geç dönem yiyecek reddi boyutunda da gözlenmiştir. Bu farklılıklar, ticari içeriklerin hem ekran süresini uzattığını hem de beslenme sorunlarını şiddetlendirdiğini düşündürmektedir.

Uluslararası literatür bu etkileşim mekanizmasını güçlü biçimde desteklemektedir. Wang ve Begho (2024), ekran üzerinden maruz kalınan yüksek kalorili gıda reklamlarının karar kestirmelerini çarpıtarak porsiyon ve kalori alımını sistematik biçimde artırdığını kanıtlamıştır. Rosen ve diğerleri (2014), çocuk ve ergenlerde medya kullanım düzeyinin artışıyla, sağlıksız besin tüketimi ve psişik “ill-being” endekslerinin senkron yükseldiğini bildirmiştir. Türkiye

bağlamında Pınarbaşı ve Astam (2021), YouTube oyun kanallarındaki ürün yerleştirmelerin okul öncesi çocuklarda "gör-iste-iste" döngüsünü tetiklediğini; bu döngünün talep baskısını ekran başında geçirilen sürenin uzamasıyla birlikte güçlendirdiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Wenhold ve Harrison (2018), televizyon eşliğinde aile öğünlerinin yüksek seçicilik ve artan atıştırmalık tüketimiyle sonuçlandığını göstermiştir.

Sonuç olarak, günde beş saatten fazla ekran süresine sahip çocukların ÇİPTKÖ ve DPBDÖ ortalamaları, daha az ekran süresine sahip olanlara kıyasla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, yemek sırasında televizyon, tablet ya da telefon kullanan çocuklar hem daha yüksek problemli teknoloji kullanımı puanlarına hem de daha fazla yiyecek reddi eğilimine sahip olduğu belirlenmiştir.

Problemli teknoloji kullanımının, yeme davranışı üzerindeki etkisi yalnızca süreyle sınırlı olmadığı; özellikle medya kaynaklı ticari içeriklere (ör. reklamlara) maruz kalan çocukların hem dijital kullanım düzeyinin hem de geç dönem yiyecek reddi puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum, ekran ortamlarının yalnızca pasif bir zaman geçirici değil, aynı zamanda çocuk davranışını yönlendiren aktif bir çevresel faktör olduğunu düşündürmektedir.

Son olarak, çocukların kendilerini "yemek seçici" olarak tanımlaması, hem ÇİPTKÖ hem de DPBDÖ puanlarını anlamlı biçimde artırmakta ve teknoloji ile beslenme sorunları arasındaki muhtemel çift yönlü etkileşimi desteklemektedir. Bu bağlamda, teknolojik maruziyetin yalnızca bir sonuç değil, aynı zamanda yeme sorunlarını sürdüren ve besleyen bir faktör olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Ailelere Yönelik Öneriler:

- Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, 48–72 aylık çocuklarda problemli teknoloji kullanımı ile yeme davranışları arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu durum, özellikle ekran süresinin uzunluğu, yemek sırasında ekran kullanımı ve reklamlardan etkilenme gibi çevresel faktörlerin çocukların hem dijital alışkanlıklarını hem de beslenme davranışlarını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Bu nedenle erken çocukluk döneminde ekran süresinin sınırlandırılmasına yönelik net ve yaşa uygun rehberliklerin ailelere sunulması gerekmektedir.
- Beslenme eğitimi programlarının aile düzeyinde planlanması önerilmektedir. Özellikle annelerin eğitim düzeyinin beslenme davranışları üzerinde belirleyici bir değişken

olduğu göz önünde bulundurulduğunda, düşük eğitim düzeyine sahip ailelerde çocuklara yönelik besin çeşitliliği, duyusal keşif ve sağlıklı öğün yapılandırma konularında destekleyici müdahaleler hayata geçirilmelidir.

- Sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde ekran kullanımının daha yoğun olduğu saptanmıştır. Bu durum, teknolojiye erişimin yalnızca bilişsel değil, duygusal bir kaçış stratejisi olarak da kullanıldığını göstermektedir. Bu nedenle sosyal hizmetler ve halk sağlığı kurumları tarafından yürütülecek kapsayıcı dijital farkındalık kampanyaları, özellikle dezavantajlı bölgelerde önceliklendirilmelidir.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler:

- Okul öncesi öğretmenleri, çocukların ekranla ilişkisini gözlemlemeli ve teknoloji kullanımına bağlı olumsuz yeme alışkanlıklarını erken dönemde fark edebilmelidir. Bu amaçla öğretmenlerin beslenme davranışları ile medya etkisi arasındaki ilişki konusunda hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi önerilmektedir.

Araştırmacılara ve Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler:

- Sağlık ve eğitim politikalarının entegrasyonu önem taşımaktadır. Aile sağlığı merkezleri, okul öncesi kurumlar ve yerel yönetimlerin birlikte geliştireceği ulusal düzeyde standartlaştırılmış “erken çocukluk dijital medya rehberi”, teknoloji kullanım süresi, ekran kalitesi, reklamlardan korunma yolları ve sağlıklı beslenme ilişkisini kapsayacak biçimde yapılandırılmalıdır.
- Bu araştırma, yalnızca Bursa il merkezindeki 48–72 aylık çocukların ebeveynleriyle sınırlı tutulmuştur. Bu durum, elde edilen bulguların tüm Türkiye genelindeki çocuk nüfusuna genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Bu nedenle, ilerleyen araştırmalarda farklı coğrafi bölgeleri kapsayan daha geniş örneklemlerle çalışmaların tekrarlanması önerilmektedir.
- Araştırma, ebeveyn beyanlarına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde çocukların davranışları doğrudan gözlemlenmemiştir. Gelecek çalışmalarda hem ebeveyn hem öğretmen görüşlerine dayalı çok kaynaklı veri toplama stratejilerinin kullanılması, bulguların güvenilirliğini daha da artıracaktır.
- Ulusal düzeyde yapılandırılacak "Erken Çocukluk Dijital Medya Rehberi" ile ekran süresi, medya içerik kalitesi, reklamlardan korunma yolları ve sağlıklı beslenme ilkeleri bütüncül biçimde ele alınmalıdır. Bu rehber, hem aile sağlığı merkezleri hem de okul öncesi kurumlar aracılığıyla dağıtılmalıdır.

Bu tür bütüncül müdahaleler, hem teknolojik bağımlılığın hem de yeme bozukluklarının erken dönemde önlenmesini sağlayarak çocukların bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimini destekleyecektir.

KAYNAKÇA

Akar, B. ve Akar, H. (2021). Çocukluk çağı obezitesinde beslenme alışkanlıklarının rolü. *Beslenme ve Diyetetik Araştırmaları Dergisi, 5*(2), 112–120.

Akıncı, E. ve Orhan, F. E. (2016). Sirkadiyen ritim uyku bozuklukları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar / Current Approaches in Psychiatry, 8*(2), 178–189.

Akkaş, İ. (2019). *Teknoloji bağımlılığı kitabı*. Eğitim Yayınevi.

Aksoy, H. H. (2003). Eğitim kurumlarında teknoloji kullanımı ve etkilerine ilişkin bir çözümleme. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 1*(4), 4–23.

Aksoy, T. (2021). Okul öncesi dönemdeki çocukların eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Temel Eğitim Dergisi, 11*, 30-38.

Aktaç, T., Çakır, H. ve Öztürk, C. (2018). Okul öncesi dönemde beslenme alışkanlıklarının gelişimi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 61*(3), 243–249.

Alyanak, B. (2016). İnternet bağımlılığı. *Klinik Tıp Pediatri Dergisi, 8*(5), 20-24.

American Academy of Pediatrics. (2001). Children, adolescents, and television. *Pediatrics, 107*(2), 423–426. https://doi.org/10.1542/peds.107.2.423

American Academy of Pediatrics. (2016, October 21). American Academy of Pediatrics announces new recommendations for children's media use. *Pediatrics, 138*(5), e20162592. https://doi.org/10.1542/peds.2016-2592

Andreassen, C. S. (2015). Online social network site addiction: A comprehensive review. *Current Addiction Reports, 2*(2), 175–184. https://doi.org/10.1007/s40429-015-0056-9

Arı, E. S. (2021). Süper akıllı toplum: Toplum 5.0. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23*(1), 455-479.

Arslan, A. ve Bardakçı, S. (2021). Üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının sosyal kaygı düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi, 50*(230), Bahar 2021.

Aslan, D. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarında dijital bağımlılık davranışlarının gelişimsel etkileri. *Erken Çocukluk Araştırmaları Dergisi, 6*(1), 45–62.

Aydın, A. (2010). *Oyun, dil ve düşünce*. Ankara: Eğiten Kitap.

Bal, E. (2018). *FeTeMM (fen, teknoloji, mühendislik, matematik) etkinliklerinin 48–72 aylık okul öncesi çocukların bilimsel süreç ve problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi* (Tez no. 534407) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Balcı, Ş. ve Gülnar, B. (2009). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılarının profili. *Selçuk İletişim, 6*(1), 5-22.

Baş, M. (2017). Okul öncesi çocuklarda beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Beslenme ve Diyetetik Dergisi, 45*(1), 56–63.

Bayhan, P. ve Yücel, S. (2019). Okul öncesi dönemde sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 3*(2), 87–98.

Baysal, A. (2014). *Beslenme* (12. baskı). Hatiboğlu Yayınları.

Beard, K. W. (2005). Internet addiction: A review of current assessment techniques and potential assessment questions. *CyberPsychology & Behavior, 8*(1), 7–14. https://doi.org/10.1089/cpb.2005.8.7

Bekar, P. ve Efe, E. (2024). Çocukların Ekran Bağımlılığı ile Yeme Davranışı Arasındaki İlişki: Tanımlayıcı ve Kesitsel Bir Çalışma. *Fenerbahçe University Journal of Health Sciences, 4*(1), 123-133.

Bian, M. & Leung, L. (2015). Linking loneliness, shyness, smartphone addiction symptoms, and patterns of smartphone use to social capital. *Social Science Computer Review, 33*(1), 61–79. https://doi.org/10.1177/0894439314528779

Billieux, J. (2012). Problematic use of the mobile phone: A literature review and a pathways model. *Current Psychiatry Reviews, 8*(4), 299–307.

Birch, L. L. & Ventura, A. K. (2009). Preventing childhood obesity: What works? *International Journal of Obesity, 33*(Suppl 1), S74–S81.

Biricik, Z. ve Atik, A. (2021). Gelenekselden dijitale değişen oyun kavramı ve çocuklarda oluşan dijital oyun kültürü. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 9*(1), 445–469.

Boyd, D. M. & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication, 13*(1), 210–230. https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x

Caplan, S. E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement ınstrument. *Computers in Human Behavior, 18*, 553-575.

Ceylan, A. (2022). Akıllı telefon kullanımının sağlık üzerine etkileri: Genel bir bakış. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 11*(2), 266–275.

Chou, C., Condron, L. & Belland, J. C. (2005). A review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review, 17*(4), 363–388. https://doi.org/10.1007/s10648-005-8138-1

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

Crist, W. & Napier-Philips, A. (2001). Mealtime behaviors of young children: A comparison of normative and clinical data. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics, 22*(5), 279–286. https://doi.org/10.1097/00004703-200110000-00004

Çam, E. ve Nur, N. (2019). Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ve etkileyen faktörler. *Bağımlılık Dergisi, 20*(1), 21–29.

Çelik, E. ve Karataş, Z. (2017). Teknoloji bağımlılığının sosyal ilişkiler üzerindeki etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10*(50), 758–765.

Çetin, M. (2020). Ekran süresi ve sağlıksız beslenme: Çocuklarda görülen artış. *Sağlık ve Beslenme Dergisi, 15*(4), 59–72.

Demir, C. ve Şanlıer, N. (2004). Üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve obeziteye etkisi. *Sağlık ve Toplum Dergisi, 14*(3), 30–35.

Demir, Y. ve Deryakulu, D. (2017). Teknoloji bağımlılığı ve eğitim ortamındaki yansımaları. *Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3*(1), 45–56.

Demirci, K., Akgönül, M. ve Akpınar, A. (2015). Relationship of smartphone use severity with sleep quality, depression, and anxiety in university students. *Journal of Behavioral Addictions, 4*(2), 85–92. https://doi.org/10.1556/2006.4.2015.010

Demirezen, D. ve Alakurt, T. (2022). Okul öncesi öğretmenlerine yönelik teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Anadolu University Journal of Education Faculty (AUJEF), 6*(3), 277-293.

Demirtaş, H. (2019). Ailelerin teknoloji kullanımı konusundaki farkındalık düzeyleri. *Aile ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 4*(1), 23–35.

Dereli, S. G. (2019). *48–72 aylık çocuğa sahip annelerin, ebeveynlik yetkinliği ile çocuklarını besleme tarzı arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi). YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Dilci, T. (2019). Dijital çağda teknoloji bağımlılığı. *Eğitim ve Teknoloji Dergisi, 9*(3), 14–26.

Dinç, M. (2017). *Teknoloji bağımlılığı ve biz*. Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları.

Doğrul, M. (2020). Bilişim teknolojileri ve iletişim: Birey ve toplum güvenliği. In M. Şeker, Y. Bulduklu, ve C. Korkut (Eds.), *Bilişim teknolojileri ve iletişim*. Turkish Academy of Sciences.

Egger, O. & Rauterberg, M. (1996). Internet behavior and addiction. *Work and Organizational Psychology Unit (IfAP), Swiss Federal Institute of Technology (ETH) Zurich*.

Ektiricioğlu, C., Arslantaş, H. ve Yüksel, R. (2020). Ergenlerde çağın hastalığı: Teknoloji bağımlılığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 29*(1), 51–64. https://doi.org/10.17827/aktd.498947

Emiroğlu İlvan, T. (2022). *Okul öncesi dönem çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin ve anne-çocuk ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi). YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Eroğlu, O. ve Yıldırım, Y. (2017). Sosyal medya ağlarının kullanım amacı ve bağımlılığının uyku kalitesi ile ilişkisinin incelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi, 1*(1), 1–10.

Ersoy, Y. ve Güçlü, M. B. (2014). Okul öncesi dönemde beslenmenin çocuk gelişimine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34*(2), 231–245.

Ertem, İ. O. ve Gürbüz, B. (2018). Çocuklarda teknoloji kullanımı ve fiziksel aktivite ilişkisi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 61*(2), 123–131.

Ertemel, A. V. ve Pektaş, G. Ö. E. (2018). Dijitalleşen dünyada tüketici davranışları açısından mobil teknoloji bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine nitel bir araştırma. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(2), 18–34.

Furuncu, C. ve Öztürk, E. (2020). Problemli Medya Kullanım Ölçeği Türkçe formunun geçerlik güvenirlik çalışması: Çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 4*(3), 535–566.

Goldberg, I. (1996). Internet addiction disorder. *CyberPsychol. Behavior, 3*(4), 403–412.

Gomes, G. M. D., Souza, R. C. V., Santos, T. V. & Santos, L. C. (2024). Screen exposure in 4-year-old children: Its relationship with development, daily habits, and ultra-processed food consumption. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 21*(5).

Gökçearslan, Ş. ve Durakoğlu, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 23*, 419–435.

Gözüm, A.İ.C. ve Kandır, A. (2020). Okul öncesi çocukların dijital oyun oynama sürelerine göre oyun eğilimi ile konsantrasyon düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (41)*, 82–100.

Griffiths, M. (2000). Does internet and computer "addiction" exist Some case study evidence. *CyberPsychology & Behavior, 3*(2), 211–218.

Griffiths, M. D. (1996, Ocak). Behavioural addictions: An issue for everybody. *Journal of Workplace Learning*, s. 19–25.

Gültekin, M. (2016). Televizyon reklamlarının çocukların beslenme alışkanlıklarına etkisi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 42*, 145–164.

Günay, D. (2019). Teknoloji kullanımının çocukların fiziksel sağlığına etkileri: Obezite ve uyku bozuklukları. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 34*(2), 98–104.

Güneş, G. ve Uçku, R. (2006). İzmir'de yaşayan 0–5 yaş grubu çocuklarda beslenme durumu ve etkileyen faktörler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi, 4*(1), 25–32.

Güngör, N. ve Ercan, Z. (2017). Okul öncesi çocukların ebeveynlerinin beslenme tutumları. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, 3*(2), 102–110.

Günindi, F. (2020). Seçici yeme davranışının çocuk gelişimi üzerindeki etkileri. *Erken Çocukluk Araştırmaları Dergisi, 4*(1), 45–55.

Güzel Durna, B. (2023). *60–72 aylık çocukların medya araçları kullanımı ile yaratıcılık düzeyleri ve sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi). YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Huo, J., Kuang, X., Xi, Y., Xiang, C., Yong'u, S., Liang, J., Zou, H. & Lin, Q. (2022). *Screen time and consumption of vegetables, fruits, snacks, and sugar-sweetened beverages among Chinese preschool children in Changsha, Hunan: A cross-sectional study.* Nutrients, 14(19), 4086. https://doi.org/10.3390/nu14194086 PubMed

Irmak, A. ve Erdoğan, S. (2016). Ergen ve genç erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı: Güncel bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi, 27*(2), 128–137.

İnci, M. A. ve Kandır, A. (2017). Okul öncesi eğitim'de dijital teknolojinin kullanımıyla ilgili bilimsel çalışmaların değerlendirilmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*(2), 101–102.

Jusiene, R., Urbanos, V., Laurinaityte, I., Rakickiene, L., Breidokiene, R., Kuzminskaite, M. & Oraninskiene, R. (2019). *Screen use during meals among young children: Exploration of associated variables.* Medicina, 55(688), 1–11. https://doi.org/10.3390/medicina55100688

Kara, D. (2023). *Okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile akran oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi). YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Karaaslan, M. ve Demir, M. (2018). Çocuklarda teknoloji kullanımı ve uyku bozuklukları ilişkisi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 61*(3), 176–184.

Karadağ, E. ve Şahin, A. (2019). Teknoloji bağımlılığının fiziksel sağlık üzerindeki etkileri. *Sağlık Bilimleri Dergisi, 28*(1), 34–42.

Karakuş, N., Demirel, İ. ve Kaya, M. (2022). Teknoloji bağımlılığı ve psikolojik yansımaları. *Psikoloji ve Toplum, 6*(2), 89–105.

Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi* (25. baskı). Nobel Yayıncılık.

Karateke, B. (2020). Bir teknoloji bağımlısı yetiştirmek: Yeni doğandan ergenliğe ebeveynliğe yardımcı bir duygu düzenleme aracı olarak sanal ortamlar. *Bağımlılık Dergisi, 21*(4), 338–347.

Karayel Kutluoğlu, H. (2019, Temmuz 1). Teknoloji bağımlılığı. İNSAMER. https://insamer.com/tr/teknoloji-bagimliligi-_1907.html

Kaya, H. (2021). Teknoloji bağımlılığı ve sosyal kimlik oluşumu üzerine kültürel bir araştırma. Yüksek lisans tezi, üniversite adı eksik. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Keçi Saylı, S. ve Kardeş, S. (2024). Okul öncesi öğrenme ortamlarında dijital materyaller ve kullanımı. *Okul Öncesi ve Temel Eğitim Dergisi, 5*(2), 132–147.

Keser, H. (2017). Akıllı telefon bağımlılığı ve etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 50*(2), 155–175.

Kılınç, Y. ve Çelik, E. (2022). Okul öncesi çocuklarda sağlıklı beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 18*(1), 65–78.

Kocabıyık, B. (2024). Okul öncesi eğitime devam eden 48–72 aylık çocukların dinleme becerilerinin öz-düzenleme becerileri ve problemli teknoloji kullanımı açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Korkmaz, H. ve Yeşil, R. (2021). Dijital çağda çocuk olmak: Teknoloji kullanımının çocuk gelişimi üzerindeki etkileri. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, 7*(2), 110–125.

Köksal, G. ve Atilla, S. (2015). *Yaşam için beslenme*. Hatiboğlu Yayınevi.

Köksal, G. ve Özel, H. G. (2012). *Okul öncesi dönemde obezite*. Sağlık Bakanlığı Yayınları.

Kuss, D. J. & Griffiths, M. D. (2015). Internet addiction in adolescence: Prevalence and risk factors. In C. Montag & M. Reuter (Eds.), *Internet addiction: Neuroscientific approaches and therapeutical interventions* (pp. 231–245). Springer.

Kuss, D. J. & Griffiths, M. D. (2017). *Social Networking Sites and Addiction: Ten Lessons Learned.* International Journal of Environmental Research and Public Health, 14(3), 311. https://doi.org/10.3390/ijerph14030311

Kuss, D. J. & Griffiths, M. D. (2017). *Social networking sites and addiction: Ten lessons learned.* International Journal of Environmental Research and Public Health, 14(3), 311. https://doi.org/10.3390/ijerph14030311

Küçükvardar, M. ve Tıngöy, Ö. (2018). Teknoloji bağımlılığının semptomlar temelinde incelenmesi. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology, 9*(35), 111–123.

Kwon, J. H., Chung, C. S. & Lee, J. (2011). The effects of escape from self and interpersonal relationship on the pathological use of Internet games. *Community Mental Health Journal, 47*(1), 113–121. https://doi.org/10.1007/s10597-009-9236-1

Lobstein, T., Baur, L. & Uauy, R. (2004). Obesity in children and young people: A crisis in public health. *Obesity Reviews, 5*(1), 4–85.

Martín-Calvo, N., Usechi, A., Fabios, E., Gomez, S. F. & López-Gil, J. F. (2024). Watching television during meals is associated with higher consumption of ultra-processed foods and increased intake of free sugars in childhood. *Pediatric Obesity, 19*(5), e13130.

Monette, D. R., Sullivan, T. J. & De Jong, C. R. (1990). *Applied social research.* Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

Muharremoğlu, S. (2020). Akıllı telefon bağımlılığı ve akademik erteleme davranışı arasındaki ilişki. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 7*(2), 107–120.

National Association for the Education of Young Children. (2012). *Technology and interactive media as tools in early childhood programs serving children from birth through age 8*. https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/topics/PS_technology_WEB.pdf

Oğuz, Ş. ve Derin, D. Ö. (2013). 60-72 aylık çocukların bazı beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *12*(2), 498–511.

Olafsdottir, S., Berg, C., Eiben, G., Lanfer, B., Reisch, L., Ahrens, W., Kourides, Y., Molnár, D., Moreno, L. A., Siani, S., Veidebaum, T. & Lissner, L. (2014). Young children's screen activities, sweetened beverage consumption and anthropometry: Results from a prospective European study. *European Journal of Clinical Nutrition, 68*, 223–228.

Otu AA, 2015. *Social media addiction among students of the university of Ghana*. Doktora Tezi, Univesity of Ghana, Ghana.

Önal, S., Çalık Var, E. ve Uçar, A. (2017). Davranışsal pediatrik besleme değerlendirmesi ölçeği (DPBDÖ)'ni Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, *6*(1), 93-101.

Öncü, E. Ç. ve Özbay, E. (2005). *Çocuklar için oyun / erken çocukluk dönemindeki*. Kök Yayıncılık.

Özdemir, S. ve Şahin, B. (2018). Çocuklarda dijital bağımlılık ve etkileri üzerine bir değerlendirme. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 77-90.

Özer, A. ve Eryılmaz, S. (2021). Bilgi ve iletişim teknolojileri yeterlilikleri ile teknoloji bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 8*(1), 16–25.

Öztürk, A. (2019). Sosyal medyanın çocuklar üzerindeki psikolojik etkileri. *Çocuk ve Ergen Psikolojisi* Dergisi, 16(3), 88-94

Öztürk, M. ve Topkaya, E. Z. (2016). Teknoloji bağımlılığı ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki: Kaygı ve depresyonun rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(39), 45-59.

Öztürk, N. (2017). Günlük yaşamda teknolojinin rolü ve birey üzerindeki etkileri. *Teknoloji ve Toplum Dergisi*, 12(3), 42-50.

Pınarbaşı, T. E. ve Astam, F. K. (2021). Sosyal medyada çocuk: youtube oyun kanalları üzerine dramaturjik bir analiz. *Selçuk İletişim, 14*(3), 1183-1212.

Rocka, A., Jasielska, F., Madras, D., Krawiec, P. & Pac-Kożuchowska, E. (2022). The impact of digital screen time on dietary habits and physical activity in children and adolescents. *Nutrients, 14*(14), 2985; https://doi.org/10.3390/nu14142985

Rosen, L. D., Lim, A. F., Felt, J., Carrier, L. M., Cheever, N. A., Lara-Ruiz, J. M., Mendoza, J. S. & Rokkum, J. (2014). Media and technology use predicts ill-being among children, preteens and teenagers independent of the negative health impacts of exercise and eating habits. *Computers in Human Behavior, 35*, 364–375. https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.01.036

Sağlam, T. (2024). Çocuklarda teknoloji kullanımı ve dijital ebeveynlik. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 14*(1), 123–129.

Samaha, M. & Hawi, N. S. (2016). Relationships among smartphone addiction, stress, academic performance and satisfaction with life. *Computers in Human Behavior, 57*, 321–325. https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.12.045

Sanbay, İ. (2021). *Çocuklarda internet bağımlılığı ve agresif davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, C. (2018). Dijital çağda çocuk gelişimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 51*(1), 45–59.

Şahin, M. ve Yağcı, M. (2017). Ergenlerde teknoloji bağımlılığı ile algılanan ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies, 12*(33), 475–492.

Şanlıer, N. ve Köksal, E. (2015). Okul çağı çocuklarda beslenmenin önemi. https://diyarbakir.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_01/05114107_10okulaiocuklardabeslenmennn_emprof.dr.nevinanlierdo.dr.edakksal.pdf

Şanlier, N., Özyalçin, B., Kocabaş, Ş. ve Ercan, Ş. N. (2024). İnternet ve akıllı telefon bağımlılığı ile yeme tutumu ve yalnızlık duygusu arasındaki ilişki. *Egyptian Pediatric Association Gazette, 72*, 80.

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi ve okul çağı çocuklara yönelik beslenme önerileri ve menü programları*. Koza Matbaacılık.

Tarım, M. (2021). Yetersiz beslenmenin çocuklarda bilişsel gelişim üzerindeki etkisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 3*(1), 24–31.

Taş, D. ve Yıldırım, S. (2018). Teknoloji bağımlılığı ve sosyal beceri ilişkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 26*(2), 585–596.

Tepetaş, M. (2024). *Okul öncesi eğitim almakta olan 48–72 ay grubu çocuklarda problemli teknoloji kullanımı ile sosyal yetkinlik ve davranış düzeylerinin değerlendirilmesi* (Tıpta uzmanlık tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi.

The Times. (2024, May 4). *Children who use smartphones at mealtimes more likely to be obese.* https://www.thetimes.co.uk/article/children-who-use-smartphones-at-mealtimes-more-likely-to-be-obese-dpcpch5jx

Tosun, N. (2011). Okul öncesi çocuklarda beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 37*(1), 21–26.

Tümerdem, Y. (2010). Türkiye'de çocuklarda obezite sorunu ve nedenleri. *Çocuk Sağlığı Dergisi, 7*(2), 45–49.

Türe Köse, H. B. ve Bartan, M. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarında dijital öykü anlatımının dinleme becerilerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 54*(2), 523-557.

Türk Dil Kurumu. (2022). *Teknoloji*. https://sozluk.gov.tr/?kelime=teknoloji

Türk, A. (2018). Erken çocukluk döneminde beslenmenin önemi. *Erken Çocukluk Araştırmaları Dergisi, 2*(1), 45–58.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). *Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. http://www.tuik.gov.tr (Erişim: 26 Nisan 2025).

Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). *Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması*. http://www.tuik.gov.tr (Erişim: 12 Eylül 2024).

Türkiye Yeşilay Cemiyeti. (2021). *Türkiye bağımlılıkla mücadele eğitim programı*. https://www.tbm.org.tr/

Tüzün, Ü. (2002). Gelişen iletişim araçlarının çocuk ve gençlerin etkileşimi üzerine etkisi. *Düşünen Adam, 15*(1), 46–50.

Twenge, J. M., Joiner, T. E., Rogers, M. L. & Martin, G. N. (2018). Increases in depressive symptoms, suicide-related outcomes, and suicide rates among U.S. adolescents after 2010 and links to increased new media screen time. *Clinical Psychological Science, 6*(1), 3–17. https://doi.org/10.1177/2167702617723376 PubMed+7SCIRP+7SCIRP+7

Uçar, E. ve Demirtaş, H. (2019). Öğrencilerde teknoloji bağımlılığı ve akademik başarı ilişkisi. *Eğitim ve Bilim, 44*(197), 37–50.

Wang, Z. & Begho, T. (2024). A review of the impact of decision heuristics on calorie underestimation and the implications for unhealthy eating. *Nutrition and Food Science, 54*(3), 627–636.

Wenhold, H. & Harrison, K. (2018). Television use and family mealtimes among a sample of US families with preschoolers. *Journal of Children and Media, 12*(1), 98–115. https://doi.org/10.1080/17482798.2017.1395751

World Health Organization (WHO). (2020). *Healthy diet*. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/healthy-diet

World Health Organization (WHO). (2021). *Obesity and overweight*. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight

Yabancı, N. (2014). Erken çocukluk döneminde beslenme alışkanlıkları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 3*(1), 12–18.

Yavaş Çelik, M. (2024). The relationship between digital game addiction tendency and depressive symptoms in children aged 36–72 months. *Children, 11*(5), 520.

Yengin, D. (2019). Teknoloji bağımlılığı olarak dijital bağımlılık. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC, 9*(3).

Yengin, İ. (2020). Dijital teknolojilerin birey üzerindeki etkileri: Sosyal medya ve ekran bağımlılığı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 9*(5), 1202–1219.

Yeşilay. (2017). Teknoloji bağımlılığı hasta ediyor. https://www.yesilay.org.tr/tr/makaleler/teknoloji-bagimliligi-hasta-ediyor

Yeşilay. (2020, Ekim). Teknoloji bağımlılığı: Oyun bağımlılığı nelere yol açıyor. https://www.yesilay.org.tr/tr/makaleler/oyun-bagimliliginelere-yol-aciyor

Yeşilay. (2024). Teknoloji bağımlılığı – YEDAM – Yeşilay Danışmanlık Merkezi. https://www.yedam.org.tr/teknoloji-bagimliligi

Yıldız, H., Öztora, S. ve Dağdeviren, H. N. (2022). Anaokulu çocuklarının teknolojik alet kullanımı, ebeveynlerinin tutum ve davranışları. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 26*(3), 108.

Yıldız, N. (2018). Çocuklara sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırma yolları. *Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi, 6*(1), 98–110.

Yılmaz, M. ve Güler, İ. (2020). Teknoloji bağımlılığı ve obezite: Güncel durum ve çözüm önerileri. *Fiziksel Aktivite ve Sağlık Dergisi, 2*(1), 12–20.

Yılmaz, N. (2021). Ekran süresi ile çocukluk çağı obezitesi arasındaki ilişki: Bir derleme. *Beslenme ve Diyetetik Araştırmaları Dergisi, 7*(1), 101–110.

Young, K. (2007). Cognitive behaviour therapy with internet addicts: Treatment outcomes and implications. *CyberPsychology & Behavior, 10*, 671–679.

Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior, 1*(3), 237–244.

Young, K. S. & De Abreu, C. N. (Eds.). (2010). *Internet addiction: A handbook and guide to evaluation and treatment*. John Wiley & Sons.

Yücelten, E. (2016). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Zurnacı, B. ve Turan, Z. (2022). Türkiye'de okul öncesinde kodlama eğitimine ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 5*(1), 258-286.

EKLER

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

Değerli Veli;

Bu araştırmanın amacı 48-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu araştırma kapsamında çocuğunuz ve sizinle ilgili aşağıda bazı sorular sorulmuştur. Verdiğiniz cevaplar bilimsel araştırma dışında kesinlikle başka amaçlar için kullanılmayacaktır. Sorulara objektif cevap vermeniz çok önemlidir. Aşağıdaki sorular için lütfen size uygun olan cevap kutucuğunu işaretleyiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Büşra KARADENİZ

1. Çocuğun Cinsiyeti:

2. Çocuğun Doğum Tarihi:

3. Çocuğun Okulu:

4. Kardeş Sayısı:

( ) Tek Kardeş ( ) İki kardeş ( ) Üç kardeş ( ) Üç ve daha fazla

5. Anne Baba Beraber mi Ayrı mı? :

( ) Beraber ( ) Ayrı

6. Anne Öğrenim Durumu:

( ) Okuryazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite

7. Annenin Çalışma Durumu:

( ) Çalışmıyor ( ) Çalışıyor

8. Baba Öğrenim Durumu:

( ) Okuryazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul. ( ) Lise ( ) Üniversite

9.Babanın Çalışma Durum:

( ) Çalışmıyor ( ) Çalışıyor

10. Ailenin Sosyo-ekonomik Durumu:

( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek

11. Çocuğunuz bir günde kaç saatini ekran (televizyon, bilgisayar, tablet vb.) başında geçirir?

( ) 1-2 Saat ( ) 2-3 Saat ( ) 3-4 Saat ( ) 4-5 Saat ( ) 5 Saatten daha fazla

12. Çocuğunuz yemek seçer mi?

( ) Evet ( ) Hayır

13. Çocuğunuz yemek sırasında televizyon, tablet ya da telefon kullanır mı?

( ) Evet ( ) Hayır

14. Çocuğunuz reklamlarda izlediği hazır yiyecekleri sizden talep eder mi?

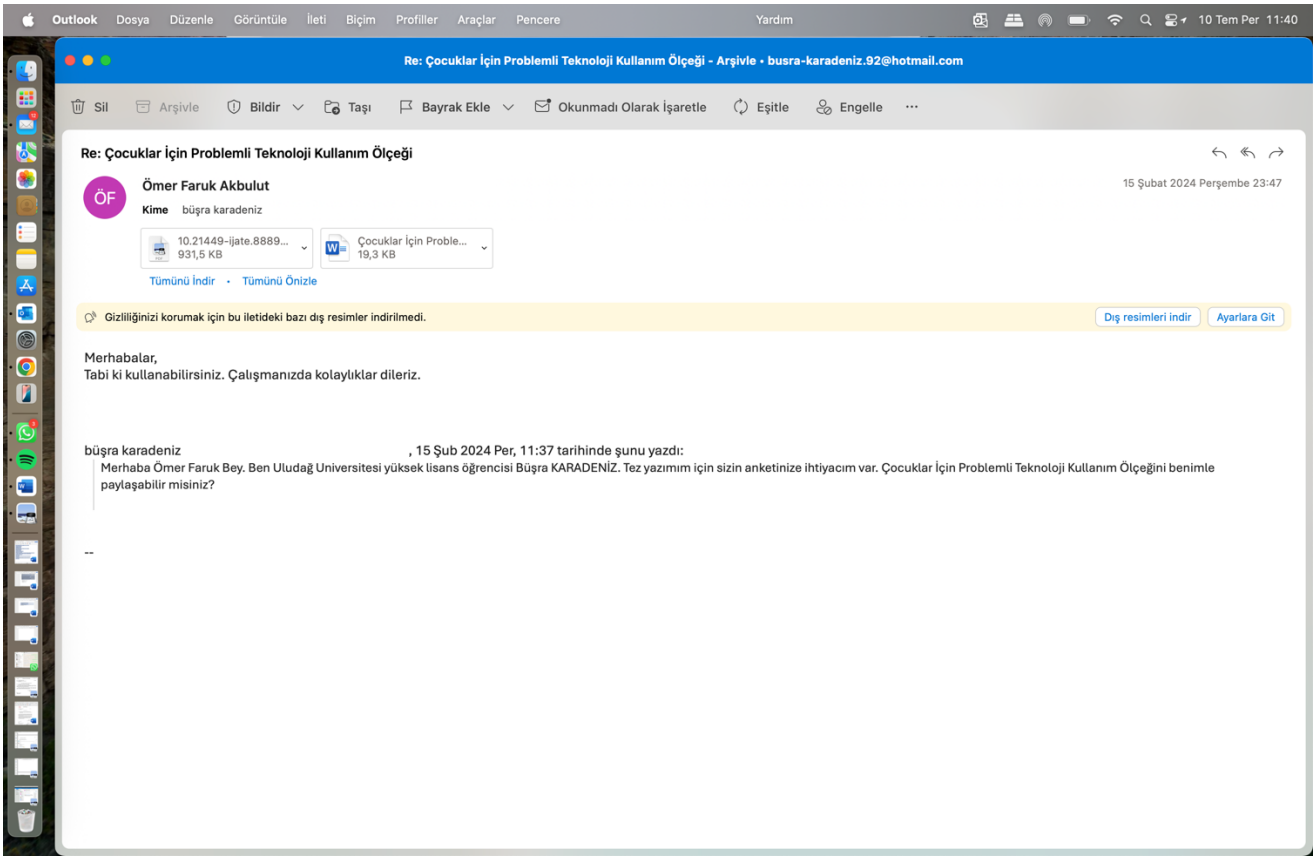
( ) Evet ( ) Hayır

Ek-2: Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği

ÇOCUKLAR İÇİN PROBLEMLİ TEKNOLOJİ KULLANIMI ÖLÇEĞİ

Madde No	**Aşağıda yer alan ölçekteki maddelerin okul öncesi düzeyinde eğitim gören çocuğunuzun teknolojik araçları (bilgisayar, tablet, akıllı telefon, televizyon vb.) kullanım sıklıklarını düşünerek değerlendiriniz. Lütfen her madde için yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz.**	Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Çocuğum gün içerisinde ortalama 1,5 saatten fazla teknolojik araçlarla vakit geçirir.	**(1)**	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**
2	Çocuğum teknoloji kullanımı konusunda belirlediğimiz süre sınırını aşar.	**(1)**	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**
3	Çocuğum teknolojik araçlarla vakit geçirme isteğini sıklıkla dile getirir.	**(1)**	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**
4	Çocuğumun teknolojiyi ilk zamanlardaki kullanım süresi ile şimdiki kullanım süresi arasında kayda değer bir artış vardır.	**(1)**	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**
5	Çocuğum gündelik sorumluluklarını yerine getirmeden teknolojik araçlarla vakit geçirmeye başlar.	**(1)**	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**

Ek-3: Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanımı Ölçeği Kullanım İzni

Ek- 4: Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği

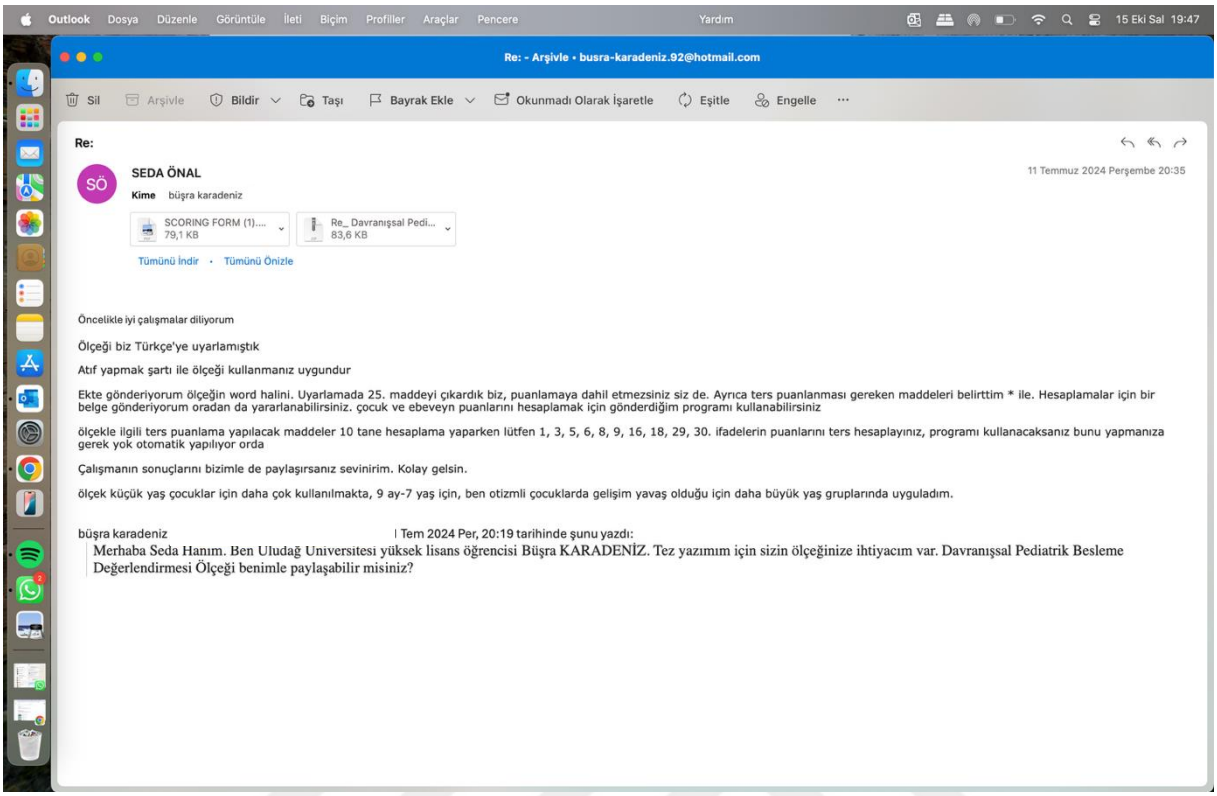
DAVRANIŞSAL PEDİATRİK BESLENME DEĞERLENDİRMESİ ÖLÇEĞİ

Değerli Veli;

Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak çocuğunuz için en uygun olacak şekilde işaretleme yapınız. Lütfen her bir maddeyi okuyunuz ve doğru bir şekilde cevaplayınız.

Çocuğa ait;	**ASLA (1)**	**NADİREN (2)**	**BAZEN (3)**	**SIKLIKLA (4)**	**HER ZAMAN (5)**	**Bu durum sizin için problem mi?**	
						EVET	**HAYI R**
1. Meyve yer*							
2. Yiyecekleri çiğnemede güçlük yaşar							
3. Yemek yerken eğlenir*							
4. Yemek zamanında öğürür ve nefesi kesilir							
5. Yeni yiyecekleri denemeye çalışır*							

Ek- 5: Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği Kullanım İzni

Ek-6: Etik Kurul İzni

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ	OTURUM SAYISI
27 EYLÜL 2024	2024-09

KARAR NO 3: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Temel Eğitim Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Prof. Dr. Pınar BAHÇELİ KAHRAMAN'ın danışmanlığında Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Büşra KARADENİZ'in "48-72 Aylık Çocukların Teknoloji Bağımlılık Düzeylerinin Beslenme Alışkanlıkları ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak anket ve ölçek sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Temel Eğitim Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Prof. Dr. Pınar BAHÇELİ KAHRAMAN'ın danışmanlığında Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Büşra KARADENİZ'in "48-72 Aylık Çocukların Teknoloji Bağımlılık Düzeylerinin Beslenme Alışkanlıkları ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak anket ve ölçek sorularının fikri, hukuki cezai ve idari bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi. Sorulara verilecek cevaplar ceza kanunları bakımından suç teşkil etmesi durumunda ilgili makamlara bildirme yükümlülüğü ilgili araştırmacılara (sorumlu, yardımcı, danışman ve diğerleri) aittir.

Prof. Dr. Zekeriyya ARI
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
Üye

Prof. Dr. Atila ERKAL
Üye

Prof. Dr. Nuran BAYRAM ARLI
Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
Üye

Prof. Dr. Yusuf ALPER
Üye

Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU
Üye

Ek-7: MEB İzin Formu

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA UYGULAMA İZNİ BELGESİ

EĞİTİMİN YÜZYILI

Başvuru No: MEB.TT.2024.003391.01

T.C. Kimlik No: 18*******12

Adı Soyadı: Büşra KARADENİZ

Araştırmanın Adı: 48-72 AYLIK ÇOCUKLARIN TEKNOLOJİ BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN BESLENME ALIŞKANLIKLARI İLE ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örneklem / Çalışma Grubu: Veli

Veri Toplama Aracının Başlığı: Kişisel Bilgi Formu, Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği, Davranışsal Pediatrik Beslenme Değerlendirmesi Ölçeği

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 01.11.2024

Araştırma Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 01.11.2025

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Yönergesine" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup aşağıda ifade edilen bilgiler kapsamında araştırma uygulama izni Millî Eğitim Bakanlığı ilgili birimleri tarafından onaylanmıştır.

Uygulama Yapılacak İller	Uygulama Yapılacak Birimler	Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatları	Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu
BURSA	Anaokulu	Hamitler TOKİ Anaokulu	971529
BURSA	Anaokulu	Kırcılar Anaokulu	972190
BURSA	Anaokulu	KÜÇÜKBALIKLI ANAOKULU	974476
BURSA	Anaokulu	Dr. Ayten Bozkaya Anaokulu	751711
BURSA	Anaokulu	Mürüvvet Baş Anaokulu	751723
BURSA	İlkokul	İbni Sina İlkokulu	718182
BURSA	İlkokul	Şehit Üsteğmen Mesut Beyazıtlı İlkokulu	718254
BURSA	İlkokul	Dr.Necla Yazıcıoğlu İlkokulu	718297
BURSA	İlkokul	Tophane İlkokulu	718765

Serhat Mah. 1290. Sokak No.8/B 06374 Yenimahalle/Ankara TÜRKİYE
Telefon No: (0312) 413 43 00, Belgegeçer No: (0312) 413 45 12
e-posta: ttkb.egitimarastirmalari.arastirmaizinleri@meb.gov.tr, internet adresi: ttkb.meb.gov.tr

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad	Büşra KARADENİZ		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Öğrenim Gördüğü Kurumlar	**Kurum Adı**	**Başlama Yılı**	**Bitirme Yılı**
Üniversite	Eskişehir Anadolu Üniversitesi	2010	2014
Tezsiz Yüksek Lisans	Uludağ Üniversitesi	2021	2022
Yüksek Lisans	Uludağ Üniversitesi	2022	2025
Çalıştığı Kurum	**Başlama Tarihi**	**Ayrılma Tarihi**	**Çalıştığı Kurumun Adı**
1.	2015	2018	Kılavuz İlkokulu/Mardin
2.	2018	2022	Çöreler İlkokulu/Bursa
3.	2022	Devam Ediyor	Doğanbey Semiha Acar İmam Hatip Ortaokulu
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar	-		
Katıldığı Proje	-		
Tarih: **Ad Soyad:** **İmza:**	Büşra KARADENİZ		